

Nr 3.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om socialregister; given Stockholms slott den 9 januari 1936.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om socialregister.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Lag
om socialregister.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

I varje kommun skall av fattigvårdsstyrelsen eller annat kommunalt organ, som kommunen därtill utser, föras ett register (*socialregister*) över hjälpverksamheten inom kommunen.

2 §.

I socialregistret skola antecknas:

1) de personer, som erhålla understöd eller annan hjälp genom kommunens organ;

2) inom kommunen boende personer, vilka uppbära tilläggspension enligt lagen om folkpensionering, understöd enligt förordningen om invalidunderstöd eller blindhetsersättning eller som med bidrag av allmänna medel åtnjuta sjukvård eller yrkesutbildning, varom i 8 § lagen om folkpensionering förmäles, för förebyggande eller hävande av arbetsförmåga;

3) personer, som erhålla hjälp i annan form än ovan sagts, i den mån det registerförande organet erhåller kännedom därom och finner anteckning om förhållandet böra inflyta i registret.

3 §.

Anteckning, som i 2 § sägs, skall innehålla uppgift om hjälpens orsak och art, den tid hjälpen avser, dess omfattning samt i korthet övriga omständigheter, vilka kunna vara av betydelse vid bedömande av uppkommande fråga om ytterligare hjälp åt person, som med anteckningen avses.

I registret intagna uppgifter skola vara ordnade och för varje person sammanförda på sådant sätt, att de äro lätta att finna och överblicka. Det åligger det registerförande organet att införskaffa så fullständiga upplysningar som möjligt för anteckning, varom i första stycket sägs.

4 §.

Beslutar kommunalt organ, att hjälp skall utgå till viss person, skall beslutet omedelbart delgivas det registerförande organet. Sådan delgivningsplikt åligger pensionsnämnd ifråga om tilläggspension och invalidunderstöd samt dess ordförande ifråga om blindhetsersättning och bidrag av allmänna medel för sjukvård eller yrkesutbildning, varom i 2 § 2) sägs.

5 §.

Statlig myndighet, av landsting tillsatt styrelse eller nämnd, ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, varom förmäles i 4 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete, erkänd sjukkasse och erkänd arbetslöshetskassa äro pliktiga att efter framställning tillhandagå det registerförande organet med upplysning angående från myndigheten, styrelsen, nämnden, bolaget eller kassan till viss angiven person utgående hjälp.

6 §.

Kommunalt organ, som bedriver hjälpverksamhet, skall, innan slutligt beslut rörande hjälpåtgärd till viss person fattas, från socialregistret inom kommunen inhämta upplysningar angående personen ifråga.

7 §.

I 5 § omförmälda myndigheter, styrelser, nämnder, bolag och kassor ävensom kommunalt organ, som i annan kommun för socialregister, äro berättigade att efter framställning erhålla för sin verksamhet erforderliga uppgifter från registret beträffande viss angiven person.

8 §.

Socialregister och därtill hörande handlingar ävensom uppgifter, som erhållits ur registret, skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937. Åtgärder för socialregisters anordnande böra vidtagas dessförinnan.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 9 januari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
EKMAN, SKÖLD.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler uppkommen
fråga om inrättande av *register över kommunal hjälpverksamhet m. m.* samt
anför:

**Organisationssakkunnigas förslag rörande den samhälleliga
hjälpverksamhetens organisation m. m.**

Förslaget i allmänhet.

Sedan dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Lübeck, jäm-
likt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1929, tillkallat sakkunniga —
organisationssakkunniga ¹⁾ — för att verkställa utredning angående den sociala
försäkrings- och hjälpverksamhetens organisation, hava de sakkunniga den
11 december 1934 avgivit betänkande med utredning och förslag rörande
den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. (statens offent-
liga utredningar 1934: 53).

Enligt givna direktiv har det ålegat organisationssakkunniga att behandla,
förutom annat, två huvudproblem, nämligen dels frågan om att åstadkomma
större lokala enheter främst för den sociala omvårdnaden men möjligen i
anslutning därtill även i fråga om handhavandet av vissa andra samhälleliga
uppgifter, och dels frågan om att åstadkomma större enhetlighet vid för-
valtningen inom kommunerna, respektive nyss avsedda större områden, av
ifrågavarande uppgifter.

I ett utkast till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation
m. m., som organisationssakkunniga framlagt i sitt betänkande, hava de sak-
kunniga sökt lösa dessa två huvudproblem. I lagutkastet hava dessutom
behandlats två andra mera omfattande spörsmål, nämligen frågorna om barna-
vårdsnämndernas obligatoriska anslutning till barnavårdsförbund samt om
förbud mot oreglerad hjälpverksamhet.

¹⁾ Landshövdingen S. N. Linnér (ordförande), ledamöterna av riksdagens andra kammare
riksgäldsfullmäktigen A. Anderson och lantbrukaren O. L. Carlström, statens inspektör för
fattigvård och barnavård kanslirådet R. G. H. von Koch samt professorn G. Adolfsson
Bagge, vilken sistnämnde dock den 17 maj 1934 på egen begäran entledigats, varefter till
sakkunnig utsetts borgarrådet i Stockholm W. E. Karlsson.

I samband med nämnda lagutkast hava även framlagts förslag till vissa ändringar i fattigvårdslagen, skatteutjämningsförordningen och förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Organisationssakkunnigas förslag innefattar ändringar i förhållande till gällande rätt övervägande av organisatorisk innebörd.

Mest genomgripande är de sakkunnigas förslag om inrättande av social nämnd, vilken myndighet skulle fullgöra de funktioner, som enligt gällande lagstiftning utövas av fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, ungdomsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetskommitté. Bestämmelser om social nämnd hava upptagits i 1 kapitlet av den föreslagna lagen om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m.

Beträffande lagutkastets detaljbestämmelser rörande den sociala nämnden må här omnämnas följande.

Nämnden skulle vara obligatorisk i kommuner med mera än 1,500 invånare, under det att kommuner med mindre invånarantal skulle äga rätt att införa social nämnd (1 §).

Nämnden skulle obligatoriskt hava hand om kommunens verksamhet för fattigvård, barnavård, ungdomsskydd, allmän ålderdomspensionering, behandling av alkoholister och arbetslöshetshjälp (1 §).

Vad i lag eller annan författning funnes stadgat om fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, ungdomsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetskommitté skulle i kommun, där social nämnd vore inrättad, i stället gälla social nämnd, i den mån det ej strede mot vad i den nya lagen funnes stadgat (1 §).

Nämnden skulle bestå av minst fem ledamöter, av vilka Konungens befallningshavande skulle utse en samt de övriga väljas av kommunen. Enligt vissa närmare bestämmelser skulle läkare, lärare m. fl. finnas bland nämndens ledamöter eller deltaga i handläggningen av vissa ärenden (2 §). Kommunen skulle själv utse ordförande och vice ordförande i nämnden (3 §). Mandattiden för valda ledamöter skulle vara fyra år (7 §).

Genom reglemente för nämnden, som skulle antagas av kommunen och underställas Konungens befallningshavandes prövning, skulle kunna bestämmas, att viss eller vissa grenar av verksamheten skulle handhavas av utskott, vilka emellertid icke skulle få ha hand om någon medelsförvaltning. Arbetsfördelningen mellan nämnden och utskott samt mellan utskott inbördes skulle bestämmas i reglementet. I kommun med över 1,500 invånare skulle barnavårdsutskott vara obligatoriskt (4 § 1 mom.).

Alla beslut av utskott skulle utan onödigt uppskov underställas nämndens prövning men dock gå i verkställighet utan avvaktan därpå (4 § 1 mom.).

Nämndens ordförande skulle vara självskriven ledamot i alla utskott. Till utskottsledamöter skulle kunna utses även personer utom nämnden (4 § 2 mom.).

Nämnden skulle föra register, kallat understödsregister, över understödsverksamheten inom kommunen (10 §).

Särskilda fördelar genom inrättandet av social nämnd vore enligt de sakkunnigas mening, att ingen ovisshet behövde råda om hos vilken myndighet hjälp skulle begäras, att en enda myndighet — icke som hittills ofta flera

— skulle bestämma rörande hjälp av olika slag, att snabbare behandling av hjälpsökningar skulle ernås genom att en och samma myndighet verkställde alla erforderliga undersökningar, att större möjlighet skulle förefinnas att rättvist avväga den hjälp, som lämnades, och att välja den lämpligaste och mest effektiva hjälpformen, att samlad överblick över hjälpverksamheten inom kommunen samt enhetlig ledning av densamma skulle åstadkommas, därvid risk för dubbelunderstöd betydligt skulle minskas samt behovsprövning och kontroll över understöds användande skulle bli noggrannare, att åtskilligt dubbelarbete skulle undvikas, att upplysningar om hjälpklientelet lättare skulle kunna samlas på ett håll (genom understödsregister, fört av den sociala nämnden), att en rationaliserad administration skulle underlättas, i det att verksamheten lättare kunde sammanföras till gemensam lokal samt att minskning av de sammanlagda utgifterna för avlöningar och ersättningar åt dem, som sysslade med det sociala arbetet, kunde förväntas.

En reservant bland de sakkunniga, riksgäldsfullmäktigen Anderson, har ansett så långt gående förändringar i gällande bestämmelser, som av de sakkunnigas majoritet föreslagits, icke vara av behovet påkallade. Möjlighet till en ändamålsenlig kommunal organisation genom införande av social nämnd för vissa sociala uppgifters handhavande — i varje fall dock icke pensionsnämnds och arbetslöshetskommittés uppgifter — kunde visserligen sägas vara i någon mån önskvärd i mycket små kommuner och möjligen även i städer och landskommuner med stor befolkningstäthet men vore ingalunda önskvärd i till ytvidden stora, glest befolkade landskommuner.

För att möjliggöra nödig överskådlighet beträffande hjälpverksamheten i sin helhet i en kommun syntes dock erforderligt att inrätta ett personregister hos fattigvårdsstyrelsen, till vilket register övriga kommunala hjälporgan borde anmäla de understödsåtgärder av olika slag, som av dem vidtagits.

Yttranden.

Organisationssakkunnigas betänkande har för yttrande varit utremitterat till ett flertal myndigheter och sammanslutningar ävensom stads- och landskommuner. En inom socialdepartementet utarbetad promemoria med en sammanfattande redogörelse för huvudinnehållet i de över betänkandet avgivna yttrandena torde såsom bilaga (*Bilaga A*) få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Av promemorian (särskilt sid. 37—51) framgår, att organisationssakkunnigas huvudförslag i flertalet yttranden blivit avstyrkt.

I yttrandena hava såsom skäl mot införandet av social nämnd framförallt anförts, att en anhopning av ärenden kunde befaras, att avsevärt dubbelarbete kunde förväntas, särskilt i anledning av den föreslagna bestämmelsen att alla av utskott fattade beslut skulle underställas nämndens prövning, att nämnden syntes komma att bli en tung och svårskött organisation,

att svårigheter torde komma att uppstå i fråga om rekryteringen av den sociala nämndens ledamöter, att alldeles särskilda svårigheter syntes möta att få någon person, som kunde vara ordförande i nämnden, att, bland annat med hänsyn till vad ovan sagts, fara föreläge för byråkratisering av kommunernas hjälpverksamhet, i synnerhet därigenom att avlönade tjänstemän måste anställas, att hjälpverksamhetens handhavande komme att fördyras samt att det föreslagna systemet — särskilt med hänsyn till utskotten och deras verksamhet — i praktiken torde komma att verka på ungefär samma sätt som de nuvarande anordningarna.

I åtskilliga yttranden har framhållits, att de olägenheter, som organisationssakkunniga velat avhjälpa genom att inrätta social nämnd, skulle kunna motverkas på enklare sätt utan att tillgripa den av de sakkunniga föreslagna radikala omvälvningen av den kommunala nämndorganisationen. De medel, som i sådant hänseende hava förordats, hava huvudsakligen varit upprättande av ett centralregister för all understödsverksamhet, samarbete mellan olika nämnder och styrelser genom gemensamma ledamöter i större utsträckning än som för närvarande förekommer, gemensamma sammanträdeslokaler och expeditioner samt förbättrade instruktioner för avlönade tjänstemän ävensom gemensamma nämndsammanträden.

Organisationssakkunnigas förslag rörande understödsregister.

I kap. 3 av organisationssakkunnigas betänkande, vilket kapitel innehåller principdiskussion angående ändringar i den inre kommunala organisationen, hava de sakkunniga anført, bland annat, att icke blott de, som tidigare anslutit sig till tanken på ett totalt eller partiellt sammanförande av den kommunala understödsverksamheten, utan även flertalet av dem, som stått mer eller mindre främmande för centraliseringssynpunkterna, enats däri, att alla uppgifter rörande hjälpverksamheten borde sammanföras till ett centralt register i kommunen. Därigenom skulle upplysningar om hjälpklientelet finnas överskådliga och lättillgängliga.

I detta register, benämnt understödsregister, som enligt de sakkunnigas förslag skulle föras av social nämnd, skulle införas jämväl upplysningar angående understöd från erkänd sjukkasse eller arbetslöshetskassa eller från organiserad enskild hjälpverksamhet.

Huvudbestämmelsen om understödsregister hava de sakkunniga upptagit i 10 § av 1 kap. i utkastet till lag om den samhällseliga hjälpverksamhetens organisation med mera.

Nämnda paragraf lyder enligt utkastet:

Den sociala nämnden åligger att föra register, kallat understödsregister, över understödsverksamhet inom kommunen. I registret skall antecknas, vilka personer genom nämnden erhålla understöd eller pension, dess orsak och art, den tid understödet eller pensionen avser och dess storlek samt i korthet övriga omständigheter som kunna vara av betydelse vid bedömande av uppkommande fråga om ytterligare understöd åt samma person. I re-

gistret skola om möjligt även införas enahanda uppgifter angående understöd från erkänd sjukkasse eller erkänd arbetslöshetskassa eller från organiserad enskild hjälpverksamhet.

I understödsregistret skola uppgifterna vara ordnade och för varje understödstagare sammanförda på sådant sätt att de äro lätta att finna och överblicka.

Organisationssakkunniga hava därjämte föreslagit ändring av 6 § förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassar, vilken paragraf skulle erhålla följande lydelse (andra stycket nytt):

Erkänd arbetslöshetskassa må ej utöva annan verksamhet än sådan, som avser beredande av understöd vid arbetslöshet, eller använda medel för ändamål, som är främmande för dylik understödsverksamhet.

Erkänd arbetslöshetskassa är dock pliktig att på begäran tillhandagå vid social försäkrings- eller understödsverksamhet, som är reglerad i lag eller författning, med upplysning angående understöd från kassan.

Vad angår upplysningar från erkänd sjukkasse hava organisationssakkunniga hänvisat därtill, att 1928 års pensionsförsäkringskommitté uti ett i dess den 26 april 1934 avgivna betänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen (statens offentliga utredningar 1934: 18) framlagt förslag till lag om erkända sjukkassar föreslagit en bestämmelse i 2 § (motsvarar nuvarande 8 §) av följande lydelse (avsedd att införas som ett tredje stycke i paragrafen):

Erkänd sjukkasse är ock pliktig att på begäran tillhandagå vid social understödsverksamhet, som är reglerad i lag eller författning, med upplysning angående understöd från kassan.

Sistnämnda lagförslag har icke förelagts riksdagen.

I förevarande sammanhang må anmärkas, att organisationssakkunniga i sitt utkast till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera intagit ett stadgande (9 §), enligt vilket vid den undersökning angående understödssökandes behov, som det åligger den sociala nämnden eller dess utskott att verkställa innan de bevilja understöd, nämnden eller utskottet skall, om den understödssökande förmodas vara medlem av erkänd sjukkasse eller erkänd arbetslöshetskassa, hos kassan begära upplysning om understöd från kassan.

Organisationssakkunniga hava vidare anført, att den sociala nämnden borde från riksförsäkringsanstalten erhålla uppgift om meddelade beslut angående frågor om ersättning på grund av olycksfall. Föreskrift därom borde i administrativ ordning meddelas riksförsäkringsanstalten.

Slutligen har framhållits, att det naturligtvis vore av vikt, att den behovsprövande myndigheten undersökte, huruvida hjälpsökande åtnjöte förmåner från organiserad enskild hjälpverksamhet, samt att det vore önskvärt, att myndigheten kunde erhålla upplysning därom från den enskilda organisationen.

Reservanten riksgäldsfullmäktigen Anderson har, på sätt redan förut omnämnts, i sitt särskilda yttrande föreslagit inrättandet av ett register samt därutinnan anført:

För möjliggörande av nödig överskådlighet beträffande hjälpverksamheten i sin helhet i en kommun synes dock inrättande av ett personregister hos fattigvårdsstyrelsen, som under normala förhållanden torde hava den ekonomiskt mest omfattande verksamheten, erforderligt, och böra följaktligen övriga kommunala hjälporgan till registret anmäla de understödsåtgärder av olika slag som av dem vidtagits.

Yttranden.

Organisationssakkunnigas förslag om inrättande av ett understödsregister har i princip icke mött någon gensaga i de över de sakkunnigas betänkande avgivna yttranden.

I ett stort antal yttranden har ett dylikt register ansetts böra införas oavsett om de sakkunnigas förslag rörande inrättande av social nämnd genomfördes eller ej. Ett uttalande i motsatt riktning har allenast gjorts uti en vid stadsfullmäktiges i Ystad yttrande fogad skrivelse från fullmäktiges beredningsutskott, som anfört, att ett centralt understödsregister icke kunde tillstyrkas med mindre förslaget om den sociala nämnden bleve genomfört. Därest ett centralt register upprättades, medan de nuvarande olika sociala hjälporganen funnes, skulle nämligen ett alltför stort antal personer få del av registrets uppgifter.

I de till övervägande antal avstyrkande yttranden, som avgivits över organisationssakkunnigas betänkande, hava anförts åtskilliga skäl mot så omfattande förändringar i organisatoriskt avseende, som ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle innebära. Då de anförda skälen synas mig bärande, har jag icke funnit mig böra lägga sakkunnigförslagets huvudprinciper till grund för lagstiftning i ämnet.

Emellertid föreligger otvivelaktigt, på sätt såväl av de sakkunniga som i avgivna yttranden anförts, ett visst behov av samverkan i större utsträckning än som för närvarande förekommer mellan kommunernas olika organ för hjälpverksamhet för att motverka en del nu rådande missförhållanden. I överensstämmelse med den uppfattning, som kommit till uttryck i ett flertal yttranden, anser jag, att i sådant hänseende åtskilligt skulle kunna vinnas genom tillskapandet av ett kommunalt register, innehållande i första hand uppgifter rörande av kommunen utövad understödsverksamhet av skilda slag men därutöver jämväl andra upplysningar, som kunde vara av värde vid bedömande av föreliggande understödsspörsmål.

De i organisationssakkunnigas betänkande ingående bestämmelser, som ha avseende å understödsregister, synas mig kunna läggas till grund för en lagstiftning i ämnet.

Med ledning av de avgivna yttrandena har organisationssakkunnigas förslag i nämnda delar undergått överarbetning inom socialdepartementet. Jag övergår nu till en redogörelse för det inom socialdepartementet utarbetade förslaget till lag om socialregister.

**Departement-
chefen.**

Förslag till lag om socialregister.

Allmänna synpunkter.

I vilka kommuner skall register föras?

Enligt organisationssakkunnigas förslag skulle registret föras av den sociala nämnden. Endast i kommuner, där sådan nämnd finnes, skulle således register förekomma, d. v. s. i alla kommuner med mera än 1,500 invånare samt i de kommuner med lägre invånarantal, som frivilligt beslutat inrätta social nämnd.

I vissa av yttrandena har spørgsmålet, i vilka kommuner register skulle finnas, varit föremål för övervägande.

Sålunda har *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* i detta hänseende anfört följande.

Förbundet funne angeläget, att ett centralregister komme till stånd i alla kommuner, där verksamheten vore av sådan omfattning, att icke den rent personliga kontakten vore tillräcklig garanti för kontroll och översikt över hjälpverksamhetens olika grenar. Öavsett att förbundet icke kunde tillstyrka de sakkunnigas förslag om skyldighet för kommun med mera än 1,500 invånare att hava social nämnd, ville förbundet tillstyrka, att förandet av centralregister över fattigvårdsstyrelsens, barnavårdsnämndens, pensionsnämndens, nykterhetsnämndens och arbetslöshetskommitténs verksamhet gjordes obligatoriskt för kommuner med mera än 1,500 invånare, under det att frågan för mindre kommuner finge bero av deras eget avgörande.

Statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård har ansett, att det kunde ifrågasättas om skyldigheten att föra register även skulle åvila kommuner med mindre än 1,500 invånare. Bristande kännedom om hjälp från olika håll torde vara utesluten inom små kommuner.

I åtskilliga yttranden, bland annat av *svenska stadsförbundet* och *länsstyrelsen i Västmanlands län*, har framhållits, att register borde föras i alla rikets kommuner.

Enligt tillgänglig statistik (årsbok för Sveriges kommuner för år 1935) uppgick folkmängden den 1 januari 1935 till högst 1,500 personer i 7 stads- och 1,549 landskommuner. Över 1,500 men högst 2,000 invånare hade 3 stads- och 261 landskommuner. Över 2,000 invånare funnos i 104 stads- och 604 landskommuner.

Invånarantalet i kommuner med upp till 2,000 invånare belyses närmare av siffrorna i nedanstående tabell.

Antal invånare den 1 jan. 1935	Städer	Lands- kommuner	Antal invånare den 1 jan. 1935	Städer	Lands- kommuner
t. o. m. 100	—	1	1,001—1,100	—	115
101— 200	—	40	1,101—1,200	2	91
201— 300	—	110	1,201—1,300	2	92
301— 400	—	148	1,301—1,400	1	73
401— 500	—	170	1,401—1,500	1	69
501— 600	—	143	1,501—1,600	—	76
601— 700	—	145	1,601—1,700	1	56
701— 800	—	130	1,701—1,800	1	53
801— 900	1	115	1,801—1,900	1	36
901—1,000	—	107	1,901—2,000	—	40

Beträffande folkmängdens fördelning på olika landskommuner i stort inom olika län hänvisas till den vid statsrådsprotokollet i detta ärende fogade promemorian sid. 96.

Organisationssakkunniga, enligt vilkas förslag registret skulle föras av den sociala nämnden, torde icke hava haft anledning att närmare taga ståndpunkt till spørsmålet om storleken av de kommuner, inom vilka förändret av register i och för sig måste anses önskvärt. I de yttranden över de sakkunnigas förslag, däri detta spørsmål direkt berörts, hava olika uppfattningar kommit till uttryck. Sålunda har i vissa fall en gräns vid 1,500 invånare förordats, under det att i andra fall skyldighet för alla kommuner att föra register blivit tillstyrkt.

*Departements-
chefen.*

Ett register av nu ifrågasatt beskaffenhet synes, på sätt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet anført, nödvändigt i alla kommuner, där verksamheten är av sådan omfattning, att den rent personliga kontakten icke är tillräcklig garanti för kontroll och översikt över hjälpverksamhetens olika grenar. Huruvida ur nämnda synpunkt en gränsdragning vid ett invånarantal av 1,500 är den rätta synes mig emellertid tveksamt. Jag är benägen antaga, att en sådan gräns lämpligen borde sättas åtskilligt lägre. Följande uppgifter, hämtade ur tabellen här ovan, torde i detta sammanhang äga ett visst intresse. En gräns vid 1,000 invånare skulle medföra, att register icke skulle vara obligatoriskt i en av rikets 114 stadskommuner samt i 1,109 av dess 2,414 landskommuner. Bestämdes gränsen till exempelvis 500 invånare, skulle icke någon stadskommun men 469 landskommuner vara befriade från skyldighet att föra register.

Emellertid torde även i kommuner, där registers förande måhända icke vore alldeles nödvändigt, ett register dock vara av stort värde med hänsyn till däri införda uppgifters överskådlighet och lättillgänglighet. Svårigheterna att få registret fört på ett tillfredsställande sätt synas icke avsevärda. Ju mindre en kommun är, desto mindre torde nämligen omfattningen av de uppgifter, som skola införas i registret, och därmed även besväret med registerföringen, vara. För övrigt torde böra beaktas att förändringar av skilda slag med avseende å dem, som i kommunerna hava understödsverksamheten om hand, kunna föranleda, att den personliga kännedom om

kommunens förhållanden, som i allmänhet kan påräknas i kommun av viss storleksordning, i åtskilliga fall faktiskt icke förefinnes.

Under hänsynstagande till samtliga föreliggande omständigheter finner jag lämpligast, att register av det slag, varom nu är fråga, föres i alla rikets kommuner.

Registrets omfattning och benämning.

Enligt organisationssakkunnigas förslag skulle understödsregister föras av den sociala nämnden samt följaktligen omfatta uppgifter från den verksamhet, som nu bedrivs av fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, ungdomsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetskommitté. Därjämte skulle, som förut nämnts, i registret om möjligt även införas uppgifter från riks försäkringsanstalten, erkänd sjukkasse och erkänd arbetslöshetskassa samt från organiserad enskild hjälpverksamhet. I fråga om uppgifter i sistnämnda hänseende hava de sakkunniga framhållit, att, därest registret bleve skyddat genom ändrade tryckfrihetsbestämmelser — ett spörsmål vartill jag senare återkommer — kunde åt de enskilda organisationerna utlovas all den diskretion, som av dem plägade anses önskvärd. Beträffande erkänd sjukkassas och erkänd arbetslöshetskassas skyldighet att lämna uppgifter till registret har, på sätt förut omnämnts, föreslagits införande av bestämmelser härom i sjukkasselagstiftningen samt förordningen om erkända arbetslöshetskassor. I fråga om uppgifter från riks försäkringsanstalten hava de sakkunniga utgått från att föreskrifter härom borde meddelas i administrativ ordning. Några bestämmelser om skyldighet för enskild hjälpverksamhet att lämna uppgifter till registret hava de sakkunniga icke föreslagit.

I yttrandena har *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* betonat vikten av att registret komme att omfatta även annan understödsverksamhet än sådan, som utövades av fattigvårdsstyrelse och de övriga ovan uppräknade kommunala myndigheterna. Särskilt har påpekats, att genom dispensnämnder och folkskolor vissa understöd lämnades, varjämte erinrats om den mångenstädes omfattande enskilda hjälpverksamheten, vilken i dess mera organiserade former borde så långt som möjligt omfattas av registret.

Av *stadsfullmäktige i Strängnäs* och *Åmål* har påpekats, att jämväl uppgifter om understöd genom den obligatoriska olycksfallsförsäkringen, utbetalade såväl genom riks försäkringsanstalten som genom de enskilda försäkringsbolagen, borde lämnas till registret.

Riks försäkringsanstalten har förklarat, att den redan nu på begäran av pensionsnämnd, fattigvårdsstyrelse etc. lämnade önskad upplysning angående i anstalten försäkrad, till följd av olycksfall i arbete skadad, hans ersättning m. m., samt att anstalten givetvis skulle komma att på liknande sätt vid behov tillhandagå den sociala nämnden. Anstalten hade därför intet att erinra mot sådan föreskrift, som de sakkunniga ifrågasatt, under förutsättning att den komme att avse särskilda fall, i vilka begäran om uppgifter framställdes.

Kommunalfullmäktige i Ljusdals köping hava ansett skäl föreligga för lagstiftning, som ålade pensionsstyrelsen att vid dess beslut om tilldelad pen-

sion lämna meddelande därom till fattigvårdsstyrelsen i pensionsstagarens hemkommun.

Socialstyrelsen har ifrågasatt, om ej registrets användbarhet skulle ökas, därest detsamma utvidgades till att omfatta ej endast personer, som åtnjöt understöd i en eller annan form, utan även övriga personer bland de sociala nämndernas klientel, vilka varit föremål för åtgärd från sådan nämnds sida.

Stadsfullmäktige i Kristianstad hava gjort anmärkning mot den av organisationssakkunniga föreslagna benämningen »understödsregister», enär registret dels skulle komma att omfatta personer, som aldrig erhållit eller önskat få understöd av kommunen, dels ock skulle innehålla uppgifter och upplysningar även av annan art än dem, som fölle under rubriken understöd. Såsom lämpligare benämning har föreslagits »socialt register».

Jämväl *stadsfullmäktige i Ludvika* hava förordat ett annat namn än »understödsregister».

Om det föreslagna registret skall kunna vara till avsett gagn är det av vikt, att alla uppgifter, som kunna vara av betydelse vid utövningen av kommunernas hjälpverksamhet, inflyta i detsamma. Härvid bör inskränkning icke göras till allenast uppgifter om understöd. Uppgifter av beskaffenhet att böra inflyta i registret torde böra lämnas utav samtliga av kommunen tillsatta nämnder och styrelser eller eljest inom densamma verksamma kommunala organ samt av erkänd sjukkasse och erkänd arbetslöshetskassa. Sjuk-kassor och arbetslöshetskassor synas dock icke böra betungas med att lämna uppgifter till registret om samtliga av dem utbetalade medel utan allenast i den mån framställning om upplysningar göres beträffande viss eller vissa angivna personer. I nu angivna hänseenden innebär vad jag föreslagit i huvudsak allenast den utvidgningen i förhållande till organisationssakkunnigas förslag att även annan kommunal hjälpverksamhet än som skulle gå genom den av de sakkunniga föreslagna sociala nämnden bleve föremål för anteckning i registret.

Att statlig myndighet, som kan hava upplysningar att lämna av värde för registret, i regel skall stå till tjänst därmed finner jag även klart. Å andra sidan bör icke statlig myndighet i onödan belastas med att lämna uppgifter till registret. I fråga om beviljad pension, invalidunderstöd, tillerkänd blindhetersättning samt sjukvård eller yrkesutbildning med bidrag av allmänna medel, varom i 8 § lagen om folkpensionering förmäles, vilken verksamhet för närvarande bedrives av pensionsstyrelsen, synes det därför icke böra åligga pensionsstyrelsen att lämna uppgifter utan i stället pensionsnämnderna resp. deras ordförande, vilka från pensionsstyrelsen erhålla besked i sådant hänseende. Beträffande uppgifter om pension torde en ytterligare inskränkning böra göras. Enligt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering, vilken träder i kraft den 1 januari 1937, utgår dels pension på grund av erlagda avgifter, *grundpension*, dels ock till pensionsberättigad, vilkens årsinkomst ej uppgår till 450 kronor, *tilläggs-pension*. Då i regel varje svensk medborgare, som fyllt 67 år, är berättigad till grundpension, skulle ett införande i registret av samtliga personer inom en kommun, som uppbära dylik pension, dels

Departements-
chefen.

innebära ett vidlyftigt arbete för den, som för registret, dels ock vara skäligen onödigt, enär det jämväl utan ett upptagande i registret torde vara lätt att bedöma vilka personer, som åtnjuta grundpension. Ett undantag från registreringsplikten synes därför lämpligen böra göras för grundpension enligt lagen om folkpensionering, vederbörande kommun givetvis obetaget att om kommunen så skulle finna lämpligt besluta, att jämväl grundpensioner skola upptagas i registret. Bestämmelser om skyldighet för statlig myndighet att, på därom framställd begäran från den registerförande myndigheten, lämna uppgifter till registret torde lämpligen böra införas i den nu föreslagna lagen. Skyldigheten synes icke böra begränsas till viss eller vissa myndigheter utan givas en mera allmän avfattning.

Den statliga myndighet, som framför allt läser komma att få stå till tjänst med upplysningar, torde vara riksförsäkringsanstalten. Samma skyldighet synes jämväl böra åvila de i 4 § olycksfallsförsäkringslagen omförmälda försäkringsbolagen.

Av landsting tillsatta styrelser och nämnder, t. ex. dispensärnämnder, synas böra vara pliktiga att, under samma förutsättningar som statlig myndighet, lämna uppgifter till registret.

På sätt organisationssakkunniga förordat torde i den utsträckning så låter sig göra i registret jämväl böra införas uppgifter från enskild hjälpverksamhet. Däremot finner jag det, åtminstone för närvarande, icke tillrådligt att gå så långt som socialstyrelsen föreslagit eller att införa föreskrifter om att registret skall omfatta icke blott personer, som åtnjuta hjälp i en eller annan form, utan även övriga personer bland de sociala nämndernas klientel, vilka varit föremål för åtgärd från sådan nämnds sida. Klart är att det å andra sidan icke bör föreligga hinder för en kommun att besluta, att registret även skall omfatta dylika uppgifter.

I fråga om uppgifternas inordnande i registret synas detaljerade föreskrifter icke erforderliga. Det torde vara tillräckligt att, på sätt organisations-sakkunniga föreslagit, helt allmänt angiva, att uppgifterna skola vara ordnade och för varje person sammanförda på sådant sätt att de äro lätta att finna och överblicka.

Med hänsyn till det föreslagna registrets omfattning finner jag de anmärkningar, som framställts mot den av organisationssakkunniga använda benämningen »understödsregister», befogade. Ett lämpligare namn för registret synes mig, på sätt i ett yttrande föreslagits, vara »socialregister».

Registerförande myndighet.

Enligt organisationssakkunnigas förslag skulle understödsregistret föras av den sociala nämnden.

Reservanten riksgäldsfullmäktigen Anderson, som avstyrkt införandet av social nämnd, har föreslagit, att registret skulle föras av fattigvårdsstyrelsen, som under normala förhållanden torde hava den ekonomiskt sett mest omfattande verksamheten.

I det stora antal yttranden över de sakkunnigas betänkande, i vilka inrättandet av social nämnd blivit avstyrkt men upprättandet det oaktat av ett centralregister tillstyrkt, synes man tämligen undantagslöst hava utgått ifrån, att registret skulle föras genom fattigvårdsstyrelsens försorg.

Sålunda har *socialstyrelsen* anfört, att det lämpligen syntes böra ankomma på fattigvårdsstyrelsen att föra registret. Uppgiften att verka för att givna föreskrifter om registrets förande komme att fyllas på ett tekniskt lämpligt och ur olika synpunkter ändamålsenligt sätt borde ankomma på statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Å andra sidan har *statens arbetslöshetskommission* ifrågasatt, om icke i vissa fall annat kommunalt organ än fattigvårdsstyrelsen lämpligen kunde hand-
hava registret.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har anfört:

Fråga uppstode, vilken nämnd som skulle åläggas ansvaret för registrets förande. I landskommuner med kommunalkontor torde det få anses själf-fallet, att registret sköttes av kommunalkontoret, och lämpligast torde det då kanske vara att ansvaret vilade på kommunalnämnden. Funnes icke kommunalkontor, syntes det lämpligast att fattigvårdsstyrelsen skötte och ansvarade för registret. I städer med särskild byrå för sociala ärenden eller annan särskild organisation kunde givetvis en annan ordning vara att före-
draga. Med hänsyn till dessa växlande förhållanden ville förbundet till-
styrka, att det lades i kommunernas egna händer att bestämma, vilket organ som skulle sköta och svara för centralregistret.

Svenska landskommunernas förbund har anfört, att i kommuner med kom-
munalkontor registrets förande med fördel syntes kunna anförtros åt kom-
munalkontoret.

Stadsfullmäktige i Åmål — som förklarar sig tillstyrka bestämmelser om socialt register oaktat förslaget om social nämnd avstyrkts — hava föreslagit, att registret skulle i varje kommun föras av en särskild registerförare, vilken skulle vara ledamot i samtliga berörda kommunala myndigheter, nämligen fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetsorgan.

Kommunalfullmäktige i Tierp hava föreslagit, att kommuner med över 5,000 invånare skulle vara skyldiga att anställa särskild registerförare, under det att kommuner med lägre invånarantal skulle äga rätt att vidtaga sådan åtgärd.

För att registret på bästa sätt skall fylla sin uppgift, bör detsamma föras av det inom varje kommun därför mest lämpade organet. I allmänhet torde väl fattigvårdsstyrelsen vara närmast härtill. Det synes emellertid icke vara uteslutet, att, på sätt i några yttranden framhållits, en annan an-
ordning i vissa fall kan vara mera fördelaktig. Jag anser med hänsyn här-
till, att i den föreslagna lagen icke bör fastslås vilken myndighet som skall
föra registret utan allenast stadgas, att registret skall föras av fattigvårds-
styrelsen eller annat kommunalt organ, som kommunen därtill utser. För-
slaget om tvingande regler rörande särskild registerförare inom kommuner
av viss storlek finner jag mig icke kunna tillstyrka. Emellertid skall det
givetvis stå den registerförande myndigheten fritt att, om den så anser
lämpligt och kommunen beviljar anslag därtill, uppdraga själva förandet av
registret åt särskild registerförare. Några särskilda bestämmelser om kontroll
över att registret föres på ändamålsenligt sätt, som i ett yttrande förutsatts,
torde icke vara erforderliga.

*Departements-
chef/en.*

Skyldighet att inhämta upplysningar från registret.

Organisationssakkunniga, enligt vilkas förslag all understödsverksamhet skulle vara koncentrerad till den sociala nämnden, vilken jämväl skulle föra understödsregistret, torde hava saknat anledning att taga ställning till spørgsmålet om skyldighet för de kommunala hjälporganen att inhämta upplysningar från registret.

I yttrandena har *länsstyrelsen i Örebro län* framhållit, att bestämmelser borde meddelas av innehåll, att de kommunala hjälporganen borde i understödsfrågor inhämta upplysningar från centralregistret ävensom i övrigt samarbeta med varandra.

Stadsfullmäktige i Kristianstad hava anført, att varje styrelse och nämnd borde vara skyldig att före vidtagande av hjälp- eller annan understödsåtgärd inhämta alla upplysningar, som registret kunde giva i ärendet.

Departements-
chefen.

Då ett register tillskapats, torde det ligga i sakens natur, att varje kommunalt organ, som har att vidtaga hjälp- eller understödsåtgärd, skall inhämta de uppgifter registret innehåller beträffande den person, om vilken i det speciella fallet är fråga, innan definitivt beslut om sådan åtgärd fattas. En föreskrift härom bör införas i lagförslaget men givas sådant innehåll, att vederbörande organ icke blir förhindrat att vidtaga preliminär åtgärd i fall, då särskild skyndsamhet är av nöden, även om upplysningar från registret ännu icke hunnit inhämtas. Några särskilda bestämmelser, på sätt länsstyrelsen i Örebro län framhållit, om samarbete i övrigt mellan de kommunala hjälporganen torde i förevarande sammanhang icke lämpligen böra meddelas.

Rätt att erhålla upplysningar från registret m. m.

Enligt organisationssakkunnigas förslag skulle i registret införas bland annat upplysningar angående understöd från erkänd sjuk-kassa. I sammanhang med att de sakkunniga uttalat sig härom, hava de anført, att å andra sidan upplysningar angående sjukvård, som genom det allmännas organ lämnades till sjuk-kassornas klientel, borde kunna ställas till sjuk-kassornas förfogande.

Rätt för de erkända arbetslöshetskassorna — vilka ju också skulle lämna uppgifter till registret — att erhålla upplysningar från detsamma synes icke hava förutsatts av de sakkunniga.

Beträffande det allmänna spørgsmålet i vad mån registrets innehåll borde kunna undandragas offentligheten hava organisationssakkunniga anført:

Det vore enligt de sakkunnigas mening angeläget att registret, vilket om det skulle vara till avsedd nytta måste komma att i många fall innehålla upplysningar av synnerligen ömtålig natur, icke bleve tillgängligt för obehöriga. De sakkunniga hade med anledning därav trätt i förbindelse med de för utredning av frågan om handlingars offentlighet tillsatta sakkunniga och förvissat sig om att de vid uppgörande av sitt förslag komme att ägna uppmärksamhet åt frågan om registrets offentlighet.

Sakkunniga för utredning av frågan om allmänna handlingars offentlighet hava den 14 januari 1935 avgivit förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet (statens offentliga utredningar 1935: 5). I 14 § av däri framlagt förslag till lag om förbud mot vissa allmänna handlingars utlämnande från myndighet har i första och andra styckena stadgats:

Handlingar, som av läkare eller hos medicinalstyrelsen eller på läkares eller styrelsens föranstaltande upprättats till utredning i mål eller ärende hos domstol eller i ärende, som avses i giftermålsbalken, ävensom handlingar i ärenden rörande hälso- eller sjukvård, riksförsäkringsanstaltens eller försäkringsrådets verksamhet, fattigvård, samhällets barnavård eller ungdomsskydd eller eljest barnavårdsnämnds eller barnavårdsmäns verksamhet, rätt för enskilda att inköpa alkoholhaltiga drycker, behandling av alkoholister eller nykterhetsnämnds verksamhet i övrigt, eller kontroll å utläningar, som här i riket vistas eller hit söka tillträde, må, i vad de angå enskilds sjukdom eller hans personliga förhållanden i övrigt, icke utan hans samtycke till annan utlämnas förr än sextio år efter handlingens datum.

Handling skall dock utlämnas, därest med hänsyn till de förhållanden, under vilka utlämnande ifrågasättes, trygghet kan anses vara för handen, att det ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den, vilkens sjukdom eller personliga förhållanden i övrigt i handlingen avses, eller för hans nära anhöriga. Till vinnade av sådan trygghet må utlämnande kunna ske med vissa förbehåll.

Beträffande övriga bestämmelser hänvisas till betänkandet.

Såsom framgår av förenämnda bestämmelser torde desamma icke utan vidare bliva tillämpliga å socialregistret.

I förevarande sammanhang må erinras om, att organisationssakkunniga i 14 § av utkastet till lag om den samhällseliga hjälpverksamhetens organisation med mera såsom ytterligare skydd mot obehörigt offentliggörande föreslagit en allmän tystnadsplikt för den sociala nämndens ledamöter, suppleanter, tjänstemän m. fl. beträffande upplysningar om personer, som lämnats vid nämndens sammanträden eller eljest i deras arbete.

I yttrandena har *socialstyrelsen* anfört bland annat följande:

Någon erinran syntes ej vara att göra mot vad organisationssakkunniga tydligen förutsatt därutinnan, att arbetslöshetskassorna icke skulle äga påkalla upplysningar från registret och sjukkassorna endast i vad avsåge genom det allmännas organ lämnad sjukvård till kassornas klientel. Dessa möjligheter för sjukkassorna att erhålla upplysningar från registret kunde dock utvidgas till att omfatta även beviljade pensionstillägg, då upplysningar i sådant avseende kunde ha praktisk betydelse för kassornas verksamhet.

Det syntes önskligt, att viss annan organiserad enskild hjälpverksamhet, i den mån vederbörande organisation genom sina stadgar eller eljest lämnade betryggande garantier för erforderlig diskretion, måtte beredas möjlighet att erhålla för dess arbete vägledande upplysningar från registret. Härigenom skulle nämligen dessa organisationer besparas åtskilligt utredningsarbete och deras verksamhet bliva säkrare och ändamålsenligare, varjämte det önskvärda samarbetet mellan desamma och registret skulle befordras. För den händelse de sakkunniga avsett, att upplysningar från registret icke borde få utlämnas till organisationer av här avsett slag, finge styrelsen därför förorda, att möjligheten till en samverkan av antydd art mellan dem och registret uttryckligen tryggades.

Riksförsäkringsanstalten har förklarat sig förutsätta som givet, att anstalten liksom hittills skulle, utan någon på förhand träffad uppgörelse, på begäran bekomma sådana upplysningar, varav anstalten för handläggning av viss ersättningsfråga kunde vara i behov. Dylika upplysningar vore för anstalten av värde framför allt för avgörande av frågor, om och i vad mån föräldrar eller adoptivföräldrar varit beroende av en genom olycksfall omkommen sons eller dotters arbete och med hänsyn därtill kunde vara berättigade till livränta. Riksförsäkringsanstalten har därför hemställt, att ett stadgande måtte intagas rörande skyldighet att på begäran lämna anstalten upplysningar i berörda hänseende.

*Departements-
chefen.*

Rätt att erhålla upplysningar ur registret böra naturligtvis främst de kommunala organ ha, vilka det åligger att bedriva hjälpverksamhet i någon form. Några särskilda bestämmelser härom äro ej erforderliga, enär dessa organ på sätt jag förut anført skola vara skyldiga att inhämta uppgifter ur registret.

Statlig myndighet, som för handläggning av ersättningsfråga kan vara i behov av uppgift rörande viss i registret upptagen person, bör vara berättigad att på därom för varje särskilt fall framställd begäran erhålla de uppgifter, som kunna hämtas ur registret. Med hänsyn till det samarbete, som är avsett att äga rum mellan de registerförande organen i kommunerna och de erkända sjukkassorna, synas de sistnämnda efter särskild framställning för varje fall böra äga få upplysningar från registret icke blott, såsom organisationssakkunniga förutsatt, rörande sjukvård, som genom det allmännas organ lämnats kassornas klientel, utan även beträffande andra förhållanden, under förutsättning att begärda uppgifter kunna anses erforderliga för kassornas verksamhet. Överhuvudtaget anser jag att full reciprocitet bör råda, så att institutioner, som äro skyldiga att lämna uppgifter till registret, också skola vara berättigade att erhålla för sin verksamhet erforderliga upplysningar därur. Någon anledning att därvid undantaga de erkända arbetslöshetskassorna synes icke föreligga.

I andra fall än ovan angivits synas uppgifter icke böra lämnas ur registret eller detsamma över huvud vara tillgängligt. Socialstyrelsen har visserligen föreslagit att för organiserad enskild hjälpverksamhet vägledande uppgifter ur registret skulle kunna meddelas; men ehuru ett gott samarbete mellan kommunerna och den enskilda hjälpverksamhetens organisationer bör i största möjliga utsträckning främjas, synes dock med hänsyn till svårigheterna att vinna betryggande garantier för erforderlig diskretion nämnda organisationer åtminstone icke för närvarande böra erhålla tillgång till registrets uppgifter. Detta torde emellertid icke hindra det kommunala organ, som för registret, att med ledning av detsamma exempelvis rekommendera en person till erhållande av viss hjälp från en enskild organisation eller avstyrka att sådan hjälp gives honom.

Det synes lämpligt att i förevarande lagförslag regleras i vilka fall registret skall vara tillgängligt. På liknande sätt har förfarits exempelvis i stadgan den 19 september 1929 (nr 328) angående sinnessjukvården i riket [jfr 104 § 9) och 108 §]. Kommer en särskild lagstiftning angående allmänna handlingars

offentlighet — innefattande jämväl kommunala handlingar — till stånd torde i denna möjligen en hänvisning böra ske till vad som är stadgat i lagen om socialregister.

I likhet med vad som skedde vid antagande av alkoholistlagen (jfr 14 § st. 3 nämnda lag) synes i förevarande lagförslag jämväl böra införas en bestämmelse om att registret och därtill hörande handlingar skola så förvaras att de icke åtkommas av obehöriga. Detsamma torde böra gälla skriftliga uppgifter, som meddelats ur socialregistret.

Vad slutligen angår organisationssakkunnigas förslag om införande av en allmän tystnadsplikt för de sociala nämndernas ledamöter, tjänstemän m. fl. synes detsamma värt beaktande men torde ej lämpligen kunna genomföras i nu förevarande sammanhang.

Förslagets särskilda bestämmelser.

I det föregående har den föreslagna lagens huvudsakliga innehåll an-
givits. Beträffande dess särskilda bestämmelser torde allenast följande uppgifter behöva lämnas.

1 §.

Som redan i den allmänna motiveringen antytts föreligger intet hinder för det registerförande organet att överlämna bestyret med själva registerföringen åt kommunalkontor, där sådant finnes inrättat, eller åt särskild registerförare.

2 §.

Denna paragraf anger vad som skall antecknas i socialregistret.

Under 1) upptagas personer, som erhålla understöd eller annan hjälp genom kommunens organ. Någon begränsning till inom kommunen boende personer har ej skett.

Då personer, som uppbära tilläggspension, invalidunderstöd, blindhetersättning m. m., näppeligen kunna sägas erhålla denna hjälp genom pensionsnämnden, d. v. s. kommunalt organ, har under 2) upptagits särskilda bestämmelser om dylik ersättning.

Genom stadgandet under 3) lämnas det registerförande organet en viss frihet att bestämma vilka uppgifter som skola införas i registret. Närmare föreskrifter i detta hänseende torde icke böra lämnas. Det bör emellertid tillses, att registret kommer att innehålla sådana uppgifter att det kan fylla sitt ändamål. Någon begränsning till personer som äro boende inom kommunen har härvid icke skett. På grund av bestämmelsen under 3) blir det registerförande organet bland annat förpliktat att verkställa anteckningar i registret av uppgifter rörande enskild hjälpverksamhet, varom kännedom erhållits.

3 §.

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om vad anteckningarna i registret skola innehålla, om registerföringen samt om skyldighet för det registerförande organet att tillse att uppgifterna i registret bliva så fullständiga som möjligt. Sistnämnda skyldighet, som ju närmast avser de fall då uppgifter icke utan vidare inkomma till registret, torde få anses fullgjord, om förfrågan gjorts hos myndighet, kassa eller annan inrättning, varest

upplysning rörande den hjälpsökande av någon anledning med viss sannolikhet kan väntas föreligga.

4 §.

Av enahanda skäl, som anförts under 2 §, ha i 4 § upptagits särskilda bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter beträffande tilläggspension, invalidunderstöd m. m.

Enligt 31 § lagen om folkpensionering tillställes pensionsbrev vederbörande pensionstagare genom pensionsnämndens försorg. Jämlikt förordningen om invalidunderstöd skola bestämmelserna om tilläggspension i tillämpliga delar gälla invalidunderstöd. I 6 § förordningen om blindhetsersättning stadgas däremot att bevis om blindhetsersättning tillställes den blinde genom pensionsnämndens ordförande. Jämväl beträffande sjukvård eller yrkesutbildning för hävande eller förebyggande av arbetsoförmåga erhåller pensionsnämndens ordförande kännedom.

I anledning härav har i 4 § förevarande lag föreslagits att uppgiftsskyldighet åligger pensionsnämnd ifråga om tilläggspension och invalidunderstöd samt dess ordförande ifråga om blindhetsersättning och bidrag av allmänna medel för sjukvård eller yrkesutbildning, pensionsnämnd givetvis obetaget att överlåta förstnämnda skyldigheter å dess ordförande.

7 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om vilka institutioner som äro berättigade att erhålla uppgifter ur registret. Då den begränsningen icke lämpligen torde kunna stadgas, att nämnda institutioner allenast äro berättigade att ur registret erhålla däri förekommande uppgifter om utgående hjälp — som i det föregående antytts kan registret komma att innehålla även andra uppgifter — har det syntts vara av vikt, att i lagförslaget inskräpes att nämnda institutioner icke äro berättigade att erhålla uppgifter utan att ett verkligt behov därav föreligger. Detta har skett därigenom att i 7 § föreslagits en bestämmelse, varigenom rätten att erhålla uppgifter begränsats till sådana som äro erforderliga för institutionens verksamhet. Ofta torde detta gälla allenast uppgifter om meddelad hjälp.

Ikraftträdelsebestämmelserna.

Lagen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1937. Av vikt är att förberedande åtgärder för registrets anordnande dessförinnan vidtagas, så att registret från och med nämnda dag kan tjäna sitt ändamål. För tydlighets skull har en bestämmelse i detta hänseende intagits i lagförslaget.

Föredraganden hemställer härefter, att det inom socialdepartementet utarbetade förslaget till *lag om socialregister* måtte genom proposition föreläggas riksdagen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Henry Rooth.

Bilaga A.

P. M.

angående organisationssakkunnigas betänkande den 11 december 1934 med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. (S. O. U. 1934: 53) samt däröver avgivna yttranden.

Inledning.

Direktiv.

Vid tillkallandet den 26 april 1929 av organisationssakkunniga anförde dåvarande departementschefen, statsrådet Lübeck, bland annat, att vid den utredning, som det ålåg de sakkunniga att verkställa, mötte två skilda ehuru med varandra nära sammanhängande *huvudproblem*, nämligen

a) frågan om åstadkommande av större lokala enheter främst för den sociala omvårdnaden men möjligen i anslutning därtill även i fråga om handhavandet av vissa andra samhälleliga uppgifter; samt

b) frågan om åstadkommande av större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna, respektive nyss avsedda större områden, av ifrågavarande uppgifter.

De sakkunnigas förslag.

De sakkunniga hava såsom resultat av sin utredning rörande sistnämnda fråga framlagt förslag om inrättandet av social nämnd, vilket spörsmål behandlas i 1 kapitlet av upprättat utkast till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera.

Frågan om åstadkommande av större lokala enheter har behandlats i 3 kapitlet av samma lagutkast.

De sakkunniga hava vidare föreslagit särskilda åtgärder för barnavårdens utveckling, varom bestämmelser upptagits såsom kapitel 2 i nyssnämnda lagutkast.

Vidare hava däri föreslagits bestämmelser, innefattande förbud mot oreglerad understödsverksamhet.

I samband med utkastet till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera hava de sakkunniga utarbetat förslag till vissa ändringar i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, förordningen den 16 december 1927 angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skatte-tyngda kommuner samt förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor.

Remissplan.

Organisationssakkunnigas betänkande har varit utremitterat för avgivande av yttrande till pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, över-

ståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser, statens inspektör för fattigvård och barnavård, efter hörande av fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna, riksförsäkringsanstalten, kammarrätten samt statens arbetslöshetskommission. Pensionsstyrelsen skulle, i den omfattning styrelsen funne lämpligt, bereda styrelsens ombud samt pensionsnämnderna tillfälle att yttra sig. Länsstyrelserna skulle bereda landstingens förvaltningsutskott samt kommunerna i länen, i den omfattning länsstyrelserna funne lämpligt, tillfälle att avgiva yttrande. Särskilt angavs, att städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle skulle beredas sådant tillfälle.

Vidare har tillfälle att avgiva yttrande lämnats svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, centralförbundet för socialt arbete, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund, allmänna barnhuset, nykterhetsnämndernas centralkommitté ävensom samtliga 23 av allmänna barnhuset understödda barnavårdsförbund.

Yttranden hava inkommit från samtliga ovannämnda särskilt angivna myndigheter och sammanslutningar med undantag av länsstyrelsen i Jämtlands län, stadsfullmäktige i Hälsingborg, barnavårdsförbunden i Uppsala, Kronobergs, Älvsborgs, Skaraborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt Västmanlands läns fattigvårds- och barnavårdsförbund.

Vid pensionsstyrelsens yttrande har fogats yttranden av 26 pensionsnämnder och 21 styrelsens ombud.

Överståthållarämbetet har bifogat yttrande av Stockholms stad samt länsstyrelserna yttranden av 16 landstings förvaltningsutskott, 83 städer samt 177 landskommuner (se bilaga 1 sid. 95).

Allmänt omdöme rörande den sociala hjälpverksamhetens nuvarande organisation. Medel till avhjälpande av förefintliga olägenheter.

Organisationssakkunniga.

Enligt de sakkunnigas betänkande kan mot den nuvarande organisationen anmärkas, bland annat, att de hjälpsökande mången gång sväva i ovisshet om, till vilken myndighet de skola vända sig för att erhålla hjälp. En hjälpsökande måste vända sig till flera myndigheter, om han behöver hjälp av olika slag. Vidare förekommer ofta, att den hjälpsökande upprepade gånger underkastas ingående förhör om sina förhållanden. Svårigheter möta för myndigheterna att rättvist avväga den hjälp, som lämnas, och att välja den lämpligaste och mest effektiva hjälpformen. Samlad överblick över den samhälleliga hjälpverksamheten i kommunen och enhetlig ledning av verksamheten saknas. Risk för dubbelunderstöd förefinnes. Överhuvud föreligga svårigheter att verkställa noggrann behovsprövning och kontroll över understöds användande. Dubbelarbete förekommer. Upplýsningar om hjälpklientelet äro icke samlade. Administrationskostnaderna för de olika myndigheterna äro avsevärda.

I förevarande sammanhang må erinras om vissa av de sakkunniga verkställda undersökningar. År 1929 utsändes cirkulärskrivelser med vissa för-

frågningar till samtliga fattigvårds- och barnavårdskonsulenter samt ombud för pensionsstyrelsen ävensom till fattigvårdsstyrelsernas ordförande i 205 kommuner. Fattigvårdsstyrelsernas ordförande borde samråda med ordförandena i arbetslöshetskommitté, pensionsnämnd, barnavårdsnämnd och nykterhetsnämnd. Av inkomna svar framgick, bland annat, att de kommunala myndigheterna i flertalet fall ansett, att den nuvarande splittringen inom kommunerna av närliggande understödsgrenar på flera organ icke vållar några egentliga olägenheter av ekonomisk eller annan art. Pensionstyrelsens ombud ansågo endast i enstaka fall några olägenheter föreligga. Flertalet av fattigvårds- och barnavårdskonsulenter voro däremot av motsatt uppfattning.

I fråga om åtgärder för avhjälpande av förefintliga olägenheter voro de meningar, som kommit till uttryck i de tämligen få uttalanden av kommunala myndigheter, som avgivits därom, tämligen jämnt fördelade till förmån för och emot ett sammanförande av de olika kommunala hjälporganen.

Vidare må erinras om den undersökning, som år 1932 verkställdes för de sakkunnigas räkning inom vissa utvalda kommuner — 6 stads- och 12 landskommuner — rörande den sociala hjälpverksamheten (betänkandet sid. 36—95).¹

De sakkunniga framhålla, att önskemål rörande en centraliserad organisation av den sociala hjälpverksamheten på åtskilliga håll framträtt och även givit upphov till en utveckling, som väntar att erhålla stöd i lagstiftningen. De sakkunniga äro övertygade om att ett större antal kommuner skulle ha vidtagit åtgärder på ifrågavarande område, därest man icke hållits tillbaka av vetskapen om att förslag rörande denna del av den kommunala förvaltningen kunde vara att förvänta. För att tillmötesgå de strävanden att ernå en förbättrad organisation, vilka sålunda göra sig gällande, föreslå de sakkunniga, såsom ovan nämnts, en ny kommunal institution — social nämnd — med uppgift att handhava kommunens verksamhet för fattigvård, barnavård, ungdomsskydd, folkpensionering, behandling av alkoholister och arbetslöshetshjälp. Vad i lag eller annan författning finnes stadgat om fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, ungdomsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetskommitté skall — enligt de sakkunnigas förslag — i kommun, där social nämnd är inrättad, i stället gälla social nämnd. Den nya lag, i vilken bestämmelserna om social nämnd intagits, avses skola gälla vid sidan av fattigvårdslagen och de övriga nuvarande författningarna angående den sociala hjälpverksamheten.

Lagen ej tillämplig beträffande Stockholm.

Enligt sista paragrafen (26 §) i utkastet till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera skola lagens bestämmelser icke gälla för Stockholm.

¹ I ett över sakkunnigbetänkandet avgivet yttrande (av styrelsen för svenska landstingsförbundet) uppgives, att undersökningen »förlagts till sådana kommuner, där man på förhand visste, att den kommunala förvaltningsapparaten fungerade mindre väl».

Stadsfullmäktige i Stockholm hava — oaktat nämnda förhållande — ansett sig icke böra underlåta att giva ett uttryck åt sin principiella uppfattning till spörsmålet om införande av social nämnd samt därutinnan anfört:

En social nämnd med den kombination av förvaltningsuppgifter, som de sakkunniga föreslagit, låte sig sannolikt icke genomföra i Stockholm med den omfattning, de olika grenarna av den sociala hjälpverksamheten där hade. Särskilt barna- och ungdomsvården vore av sådan omfattning och till sin karaktär så olika den övriga samhälleliga hjälpverksamheten, att ett inordnande av densamma under en gemensam social nämnd för de större kommunerna och i varje fall för Stockholm torde vara uteslutet.

**Hava olägenheter försports beträffande
nuvarande organisation?**

Beträffande spörsmålet, huruvida den nuvarande splittringen inom kommunerna av närliggande understödsgrenar på flera organ medfört olägenheter eller icke, hava de yttranden, i vilka direkta uttalanden i sådant hänseende gjorts¹ — såvitt angår stads- och landskommuner — tämligen jämnt fördelat sig i två grupper, av vilka den ena ansett, att några olägenheter icke försports och att förty ändrade bestämmelser icke äro nödvändiga, under det att den andra ansett, att vissa olägenheter utan tvivel föreligga och att därför ändring måste göras. Beträffande frågan om vilka åtgärder som skola vidtagas för att få sådan ändring till stånd äro meningarna emellertid delade.

Redogörelse för de yttranden av städer och landskommuner, vari direkta uttalanden blivit gjorda, lämnas nedan i tabell 1.

Tabell 1.

Invånare $\frac{1}{2}$ 1935	Olägenheter ha ej försports		Olägenheter föreligga	
	Städer	Landskommuner	Städer	Landskommuner
Under 1,000	—	1	—	—
1,000—2,000	—	5	—	3
2,000—3,000	1	8	2	3
3,000—5,000	1	13	2	6
5,000—10,000	7	9	5	14
10,000—50,000	1	1	7	6
Över 50,000	—	—	2	—

Av myndigheter och sammanslutningar i övrigt, som direkt uttalat sig om olägenheter förelegat eller icke på grund av den nuvarande splittringen inom kommunerna av närliggande understödsgrenar på flera organ, hava tre länsstyrelser — i Kristianstads, Kopparbergs och Västerbottens län — förklarat, att sådana olägenheter (i varje fall ej större) icke förefinnas. Den motsatta ståndpunkten har intagits av samtliga övriga länsstyrelser (med undantag av

¹ Det må erinras därom, att ett flertal yttranden till- eller avstyrka de sakkunnigas förslag utan att direkt uttalande göres, huruvida olägenheter av nuvarande ordning förefinnas eller icke.

länsstyrelserna i Blekinge och Hallands län, vilka ej gjort direkt uttalande härom), Södermanlands län, Kalmar läns norra samt Göteborgs och Bohus ävensom Skaraborgs och Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott, socialstyrelsen, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, samtliga fattigvårds- och barnavårdsinspektörer (utom en), centralförbundet för socialt arbete, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet och svenska landskommunernas förbund samt åtskilliga barnavårdsförbund.

Redan vidtagna åtgärder för centralisering av den kommunala understödsverksamheten.

I anledning av de olägenheter, som på grund av den nuvarande decentraliseringen av den sociala hjälpverksamheten mångenstädes förefunnits, hava vissa åtgärder tidigare vidtagits inom ramen för gällande lagstiftning. Vissa upplysningar om vad i sådant hänseende åtgjorts hava lämnats i betänkandet å sid. 31—32 samt 115—119.

I de nu avgivna yttrandena hava uppgifter lämnats från åtskilliga städer och landskommuner. Av dessa uppgifter må här återgivas följande:

Djursholm:

Fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden samarbeta dels genom den i lag föreskrivna gemensamma medlemmen, dels därigenom att barnavårdsnämndens ordförande tillika är kyrkoherde i församlingen och såsom sådan äger rätt att deltaga i fattigvårdsstyrelsens sammanträden. Dessutom sker samarbetet genom gemensam läkare (stadsläkaren), gemensam syssloman och gemensam ombudsman (stadssekreteraren), som tillika är fattigvårdsstyrelsens sekreterare. Pensionsnämndens ordförande är tillika vice ordförande i fattigvårdsstyrelsen. Fattigvårdsstyrelsen är nykterhetsnämnd. I arbetslöshetskommittén är fattigvårdsstyrelsen representerad genom sin ordförande, som dessutom är medlem av arbetsutskottet, i vilket även en suppleant är medlem av fattigvårdsstyrelsen. Två av fattigvårdsstyrelsens medlemmar äro medlemmar av den erkända sjukkassan i Djursholm.

Uppsala:

Fattigvårdsstyrelsen, vars understödsverksamhet handhaves av en centralt belägen fattigvårdsbyrå, erhåller från pensionsnämndernas expedition förteckningar å personer, vilka beviljats pension. Fattigvårdsstyrelsen och arbetslöshetskommittén tillhandahålla varandra upplysningar rörande sina understödstagare. Med barnavårdsbyrån, vars lokal är inrymd i samma fastighet som fattigvårdsbyråns, står sistnämnda byrå i daglig kontakt. Jämväl med nykterhetsnämnden uppehåller fattigvårdsstyrelsen erforderligt samarbete.

Trälleborg:

Mellan organen för den samhälleliga hjälpverksamheten upprätthålles ett visst samarbete genom dels gemensamma styrelseordförande och andra styrelseledamöter och dels gemensamma tjänstemän. Särskilt intimt är samarbetet mellan fattigvård och barnavård. För dessa båda organ finnes organiserad en gemensam byrå med en syssloman som chef samt gemensamt

register. Även mellan fattigvårdsstyrelsen och arbetslöshetskommittén är samarbetet synnerligen intimt, enär understödsärendena behandlas av en särskild kommitté, sammansatt av ledamöter från båda organen, varjämte även fattigvårdssysslomannen är närvarande vid kommitténs sammanträden.

Eslöv:

De myndigheter, som utöva offentlig hjälpverksamhet, ha gemensam kassa och bokföring samt i allmänhet gemensam expedition. Samarbetet de olika understödsgrenarna emellan uppehålls även genom delvis gemensamma styrelseordförande och andra styrelseledamöter samt genom gemensamma tjänstemän. Särskilt intimt är samarbetet mellan fattigvårdsstyrelsen och arbetslöshetskommittén, för vilka föres ett gemensamt centralregister över de arbetslösa och dem närståendes förhållanden.

Skara:

Den samhälleliga hjälpverksamhetens organ hava gemensamma lokaler.

Falköping:

Förbindelse finnes mellan de olika nämnderna. Fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden och nykterhetsnämnden hava gemensam ledamot samt fattigvårdsstyrelsen och arbetslöshetskommittén gemensam ordförande. Pensionsstyrelsens ordförande lämnar uppgift till fattigvårdsstyrelsens ordförande om nya pensionsinnehavare.

Söderhamn:

Emellan hjälporganen förekommer ett intimt samarbete. Fattigvårdsstyrelsen är representerad i pensionsnämnden. Till fattigvårdsexpeditionen översänder pensionsnämndens ordförande de missiv, som utskickas från pensionsstyrelsen, då pension beviljas. Å fattigvårdsexpeditionen upplägges med ledning av nämnda missiv ett kortregister över pensionstagarna. Fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden hava gemensam ordförande, vilken dessutom är barnavårdsnämndens expeditionsföreståndare. Fattigvårdsstyrelsen och arbetslöshetskommittén hava en ledamot gemensam. Denne ledamot är dessutom fattigvårdsstyrelsens tjänsteman. Nykterhetsnämndens ordförande är ledamot av fattigvårdsstyrelsen.

Nederluleå:

Samarbete mellan arbetslöshetskommitté, fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd och pensionsnämnd har varit ordnat så, att vederbörande ordförande alltid ställt sig i förbindelse med övriga ordförande, då det varit fråga om tilldelning av arbete eller understöd i någon form.

Västanfors:

Under senaste 15 år hava åtgärder i centraliserande riktning självant växt fram genom gemensam ordförande för flera nämnder och styrelser. Sålunda är kommunalnämndens ordförande även ordförande i fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden, varjämte pensionsnämndens ordförande är mångårig ledamot av fattigvårdsstyrelsen.

Under arbetslöshetstiden stod fattigvårdsstyrelsen genom veckorapporter i ständig kontakt med arbetslöshetskommittén, vilket fullständigt omöjliggjorde dubbelkvettering av understöd. Hos fattigvårdsstyrelsen finnes dessutom fullständigt register över klientelet ordnat genom kortsystem, där även arbetslöshetskommitténs understödsklientel införts.

Stigtomta:

En enhetlig samverkan mellan kommunens olika sociala organ har sedan länge praktiserats, i det att så långt det varit möjligt samma personer invalts i olika sociala nämnder och styrelser.

Bräkne-Hoby:

Barnavårdsnämnd och fattigvårdsstyrelse hava gemensam ordförande. Fattigvårdsstyrelse och arbetslöshetskommitté hava vissa ledamöter gemensamma. De samarbeta vidare genom muntliga och skriftliga rapporter. Pensionsnämnden lämnar fattigvårdsstyrelsen underrättelse om pensioner m. m., varöver styrelsen därefter för kortsystem.

Att samma personer äro ledamöter i flera olika nämnder omförmäles även i åtskilliga andra yttranden.

I flera yttranden har framhållits att genom inrättande av kommunalkontor en lämplig centralisation av hela den kommunala förvaltningen — däri inbegripet den sociala hjälpverksamheten — ägt rum. Av yttrandena härom må anföras följande av *kommunalfullmäktige i Gråmanstorp*:

Kommunalfullmäktige förmena, att samtliga de fördelar, som enligt de sakkunniga skulle vinnas genom inrättandet av en social nämnd, kunna vinnas, därest kommunerna inrätta kommunalkontor med centraliserad medelförvaltning, vilka stå under kommunalkamrerare, som tjänstgöra som sekreterare och föredragande inom de olika hjälporganen. Kommunalfullmäktige stödjade sig därvid på erfarenhet från Gråmanstorp kommun, som den 1 maj 1930 inrättade kommunalkontor.

Om inrättandet av kommunalkontor sålunda onödiggör den av de sakkunniga föreslagna reformen, så följer därmed också andra fördelar, liggande både inom och utom hjälpverksamhetens ram. Ett kommunalkontor möjliggör större kontinuitet i hjälpverksamhetens organisation, bland annat därigenom, att ett kontor har möjlighet att expeditiösmässigt ordna alla handlingar och samla dem i arkiv. Under det att en kommun ej under så lång tid kan påräkna en förtroendeman som ordförande, kan däremot kommunen räkna med en tjänsteman under en lång följd av år. Värdet härav anse sig kommunalfullmäktige icke behöva närmare motivera. Kommunen blir alltså ej i så hög grad beroende av ombyten på ordförandeposterna, därest en tjänsteman biträder vid hjälpverksamhetens utövande.

Men inrättandet av kommunalkontor medför dessutom fördelar, som ligga utanför hjälpverksamhetens ram. De kommunala organ, som ej syssla med hjälpverksamhet, få nämligen genom inrättandet av sådant kontor tjänstemän eller tjänstemän till sitt förfogande.

I Karlshamn föreligger utarbetat förslag till intimare samarbete mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd.

Att central registrering av understödsverksamheten redan sker på vissa håll har omnämnts i ytterligare några yttranden (Hällefors, Kopparberg m. fl.).

Slutligen må omnämnas, att i samband med avgivandet av nu föreliggande yttranden beslut på några håll fattats om att vidtaga vissa åtgärder för att underlätta ett samarbete på förevarande område. Sålunda bestämdes i *Simrishamn*, att genom fattigvårdsstyrelsens försorg ett register över all hjälp-

verksamhet inom staden skulle uppläggas, samt i *Enslöv* att samtliga styrelser och nämnder, som valdes av kommunalfullmäktige och som handhade den allmänna hjälpverksamheten, varje månad skulle lämna rapport till fattigvårdsstyrelsen över de personer, som på ett eller annat sätt erhållit hjälp. I *Skövde* beslöts, att så snart ske kunde ett centralregister skulle inrättas att föras av fattigvårdsstyrelsen med skyldighet för övriga vederbörande styrelser och nämnder att göra anmälningar till registret.

Översikt över yttrandena angående förslaget om inrättande av social nämnd.

Beträffande frågan om vad som bör åtgöras för att få den sociala hjälpverksamheten ordnad på ett mera tillfredsställande sätt än det nuvarande hava — såsom förut (sid. 24) nämnts — meningarna varit delade. De sakkunniga föreslå i första hand inrättandet av *social nämnd*.

Detta förslag har i yttrandena från myndigheter och sammanslutningar i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av länsstyrelserna i Uppsala, Kronobergs, Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län, Södermanlands läns, Kalmar läns norra samt Blekinge, Göteborgs och Bohus ävensom Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott, svenska landstingsförbundet, Stockholms läns barnavårdsförbund, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård ävensom samtliga fattigvårds- och barnavårds konsulenter (utom konsulenten i sjunde distriktet). Medicinalstyrelsen anser sig icke böra avstyrka förslaget. Länsstyrelsen i Stockholms län ansluter sig i princip till förslaget men vill draga i tvivelsmål, om en lagstiftning sådan som den föreslagna verkligen är möjlig att åstadkomma och kan därför icke tillstyrka förslaget. Socialstyrelsen ansluter sig till förslagets allmänna syfte men kan ej förorda dess genomförande utan tillstyrker ytterligare utredning.

Att märka är emellertid, att *åtskilliga av de nu nämnda myndigheterna anse, att den ifrågasatta organisationen bör göras fakultativ*.

Till den åsikt, som uttalats av ledamoten i organisationssakkunniga herr Anderson i Råstock, att möjlighet till en ändamålsenlig kommunal organisation genom införande av social nämnd för vissa sociala uppgifters handhavande visserligen kan sägas vara i någon mån önskvärd i mycket små kommuner, och möjligen även i städer och landskommuner med stor befolkningstäthet, men däremot icke i till ytvidden stora, glest befolkade landskommuner, ansluta sig länsstyrelserna i Gotlands, Blekinge och Norrbottens län, Kalmar läns södra samt Gotlands och Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott ävensom skånska barnavårdsförbundet och Västerbottens läns barnavårdsförbund.

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott anser, att kommun bör beredas möjlighet att till nämnd eller styrelse uppdraga ombestyrandet av vissa grenar av samhällelig hjälpverksamhet.

Åtskilliga myndigheter och sammanslutningar hava ansett, att mindre omfattande åtgärder än inrättandet av social nämnd torde vara tillräckligt effektiva. En sådan uppfattning har uttalats av länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kristianstads, Värmlands och Örebro län, pensionsstyrelsen, statens arbetslöshetskommission, Värmlands läns landstings förvaltningsutskott, svenska landskommunernas förbund, nykterhetsnämndernas centralkommitté, centralförbundet för socialt arbete samt Jönköpings läns barnavårdsförbund.

Helt eller närmast helt avstyrkande hava vidare ställt sig — förutom socialstyrelsen och länsstyrelsen i Stockholms län (som ovan nämnts) — kammarrätten, länsstyrelserna i Hallands, Västmanlands, Kopparbergs och Västerbottens län, svenska stadsförbundet, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet samt Östergötlands, Gotlands, Blekinge och Hallands läns barnavårdsförbund.

De från städer och landskommuner inkomna yttrandena kunna uppdelas i tre grupper; till den första höra de, som tillstyrka införandet av social nämnd i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, till den andra de, som giva sin tillstyrkan därtill allenast under förutsättning, att kommunerna själva skola äga bestämma, om social nämnd skall införas eller icke, samt till den tredje gruppen de, som avstyrka de sakkunnigas förslag i förvarande del. De städer, som yttrat sig, finnas upptagna i tabell 2, samt de landskommuner, som avgivit yttrande, i tabell 3 här nedan.

En sammanfattande redogörelse för innehållet i de av städer och landskommuner avgivna yttrandena (uppdelning verkställd med hänsyn till invånarantalet vid årsskiftet 1934—1935 enligt »Årsbok för Sveriges kommuner 1935») återfinnes nedan i tabell 4.

**Tabell 2. Yttranden över organisationssakkunnigas betänkande.
Angående inrättandet av social nämnd.**

Städer.

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Stockholm	526,027	—	—	1	Eksjö	6,945	—	1	—
Södertälje	14,479	1	—	—	Nassjö	9,351	—	—	1
Sundbyberg	8,770	1	—	—	Tranås	6,814	—	—	1
Lidingö	10,902	—	—	1	Värnamo	4,534	—	1	—
Djursholm	6,364	—	—	1	Huskvarna	8,256	—	—	1
Norrstälje	4,895	—	1	—	Växjö	9,919	—	1	—
Uppsala	32,364	—	—	1	Kalmar	20,588	1	—	—
Enköping	5,873	—	—	1	Nybro	4,329	1	—	—
Nyköping	11,977	—	1	—	Oskarshamn	8,641	—	—	1
Eskilstuna	34,282	1	—	—	Västervik	12,731	—	1	—
Katrineholm	7,922	—	1	—	Visby	11,009	—	1	—
Strängnäs	4,839	1	—	—	Karlskrona	28,287	—	—	1
Norrköping	62,571	—	1	—	Karlshamn	7,935	—	—	1
Linköping	32,170	—	—	1	Sölvesborg	4,002	—	—	1
Motala	6,279	—	—	1	Kristianstad	14,483	—	—	1
Jönköping	32,840	—	—	1	Ängelholm	5,542	—	—	1

Kol. 1: kommun, kol. 2: antal invånare den 1^a 1935, kol. 3—5: principuttalanden i yttrandena, kol. 3: tillstyrka, kol. 4: endast fakultativ social nämnd, kol. 5: avstyrka.

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Simrishamn	2,582	—	—	1	Falköping	8,442	—	—	1
Malmö	138,764	1	—	—	Karlstad	26,099	—	—	1
Ystad	11,189	1	—	—	Kristinehamn	12,870	—	—	1
Trälleborg	13,403	—	—	1	Örebro	38,571	—	—	1
Eslöv	5,992	—	—	1	Askersund	2,209	—	—	1
Lund	25,803	1	—	—	Lindesberg	3,484	—	—	1
Landskrona	19,060	—	—	1	Västerås	31,794	—	—	1
Halmstad	25,351	—	—	1	Köping	6,247	—	—	1
Laholm	2,617	1	—	—	Arboga	4,853	—	—	1
Falkenberg	5,866	—	—	1	Falun	13,496	—	—	1
Varberg	9,296	1	—	—	Hedemora	4,032	1	—	—
Kungsbacka	2,221	—	—	1	Ludvika	5,363	—	—	1
Göteborg	255,386	—	—	1	Gävle	39,280	—	—	1
Mölnadal	16,861	—	—	1	Hudiksvall	7,293	—	—	1
Uddevalla	15,511	1	—	—	Söderhamn	11,298	1	—	—
Lysekil	5,891	—	1	—	Härnösand	12,045	1	—	—
Vänersborg	9,149	—	1	—	Sundsvall	18,704	—	—	1
Borås	42,019	—	1	—	Örnsköldsvik	5,297	—	—	1
Alingsås	9,541	—	1	—	Sollefteå	2,877	—	—	1
Åmål	6,827	—	—	1	Umeå	12,283	1	—	—
Trollhättan	15,067	—	1	—	Skellefteå	7,253	1	—	—
Lidköping	10,035	—	—	1	Luleå	13,642	—	—	1
Skara	7,093	—	—	1	Haparanda	2,555	1	—	—
Skövde	11,163	—	—	1	Piteå	3,314	1	—	—
Hjo	2,853	—	—	1	Boden	6,588	—	—	1
Tidaholm	4,456	—	1	—	Summa	—	19	15	49

Tabell 3. Yttranden över organisationssakkunnigas betänkande.
Angående inrättandet av social nämnd.

Landskommuner.

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Sollentuna	11,373	—	1	—	Ärle	2,163	—	—	1
Häverö	5,397	—	1	—	Risinge	10,004	—	1	—
Danderyd	4,341	—	1	—	Motala landsk.	7,953	—	1	—
Nacka	9,076	—	1	—	Ekeby	4,175	—	—	1
Solna	21,613	1	—	—	Atvid	5,078	1	—	—
Nynäshamn	4,204	—	—	1	Kvillinge	4,694	—	1	—
Hacksta	351	—	—	1	Hälestad	4,579	—	—	1
Öster-Löfsta	3,169	—	1	—	Ringarum	4,532	—	1	—
Bondkyrka	5,153	1	—	—	Kisa	4,019	—	1	—
Tierps landsk.	5,689	1	—	—	Tjällmo	2,660	—	1	—
Älvkarleby	8,988	—	1	—	Skedevi	3,068	—	—	1
Torsvi	204	—	—	1	Vreta Kloster	3,341	—	1	—
Rasbo	1,880	1	—	—	Kullerstad	2,950	—	—	1
Söderfors	2,067	—	1	—	Horn	2,406	1	—	—
Västra Vingåker	8,638	—	—	1	Ödeshög	3,033	—	—	1
S:t Nikolai	5,227	—	1	—	Norra Solberga	2,534	—	1	—
Stora Malm	3,544	—	1	—	Säby	3,666	—	—	1
Flen	3,372	—	—	1	Algutsboda	4,313	—	—	1
Skoldinge	3,216	—	1	—	Almunderyd	3,819	—	1	—
Björkvik	3,017	—	—	1	Ljungby	4,722	—	—	1
Julita	2,756	—	1	—	Böda	1,585	—	—	1
Stigtomta	1,969	—	—	1	Döderhult	5,405	—	1	—
Gryt	1,808	—	1	—	Emmaboda	1,236	—	1	—
Åker	2,496	—	1	—	Lofta	2,226	—	1	—

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Madesjö	4,977	—	—	1	Malung	7,663	—	1	—
Misterhult	4,191	—	1	—	Mora	9,839	—	—	1
Mörbylånga	960	—	—	1	Stora Tuna	9,043	—	1	—
Virserum	3,550	1	—	—	Sandviken	12,853	1	—	—
Ålem	5,052	—	1	—	Ljusdals köping	2,035	—	—	1
Othem	1,849	—	1	—	Ovansjö	7,295	—	—	1
Klinte	1,287	—	1	—	Bollnäs landsk.	11,558	—	—	1
Hemse	845	—	—	1	Söderåla	14,325	—	—	1
Lösen	2,677	—	—	1	Hälsingtuna	2,402	—	—	1
Nättraby	2,268	—	—	1	Idenor	1,294	—	—	1
Ronneby landsk.	8,443	—	—	1	Hög	759	—	—	1
Bräkne-Hoby	4,869	—	—	1	İlsbo	532	—	—	1
Kyrkhult	4,494	—	—	1	Ljusdals landsk.	9,025	—	—	1
Mjällby	5,767	—	1	—	Skön	14,523	—	1	—
Borrby	2,580	—	—	1	Njurunda	11,787	—	—	1
Norra Åsum	4,581	1	—	—	Timrå	9,363	—	—	1
Stoby	3,609	—	—	1	Alnå	6,731	—	—	1
Gråmanstorp	4,257	—	—	1	Hässjö	4,421	—	—	1
Björnekulla	3,596	—	1	—	Tuna	5,072	—	—	1
Tomelilla	2,813	—	1	—	Torp	9,652	—	1	—
Skurups köping	1,473	—	1	—	Borgsjö	7,432	—	1	—
Svedala	1,909	—	—	1	Högsjö	4,357	—	1	—
Bjuv	2,984	—	1	—	Gudmundrå	15,292	1	—	—
Bunkeflo	1,985	—	—	1	Ytterlänäs	7,238	—	—	1
Dalby	1,717	—	—	1	Långsele	3,359	—	1	—
Höganäs	6,957	—	—	1	Ramsele	4,323	—	1	—
Vellinge	1,753	—	—	1	Tåsjo	4,318	—	—	1
Anderslöv	2,164	—	—	1	Bjärträ	5,092	—	—	1
Lomma	3,473	—	—	1	Ullånger	1,788	—	1	—
Enslöv	3,607	—	—	1	Nåtra	5,960	—	—	1
Harplinge	2,836	1	—	—	Sjålevad	9,583	—	1	—
Skee	5,694	—	1	—	Arnäs	5,323	—	1	—
Båve	1,549	—	—	1	Anundsjö	8,570	—	1	—
Frändefors	3,652	1	—	—	Gideå	2,939	—	—	1
Hova	3,316	1	—	—	Bjurholm	5,451	—	1	—
Udenäs	3,823	—	1	—	Bureå	6,263	—	—	1
Karlsborg	2,110	—	—	1	Burträsk	10,011	—	1	—
Kyrkefalla	4,566	—	—	1	Bygdeå	7,730	—	1	—
Habo	2,999	—	—	1	Byske	10,230	1	—	—
Säffle	3,571	—	—	1	Degerfors	9,386	—	1	—
Grava	6,620	—	—	1	Fredrika	1,725	—	1	—
Gunnarskog	4,142	—	—	1	Holmsund	5,178	—	—	1
Våse	3,483	—	1	—	Holmön	403	1	—	—
Fryksände	6,695	—	1	—	Hörnefors	3,885	—	—	1
Eda	6,472	—	—	1	Jörn	5,826	—	1	—
Dalby	3,722	—	—	1	Lycksele köping	1,770	—	1	—
Norra Råda	10,662	—	1	—	Lycksele landsk.	9,435	—	—	1
Stora Mellösa	2,999	—	—	1	Lövånger	4,645	1	—	—
Viby	3,818	—	—	1	Malå	4,076	1	—	—
Ramundeboda	2,508	—	1	—	Nordmaling	9,440	—	1	—
Hällefors	5,631	—	1	—	Norsjö	6,904	1	—	—
Västanfors	7,365	—	—	1	Nysätra	3,807	1	—	—
Sura	4,482	—	1	—	Skellefteå landsk.	25,565	—	—	1
Norberg	5,255	—	—	1	Sorsele	5,518	1	—	—
Möklinta	2,714	—	1	—	Stensele	6,276	—	1	—
Domnarvet	15,127	—	1	—	Sävar	3,500	—	1	—
Gagnef	6,363	—	1	—	Umeå landsk.	13,771	—	—	1
Grangärde	11,474	—	1	—	Vännäs köping	1,769	1	—	—
Järna	7,623	—	1	—	Vännäs socken	5,264	—	1	—
Kopparberg	7,115	—	—	1	Åsele	6,136	—	1	—
Ludvika landsk.	4,983	1	—	—	Jokkmokk	8,475	1	—	—

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Hortlax	4,468	1	—	—	Nederluleå	10,948	—	—	1
Pajala	5,367	1	—	—	Råneå	8,936	—	—	1
Nederkalix	13,974	1	—	—	Gällivare	20,151	—	—	1
Jukkasjärvi	17,471	1	—	—	Summa	—	27	71	79

Tabell 4. Sammanfattande redogörelse för yttranden från städer och landskommuner angående förslaget om inrättande av social nämnd.

Invånare ^{1/1} 1935	Tillstyrka		Tillstyrka fakultativt införande		Avstyrka	
	Städer	Landskommuner	Städer	Landskommuner	Städer	Landskommuner
Under 500	—	1	—	—	—	2
500—1,000	—	—	—	—	—	4
1,000—1,500	—	—	—	3	—	1
1,500—2,000	—	2	—	5	—	7
2,000—3,000	2	2	—	10	5	12
3,000—5,000	4	9	3	18	3	25
5,000—10,000	3	7	6	28	19	21
10,000—25,000	7	6	4	7	11	6
25,000—50,000	2	—	1	—	9	1
Över 50,000	1	—	1	—	2	—

Av de kommuner, som tillstyrkt att möjlighet bör beredas kommunerna att, om de så önska, inrätta social nämnd, har flertalet uttalat sin anslutning till den av herr Anderson i Råstock avgivna reservationen (stadsfullmäktige i 7 städer samt kommunalfullmäktige i 52 landskommuner).

I de vid promemorian fogade bilagorna 2 och 3 återfinnes redogörelse för rikets kommuner, indelade i storleksgrupper med hänsyn till invånarantalet.

Närmare redogörelse för yttrandenas innehåll.

I de yttranden, som tillstyrkt de sakkunnigas förslag, har i allmänhet anslutning givits till de skäl, som de sakkunniga åberopat.

I åtskilliga yttranden har särskilt framhållits, att gällande lagstiftning medfört vissa svårigheter med avseende å gränsbestämning mellan fattigvård och barnavård, vilka svårigheter skulle bortfalla genom införandet av gemensam social nämnd.

Tillstyrkande yttrande.

Ur de tillstyrkande yttrandena må återgivas allenast följande:

Länsstyrelsen i Västernorrlands län:

Länsstyrelsen är av den bestämda uppfattningen, att en särskild lagstiftning för avhjälpande av de brister och ofullkomligheter, som vidlåda den nuvarande sociala hjälpverksamheten, snarast bör komma till stånd. För åstad-

kommande av den erforderliga enhetligheten och centralisationen av hjälpverksamheten finner länsstyrelsen i likhet med de sakkunniga nödvändigt, att ett nytt kommunalt organ tillskapas för handhavande av nu ifrågavarande uppgifter. Utan förefintligheten av ett sådant sammanhållande organ torde för de flesta kommuners vidkommande någon avsevärd förbättring av de nuvarande förhållandena ej ernås.

*Yttranden vari ett fakultativt
införande av social nämnd
tillstyrkes.*

I de yttranden, däri ett fakultativt införande av social nämnd blivit tillstyrkt, anföres bland annat:

Länsstyrelsen i Gotlands län:

Beträffande den till grund för förslaget liggande undersökningen av lasarettssysslomannen A. Hagård får länsstyrelsen framhålla, att, enär undersökningen ägt rum under en tid, då på grund av ekonomisk kris exceptionella förhållanden varit rådande, densammans betydelse för bedömande av den nuvarande organisationens värde icke bör överskattas. I varje fall synes undersökningsmaterialet alltför otillräckligt för att de från detsamma hämtade erfarenheterna skola kunna motivera en så betydande omläggning av hjälpverksamhetens organisation, som av de sakkunniga föreslås. Helt visst har det mångestädes brustit i fråga om samarbetet mellan de skilda kommunala myndigheterna under de svåra påfrestningar, som kristidsförhållandena utövade, men det torde kunna antagas, att de påvisade olägenheterna skola kunna avhjälpas utan allt för stort våld på den nuvarande organisationen. Denna har jämte sina brister stora förtjänster, bland annat den att genom förefintligheten av flera förtroendeposter inom de skilda organen för den kommunala verksamheten skapa ett livligt intresse hos allmänheten för kommunala frågor. Det kan befaras att en centralisering av denna verksamhet till en nämnd skall tillintetgöra den värdefulla tillgång för det allmänna, som ett dylikt intresse måste utgöra. En följd av förslagets genomförande skulle säkerligen även bliva en byråkratisering av de kommunala ärendenas behandling, som säkerligen icke komme att röna någon uppskattning vare sig från allmänhetens eller myndigheternas sida.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

Att en centralisering i många fall skulle bliva till verklig nytta, torde vara svårt att bestrida. De sakkunnigas förslag, hur väl motiverat detta eljest må vara, synes emellertid lida av två betänkliga svagheter. Dels betraktas, enligt länsstyrelsens mening, de föreliggande spörsmålen av de sakkunniga väl ensidigt ur ekonomisk synpunkt med bortseende från rent sociala krav, dels beaktas i förslaget knappast med tillbörlig styrka det behov av differentiering, som ur organisatorisk synpunkt gör sig gällande mellan kommuner av olika storleksgrad och med olika samhällsproblem.

Att förslagets genomförande i mycket stora kommuner svårigen kan undgå att leda till en kraftig byråkratisering av denna organisation, synes påtagligt. Nämnden lär nämligen i dylika kommuner få synnerligen svårt att hinna behandla alla de mångskiftande ärenden, som direkt eller genom särskilt utskott dit inflyta, såvida icke nämndens eget arbete inskränkes till ett enkelt konstaterande och godkännande av åtgärder, vidtagna genom dess kansli. Att en dylik utveckling icke är önskvärd, torde vara obestridligt. För mycket små kommuner lär väl vara antagligt att ärendenas skötsel i regel skulle kunna

även efter deras centralisering till en social nämnd handhavas direkt av nämnden. Det betydligt ökade arbetet för ordföranden i denna centrala nämnd jämfört med det som åligger ordförandena i de särskilda styrelserna enligt nu gällande system, torde dock medföra å ena sidan stor svårighet att finna personer, lämpliga och villiga för uppdraget, och å andra sidan tvånget att bevilja ganska anseliga arvoden till vederbörande. I samma mån arbetsbördan växer och arvodet ökas, kan även här risk uppkomma för en icke önskvärd byråkratisering av den sociala verksamheten. Mycket tyder på att det föreslagna systemet bäst skulle lämpa sig för medelstora städer, där ärendenas beredning under alla förhållanden måste lämnas åt tjänstemän, men där ärendenas antal dock icke är större, än att en social nämnd av tillämnad typ skulle kunna med bibehållen ställning av kommunal förtroendenämnd medhinna frågornas avgörande.

Den sociala nämnden, som i vissa fall synes kunna bli en nyttig och välbehövlig inrättning, men som i andra fall kan antagas bli en tungrodd och byråkratisk organisationsform utan tillbörligt hänsynstagande till viktiga sociala krav, bör icke göras obligatorisk för alla kommuner ovanför en viss folkmängdsgräns. Tillskapandet av en central social nämnd såsom en institution, vars införande inom viss kommun göres för denna valfritt, är länsstyrelsen däremot beredd att för sin del tillstyrka.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län:

De sakkunniga motivera sitt förslag med, att olägenheter flerstädes yppat sig genom nuvarande splittring av det sociala arbetet på ett flertal styrelser och nämnder, vilka arbetat utan tillfredsställande kontakt med varandra. I flera städer ha dessa missförhållanden också givit anledning till anordningar i centraliserande syfte, vilka redan inom nuvarande författningsars ram varit möjliga att genomföra. Då så är fallet kan man fråga sig, huruvida ej en frivillig utveckling i angiven riktning kan vara att föredraga framför en tvingande, åtminstone i formellt avseende nog så revolutionerande, lagstiftning. Emellertid är att beakta, att den nuvarande lagstiftningen utgår från den grundsynen, att kommunens olika sociala uppgifter äro varandra så olika, att de böra handhavas av olika organ. En centralisering med bibehållande av nuvarande lagstiftning får då lätt karaktären av ett kringgående av — om ej lagens bokstav — dess grundläggande princip, vilket återigen måste verka återhållande på centraliserande anordningar, även då dessa kunna vara av nytta. Om statsmakterna därför vilja frångå sin tidigare uppfattning om lämpligheten av de sociala uppgifternas stränga fördelning på olika händer — och länsstyrelsen finner skäl härtill föreligga — bör detta få uttryck i lagstiftningen. Däremot är länsstyrelsen icke övertygad om att de sakkunniga lyckats finna så lämpliga former för centraliseringsprincipens genomförande, att den nya organisationen bör göras obligatorisk för någon kommun. Den kritik mot den sociala nämnden, som från olika håll, i till länsstyrelsen inkomna yttranden och särskilt i den av herr Anderson i Råstock till de sakkunnigas betänkande fogade reservationen, framförts, finner länsstyrelsen beaktansvärd. Länsstyrelsen vill därför förorda, att kommunerna författningsenligt beredas möjlighet att i ungefärligen de — om än något friare — former, som sakkunniga föreslå, sammanföra flera eller färre av nuvarande styrelser och nämnders uppgifter till ett centralt organ. En tvingande lagstiftning på området bör däremot undvikas, tills erfarenhet vunnits om vad av en frivillig utveckling på av lagstiftningen anvisade vägar kan vinnas.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län:

De skäl, som föranlett förslaget om inrättande av social nämnd såsom ersättning för fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, ungdomsnämnd, pensions-

nämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetskommitté, måste otvivelaktigt anses beaktansvärda. I all synnerhet torde den föreslagna anordningen innebära en betydelsefull förbättring därutinnan, att hjälpsökande icke behöver göra hänvändelser till olika myndigheter med nya förhör varje gång. Å andra sidan torde de betänkligheter, som framkommit mot förevarande förslag, vara av beskaffenhet att förtjäna allvarligt beaktande. För att den erfarenhet beträffande de olika sociala funktionerna, som finnes representerad hos de kommunala myndigheterna, skall kunna tillfullo bevaras vid inrättandet av social nämnd, kan det befaras, att nämnden måste bestå av större antal ledamöter än som för ett effektivt handhavande av nämndens funktioner kan anses lämpligt. Farhågorna för att den föreslagna omorganisationen komme att medföra ökade administrationskostnader för kommunerna synas jämväl befogade. Med hänsyn till de framkomna betänkligheterna och då de av länsstyrelsen i ärendet hörda kommunerna nästan undantagslöst ställt sig avvisande mot förslaget om obligatoriskt införande av social nämnd, anser sig länsstyrelsen icke kunna biträda detta förslag. Däremot tillstyrker länsstyrelsen, att möjlighet beredes kommun, som så önskar, att införa social nämnd såsom ersättning för de sociala myndigheterna inom kommunen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Vad beträffar förslagets centrala punkt, inrättandet av en s. k. social nämnd, vill väl länsstyrelsen medgiva, att ej minst under de senare åren yppade missförhållanden inom det allmännas hjälpverksamhet hava ådagalagt ett visst behov av större enhetlighet inom och överblick över de olika verksamhetsgrenarna. Länsstyrelsens erfarenheter på hithörande område giva dock näppeligen stöd för antagandet, att rådande bristfälligheter skulle vara av sådan art och omfattning, att de till fyllest motiverade tillgripandet av så långt gående åtgärder som i betänkandet föreslås. Länsstyrelsens totalintryck av de kommunala organens inom länet sätt att handhava sina mångahanda och ej sällan vanskliga sociala uppgifter är sålunda förhållandevis gott. Även med risk att framstå såsom fången i rådande åskådningar inom det kommunala livet måste länsstyrelsen för sin del förklara, att densamma finner den anförda motiveringen för tillskapandet av ett dylikt centralorgan en smula konstruerad och överdriven. Länsstyrelsen vill särskilt betona, att man enligt dess förmenande redan genom införandet av skyldighet att föra ett fullständigt personregister över hjälpklientelet till väsentlig del vinner det mål, de sakkunniga eftersträva. Länsstyrelsens principiella inställning till förevarande betydelsefulla spörsmål — vilken naturligen i ej ringa mån sammanhänger med den allmänna geografiska strukturen av länets landskommuner, som synes utgöra en föga lämplig grundval för den ifrågasatta organisatoriska anordningen — överensstämmer i allt väsentligt med den uppfattning, varåt reservanten Anderson givit uttryck; vid sådant förhållande anser sig länsstyrelsen kunna i huvudsak hänvisa till det av denne gjorda uttalandet.

Statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård:

Jag anser ej något tekniskt eller praktiskt hinder föreligga för anordnandet av social nämnd i kommunerna, med undantag för de större städerna.

Mot ett obligatoriskt genomförande av den sociala nämnden ställer jag mig betänksam med hänsyn till svårigheten att kunna bedöma de lokala förutsättningarna härför på olika orter. Om lag i enlighet med förslaget kommer till stånd, synes den böra givas fakultativ och vägledande karaktär. Den kommer helt säkert därigenom att bliva föremål för större intresse, uppmärksamhet och förståelse än om föreskrift lämnas att den skall obligatoriskt tillämpas. Redan nu kan man säga, att tanken på centralisering vunnit ganska stor spridning. Därom vittnar anordningarna med gemensam medelsförvalt-

ning här och var i landet. Då denna gemensamma medelsförvaltning lär ha givit mycket goda resultat, har man anledning förvänta, att även en på frivilligheten grundad social nämnd skall på många håll visa sig vara till fördel.

Svenska landstingsförbundet:

Det förefaller, som om det av de sakkunniga förordade systemet skulle kunna vara till fördel i små och medelstora kommuner, men mindre väl lämpa sig för folkrika och till yttinnehållet vidsträckta kommuner. Om i dessa senare kommuner den sociala nämnden skall representera den samlade överblicken över de olika sociala understödsgrenarna, måste den göras så omfattande till sin storlek, att den skulle bli ohanterlig. Även om den av de sakkunniga anvisade utvägen att uppdelna nämnden i utskott för de skilda uppgifterna kommer till användning, kan man med skäl fråga sig, huruvida det verkligen skulle kunna bli möjligt att finna en person, vilken vore villig att åtaga sig en så oerhörd arbetsbörda, som ordförandeskapet i den sociala nämnden och dess utskott skulle innebära. Systemet synes vidare komma att föra med sig en utökning av tjänstemannaelementet på förtroendemännens bekostnad, och en dylik utveckling måste av den, som i förtroendesystemet ser en av de främsta garantierna för den kommunala självstyrelsens bevarande, betraktas med stora farhågor.

Styrelsen är sålunda av den uppfattningen, att det av de sakkunniga föreslagna systemet med social nämnd icke kan göras obligatoriskt, men anser, att det bör öppnas möjligheter för de kommuner, som så önska, att i viss utsträckning centralisera den kommunala understödsverksamheten.

Stadsfullmäktige i Norrköping:

Man torde icke kunna frigöra sig från intrycket, att en viss onödig uniformering vilar över de sakkunnigas förslag. Bortsett från att en dylik minst av allt passar in på det ömtåliga och mångskiftande sociala vårdnadsområdet, så är det i förslaget närmast fråga om meddelande av tvångsföreskrifter för den rent interna kommunala förvaltningens handhavande, där man väl må visa kommunerna de framkomliga vägar och de möjligheter i övrigt, som stå till buds i olika hänseenden, men icke föreskriva skyldigheter. — — —

För en stad av Norrköpings storlek vore det säkerligen en nästan olöslig uppgift att i det långa loppet söka värva frivilliga och lämpliga krafter för handhavandet av ledningen av den sociala nämndens arbete. — — —

Ett direkt åläggande för alla kommuner med mera än 1,500 invånare att inrätta social nämnd kan knappast anses av förhållandena påkallat eller i praktiken i många fall ens genomförbart.

Stadsfullmäktige i Trollhättan:

Fullmäktige, som till fullo biträda de av de sakkunniga anförda skälen för centralisering av den sociala hjälpverksamheten och i synnerhet understryka lämpligheten av inrättandet av understödsregister, vilja dock ifrågasätta det ändamålsenliga däri, att centraliseringen i en kommun av Trollhättans storlek sträcker sig längre än till en centralisering av de sociala ärendenas förberedande behandling. De av de sakkunniga påpekade fördelarna med centralisering av den sociala hjälpverksamheten synes, åtminstone i Trollhättan, kunna uppnås utan inrättande av en för ärendenas slutliga behandling gemensam nämnd, såvida gemensam expedition med gemensamma tjänstemän för ärendenas förberedande behandling anordnas och gemensam medelsförvaltning medges. Det kan nämligen befaras, att i en stad av Trollhättans storlek den sociala nämndens arbetsbörda blir så omfattande, att nämnden för fortgången skull måste inskränka sin handläggning till ett blott och bart schablonmässigt fastställande av utskottens beslut. I praktiken skulle sålunda utskotten komma att avgöra ärendena och den sociala nämndens behandling av desamma

bliva endast en proformasak. För ärendenas behöriga behandling och erhållande av nödig personkännedom torde utskotten i stort sett komma att till antal och sammansättning sammanfalla med de nuvarande styrelserna och nämnderna. Under sådana förhållanden kunde den sociala nämnden komma att framstå såsom en icke nödvändig påbyggnad på de nuvarande styrelserna och nämnderna. Dessa torde utan olägenhet kunna i sin nuvarande form bibehållas jämväl vid en centralisering av ärendenas förberedande behandling.

Fullmäktige anse sålunda, att införandet av social nämnd icke bör göras obligatoriskt för kommuner med mera än 1,500 invånare, utan att det bör överlämnas åt kommunerna själva att besluta om tillsättandet av dylik nämnd.

*Yttranden vari förslaget om
införande av social nämnd
avstyrkes.*

Ur de yttranden, vari *förslaget angående social nämnd* blivit *avstyrkt*, må anföras följande:

Länsstyrelsen i Stockholms län:

Syftet med den sociala nämnden skulle vara att söka åstadkomma större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna eller de större områden, vilka enligt lagförslaget vore avsedda att åstadkommas. Länsstyrelsen finner sig hava anledning att draga i tvivelsmål, huruvida detta syfte bör föranleda lagstiftning av den art, som nu framlagts, ty länsstyrelsen ifrågasätter möjligheten av att åstadkomma en så sträng lagstiftning som den ifrågavarande angående sammanslutning av kommunala förvaltningsgrenar. Det synes länsstyrelsen, som om ovan omförmälda syfte lättare kunde ernås genom att lämna anvisningar angående sättet till förverkligande av principen om enhetlighet i den sociala verksamheten.

Länsstyrelsen i Västmanlands län:

Erfarenheten torde hava visat, att vad som framför allt erfordras för ernående av bättre förhållanden är en säkrare överblick över de individuella hjälpbehoven hos klientelet och skärpt kontroll till förhindrande av dubbelunderstöd och andra missbruk. I detta syfte hava många kommuner redan vidtagit åtgärder av olika slag, vilka synas ändamålsenliga och förtjänta av att vinna allmänna efterföljd. Hit höra anordningar med gemensamma ledamöter i olika styrelser och nämnder, gemensamma tjänstemän för den ekonomiska förvaltningen och för undersökningsarbetet, gemensamma lokaler med bestämda mottagningstider o. s. v. Äv särskild betydelse i förevarande avseende är vidare förandet av gemensamt register, upptagande alla personer inom kommunen, vilka i en eller annan form åtnjuta understöd av det allmänna. Dylika centralregister hava även inrättats i flera kommuner.

Det möter uppenbarligen icke något hinder att inom ramen av gällande lagstiftning vidtaga anordningar sådana som de nu antydda. För att stimulera intresset, där sådant till äventyrs saknas, och även för ernående av likformighet i den mån sådan lämpligen kan genomföras synes det dock önskvärt att i författningsväg lämnas anvisningar på åtgärder, som under olika förhållanden kunna vara lämpliga och önskvärda för att hjälparbetet inom kommunen skall kunna ordnas fullt rationellt och effektivt. Understödsregister av i huvudsak den omfattning och uppställning, som angives i 10 § av de sakkunnigas lagutkast, synes vara av så grundläggande betydelse för hjälparbetets ändamålsenliga bedrivande, att detsamma bör göras obligato-

riskt i alla kommuner oavsett storleken. Men i övrigt synes det under nuvarande förhållanden icke nödvändigt att med bestämmelser av tvingande natur ingripa på förevarande område.

Av det sagda följer att befallningshavanden ej kan biträda de sakkunnigas förslag om obligatoriskt inrättande av social nämnd i kommuner av viss storleksordning. Bland de skäl, som kunna anföras mot förslaget i denna del, fäster befallningshavanden särskild vikt vid den omständigheten, att ett sammanförande av all hjälpverksamhet till ett enda organ med nödvändighet måste leda till verksamhetens byråkratisering med minskade möjligheter till personliga insatser av de valda förtroendemännen. Vissa tecken tyda visserligen på att utvecklingen tenderar i denna riktning, men det torde dock icke föreligga någon anledning till att genom lagstiftningen direkt påskynda densamma. Härtill kommer, att det med skäl kan sättas i fråga, huruvida icke social nämnd ofta skulle vara mera på sin plats i en liten kommun än i en större. När det gäller nya organisationsformer på det kommunala området torde det föreligga särskild anledning att framgå med varsamhet, och skall institutet social nämnd över huvud taget införas i vår rätt, synes det för närvarande endast böra ske i den formen, att kommunerna berättigas att, i den mån de själva finna det lämpligt, på sådan nämnd överlåta de sociala arbetsuppgifterna i den omfattning förslaget angiver.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Det är bekant, att ett livligt kommunalt intresse redan existerar inom länets kommuner och att detta intresse växer starkare och starkare för varje år, som går. Det finns personer inom de i allmänhet stora kommunernas skilda delar, som förena en stor personkännedom med ett verkligt socialt intresse och som anse det som en heder att samvetsgrant handha de sociala uppgifter, som kommunerna anförtrott dem. Dessa arbetskrafter ha kommunernas styrande tagit reda på och vetat använda. Det kan utan överdrift påstås, att inom länet en allmän tendens märkes att genom en praktisk organisation effektivisera kommunernas sociala arbetsuppgifter inom de områden den nuvarande lagstiftningen anvisar. Länsstyrelsen vill icke bestrida, att vissa brister i samarbetet mellan de olika kommunala organen och i kontrollen yppat sig, men håller före att dessa brister komma att botas av kommunerna själva, i den mån de verkligen göra sig gällande. De av de sakkunniga påvisade olägenheterna av det nuvarande systemet äro enligt länsstyrelsens åsikt alltför små för att motivera de sakkunnigas långt gående förslag, i synnerhet som länsstyrelsen har en stark känsla av att med införandet av den sociala nämnden och centraliserandet dit av samtliga kommunens sociala uppgifter, åtminstone vad stora och medelstora kommuner beträffar det som är det värdefulla i allt socialt arbete, den personliga känndomen om samt medkänslan och intresset för klientelet skulle avsevärt förminska, samt ersättas med byråkrati, rutin och schablon. Det synes för övrigt länsstyrelsen, att de sakkunnigas förslag utan verklig orsak radikalt bryter med det som karakteriserat det nuvarande systemet, nämligen att söka vinna så många goda krafter som möjligt i arbetet för kommunens bästa. De sakkunnigas förslag inrymmer jämväl ökat inflytande åt länsstyrelsen i den kommunala förvaltningen. Detta intrång i kommunernas självstyrelse anser länsstyrelsen obehövt och olämpligt. Länsstyrelsen lär kunna fullgöra sin uppsiktsskyldighet med de organ, som för närvarande står till länsstyrelsens förfogande.

Länsstyrelsen i Västerbottens län:

Med utgångspunkt från förhållandena inom länet synes det av de sakkunniga föreslagna inrättandet av social nämnd bliva ändamålsenligt endast för

stads- och köpingskommunerna samt ett fåtal kommuner med mera begränsat yttinnehåll och sammanträngd befolkning. För flertalet kommuner med deras vidsträckta arealer och glesa befolkning skulle införande av social nämnd med nödvändighet föra med sig att man måste övergå från förtroendemannasystem till tjänstemannasystem. Skall man nödgas övergiva det gamla systemet med oavlönade uppdrag måste olägenheterna av de nuvarande förhållandena vara så iögonenfallande att man icke kan stå till svars med bibehållande av den nuvarande ordningen. Länsstyrelsen kan emellertid icke finna att förhållandena inom länet påkalla en sådan radikal omläggning.

Socialstyrelsen:

Den föreslagna sociala nämnden har erhållit en sådan avgränsning av sina arbetsuppgifter, att den snarare framstår såsom en egentlig understödsnämnd än såsom en nämnd för kommunens allmänna sociala verksamhet. — — —

Aven om den sociala nämnden enligt förslaget begränsats till att utgöra väsentligen ett organ för den kommunala understödsverksamheten, kan det icke förbises, att nämnden genom den auktoritet, som antagligen skulle tillkomma densamma i dess egenskap av ett organ, i vilket kommunens ofta kanske mest dugande personer på det sociala området sammanfördes, synes kunna vara ägnad att aktualisera det sociala arbetet och väcka ökat intresse för detsamma, särskilt i de mindre kommunerna. Denna ökade auktoritet hos nämnden synes utgöra en värdefull tillgång såväl i förhållandet till den anslagsbeviljande kommunala myndigheten som vid dess beröring med allmänheten. — — —

Om också anordningen med social nämnd sålunda ur vissa synpunkter framstode som fördelaktig, hade styrelsen funnit densamma jämväl vidlidas av vissa brister. Styrelsen ansåge sålunda, bland annat, att nykterhetsärenden icke borde tillkomma social nämnd. Så borde ej heller bli fallet med ärenden rörande barnavård och ungdomsskydd.

Över huvud taget synes det kunna ifrågasättas, om ej förslaget, som ju får anses vara utformat med särskild tanke på de kommuner, inom vilka understödsverksamheten har någorlunda stor omfattning d. v. s. normalt de större och medelstora kommunerna, kännetecknas av en väl långt driven standardisering och icke lämnar tillräckliga möjligheter öppna för hänsynstagande till och anpassning efter de skiljaktiga förhållandena i kommuner av olika typ. Man synes sålunda kunna ställa sig tveksam till att den strängt genomförda centraliseringen av den sociala understödsverksamheten skall visa sig vara ändamålsenlig för de större städerna. Liknande tveksamhet synes kunna råda i fråga om de till yttinnehåll och invånarantal ganska omfattande kommunerna i de nordliga landsdelarna. — — —

Styrelsen, som visserligen ansluter sig till förslagets allmänna syfte, anser sig icke böra förorda, att detsamma bringas till utförande. Styrelsen anser sig emellertid samtidigt böra framhålla, att den belysning åt viktiga organisatoriska problem, som den av de sakkunniga verkställda förtjänstfulla utredningen lämnat, och de värdefulla uppslag, som innefattas i förslaget, synas utgöra en grund för fortsatta överväganden av dessa problem från delvis andra utgångspunkter än dem, som gällt för de sakkunnigas arbete. Styrelsen håller nämligen före, att en anordning, i stort sett motsvarande den av de sakkunniga föreslagna sociala nämnden, skulle efter närmare utredning och överarbetning kunna finnas vara en ganska ändamålsenlig organisationsform för mindre kommuner.

Kammarrätten:

Kammarrätten anser sig i sakens nuvarande läge icke kunna tillstyrka ett sammanförande av fattigvård samt barnavård, däri inbegripet ungdomsskydd, under en gemensam nämnd. Nyttan av ett sammanförande synes vara så tvivelaktig, att ett övergivande av den nuvarande organisationen ej kan anses motiverat.

Anses barnavård och fattigvård ej böra förenas i organisatoriskt hänseende, torde därmed vara givet, att barnavården bör ställas utom den sociala nämnden, enär ett sammanförande av barnavård med enbart den allmänna pensioneringen, behandlingen av alkoholister och arbetslöshetshjälpen icke torde böra ifrågakomma. Kammarrätten hyser farhågor, att genom ett sammanförande av de tre sistnämnda verksamhetsgrenarna samt fattigvård under en gemensam nämnd den särskilda sakkunskap, som kan finnas på ett vart av de olika verksamhetsområdena, icke alltid skall komma till sin rätt. Anmärkas må vidare, att arbetsbördan för ordföranden i en dylik nämnd kan antagas i många kommuner bli mycket stor, vilket medför risk för bortträngning av lekmannaelementet och för ökade kostnader för den kommunala hjälporganisationen. I större samhällen torde även arbetsbördan för andra ledamöter i nämnden än ordföranden bli betydande.

Statens arbetslöshetskommission:

Ehuru väl vissa fördelar torde stå att vinna på den av de sakkunniga anvisade vägen, synes det dock kommissionen, att även nackdelar skulle uppstå av sådan art, att desamma måste tillmätas en avgörande betydelse.

Det torde sålunda näppeligen bli möjligt för nämnden att in pleno behandla alla de ärenden, som skulle komma att falla under dess avgörande. I varje fall är det icke tänkbart, att ledamöternas intresse skulle kunna hållas vid makt under de långvariga och ofta återkommande sammanträden, som i så fall bleve nödvändiga. Särskilt inom större kommuner med omfattande hjälpverksamhet skulle dylika olägenheter bli framträdande. Visserligen lämnar de sakkunnigas förslag den möjligheten öppen att i sådant fall till-sätta särskilt utskott för behandling av viss gren av hjälpverksamheten — i fråga om barnavård ifrågasättes föreskrift, att utskott ovillkorligen skall finnas inom kommun med mer än 1,500 invånare — men kommissionen kan för sin del icke finna, att en social nämnd, varest ärendena avgöras inom olika utskott, i fråga om arbetssätt och arbetseffekt skulle komma att i nämnvärd grad avvika från det nuvarande systemet.

Den mångfald arbetsuppgifter, som skulle komma att åvila den sociala nämnden, torde nödvändiggöra, att till dess förfogande ställes avlönad personal med åtminstone i större kommuner daglig heltidstjänstgöring, varför denna nämnd förmodligen komme att draga högre kostnader än de som nu äro förbundna med den kommunala hjälpverksamheten, vilken till övervägande del skötes av oavlönade eller lågt avlönade krafter. Vare sig handläggandet av den löpande verksamheten uppdroges åt kommitténs ordförande, åt en verkställande ledamot eller åt för ändamålet särskilt anställd kanslipersonal, skulle förmodligen snart nog utbilda sig en praxis, att dessa personer i realiteten komme att fatta beslut i alla frågor, som icke vore av natur att ovillkorligen fordra nämndens sammankallande. I vad mån en dylik anordning komme att innebära en förändring till det bättre bleve helt beroende på de personliga kvalifikationerna hos den man, som finge i uppdrag att leda verksamheten. Kommissionen är icke övertygad om att de former, under vilka valet av ordförande i nämnden är avsett att äga rum, alltid skulle tillföra nämnden den för uppgiften bäst lämpade arbetskraften. Det synes kommissionen, att den likformighet och kontinuitet i hjälpverksamhetens utövande,

som väl bland annat eftersträvas genom den sociala nämnden, skulle i väsentlig grad äventyras, då valet av ordförande överlätes åt kommunen och personvalet alltså kunde komma att påverkas av en rent tillfällig politisk majoritet.

Centralförbundet för socialt arbete:

Över huvud synes risk föreligga för att viktiga sociala arbetsuppgifter av annan art än speciell understödsnatur skulle i den stora mängd av ärenden, varmed den sociala nämnden i regel komme att få taga befattning, bliva skäpligen förbisedda i jämförelse med vad nu är fallet, då dessa uppgifter handhas av särskilda organ, sammansatta med tanke på just dessa arbetsuppgifter.

Svenska stadsförbundet:

En av de första frågor man gör sig på stadskommunalt håll är den, om *sociala nämndens arbetsbörda* icke blir alldeles för omfattande. Då betänkandet icke tillhandahåller material för denna frågas besvarande, har styrelsen ansett det nödvändigt att söka införskaffa sådant från ett antal städer med 5,000 t. o. m. cirka 60,000 invånare. — — —

Det visar sig, att redan antalet sammanträden i den föreslagna sociala nämnden skulle för en stor del städers vidkommande bliva så abnormt högt, att tanken på en gemensam nämnd för handläggning av alla understödsfrågor redan av denna grund får uppgivas. — — —

Det visar sig redan nu vara svårt att rekrytera de olika understödsnämnderna. Efter sammanslagningen torde det bliva betydligt svårare att kunna göra detta på ett tillfredsställande sätt. Den som har bäst om tid, har icke alltid de bästa förutsättningarna i övrigt för arbetet. Redan av nu berörda skäl torde man kunna befara att efter sammanslagningen många beprövade socialt verksamma personer skulle draga sig från arbetet. Vad nu sagts torde särskilt gälla ordföranden. I få städer torde ordförandens befattning efter förslaget genomförande kunna bibehållas såsom ett verkligt förtroendeuppdrag. Det skäliga arvodets storlek och arbetets omfattning torde ställa ordföranden i en ställning i vart fall nära tjänstemannens. Överhuvud torde omläggningen kunna väntas kraftigt påskynda den utveckling mot tjänstemannasystem, som redan tidigare börjat skönjas även i städer med relativt liten folkmängd. Att den ökade arbetsbördan skulle framtvinga tjänstemannasystem även i kommuner, där detta eljest ej påkallas, torde icke vara önskvärt.

Nu medger visserligen lagförslaget tillsättande av utskott, som skulle handlägga grupper av ärenden. Där arbetsbördan skulle bliva för stor, skulle den således kunna lättas på denna väg. I den mån metoden alltför mycket anlitas, förlorar man emellertid de fördelar, en handläggning i den gemensamma nämnden skulle erbjuda. Det är vidare att märka, att enligt förslaget alla beslut av utskott skola utan onödigt uppskov underställas nämndens prövning. Vad detta skulle betyda t. ex. i en medelstor stad hava de sakkunniga uppenbarligen icke gjort fullt klart för sig. Följden av ett dylikt stadgande bleve väl, att man i de olika socialnämnderna utpekulerade mer eller mindre sinnrika metoder att göra utskottens anmälningar så formella och litet tidsödande som möjligt. I den mån i något utskott placerats ledamöter av mera kverulant läggning, torde dessa dock icke kunna förhindras att åstadkomma rätt besvärliga sammanträden. Även med en verklig genomgång av ärendena kunde man knappast förskaffa t. ex. ledamöterna i fattigvårdsutskottet något egentligt begrepp om, efter vilka principer, exempelvis barnavårdsärenden handlades. — — —

De sakkunniga hava i detta sammanhang ej upptagit till dryftande frågan om centralisation eller decentralisation inom en och samma ämnesgrupp. Ärenden, som i den ena staden nu handläggas centralt hos t. ex. fattigvårdsstyrelsen, handläggas i den andra av distriktsstyrelser eller delegationer för olika grupper av ärenden. Varken socialnämndens arbetsbörda eller värdet av centraliseringen torde kunna bedömas utan att man tar hänsyn till denna fråga. Man torde kunna befara, att arbetsanhopningen frestar socialnämnden att i stor utsträckning lämna ifrån sig avgörandet även i principiellt viktiga frågor. Genom fastställandet i reglementsform av arbetsfördelningen mellan nämnd och utskott skulle länsstyrelsen visserligen äga möjlighet att bevaka, att betänkandets intentioner beaktas. Men i den mån detta skedde med utvidgande av arbetsbördan, torde den ovan påtalade svårigheten att rekrytera nämnden inträda.

För en betydande del av städerna torde det ur arbetsbördans synpunkt vara uteslutet att centralisera hela understödsväsendet under en och samma nämnd. — — —

Även i fråga om själva *arbetsresultaten* torde man kunna starkt ifrågasätta förslagens värde. Det kan dock icke förnekas, att arbetsuppgifterna inom olika grenar av socialförvaltningen förete särartade drag och att speciella förutsättningar krävas av personer, som skola handlägga ärenden av viss art. Särskilt torde detta vara fallet beträffande barnavårdsärenden och alkoholistvården.

Svenska landskommunernas förbund:

Förslaget skulle, om det bleve antaget, komma att i väsentliga delar bryta sönder den nuvarande ordningen för den kommunala förvaltningen.

Hittills har förvaltningen av hjälpverksamheten i landskommunerna huvudsakligen varit anförtrodd åt förtroendemän, som på sidan om sin borgerliga näring handhaft de kommunala bestyren. Detta har varit möjligt på grund av den decentralisation av förvaltningen, som följer med uppdragens fördelning på speciella ändamål. Det har varit en arbetsfördelning av de kommunala förvaltningsuppgifterna mellan kommunmedlemmarna. Ett bifall till de sakkunnigas förslag, med en nämnd för samtliga angivna ändamål, skulle omöjliggöra en sådan arbetsfördelning. De förtroendemän, som skulle handhava den sociala nämndens uppdrag, skulle komma att tyngas ned av en alltför stor arbetsbörda. Resultatet bleve att endast ett fåtal personer kunde stå till förfogande för uppdrag, som krävde så mycket tid och arbete. Det bleve nödvändigt att anställa och avlöna personer, vilka finge helt ägna sig åt dessa uppdrag. Förvaltningen förskötes från förtroendemän till tjänstemän.

En sådan utveckling av den kommunala hjälpverksamheten kan av flera skäl icke rekommenderas. — — —

Att, som de sakkunniga hava föreslagit, i de större kommunerna, där vart ändamål nu ger sin speciella nämnd eller styrelse fullt upp att göra och där den personliga bekantskapen med det klientel, som skall behandlas, förutsätter att olika delar av kommunen äro representerade och ett stort antal ledamöter i nämnderna följaktligen är oundvikligt, tillsätta en nämnd för samtliga angivna ändamål, medan i de minsta kommunerna, där arbetsbördan är avsevärt mindre och där ledamöterna personligen känna nästan varje kommunmedlem, tillsätta fyra å fem nämnder för dessa ändamål, är en anordning, som synes sakna anpassning till det praktiska behovet. — — —

Att på sätt som de sakkunniga föreslagit först tillsätta en social nämnd för behandling av samtliga de ärenden, som kunna hänföras till kommunernas hjälpverksamhet och samtidigt föreskriva, att denna nämnd skall utse ett

barnavårdsutskott för vissa barnavårdsfrågor samt i övrigt tillsätta de utskott för vissa andra uppgifter, som nämnden själv finner anledning, förefaller icke att bli en tillfredsställande organisationsform. Det måste medföra dubbelarbete att först behandla ärendena inom ett utskott för att sedermera föredraga dem inom nämnden och alltså giva ärendena en dubbel behandling. Systemet torde för övrigt komma att avtrubba ansvaret hos de beslutande organen; utskottet fattar sina beslut under förlitande på att nämnden i plenum kommer att lägga till rätta, vad som brustit hos utskottet, och nämnden å sin sida torde komma att lita till utskottet.

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott:

Utskottet finner sig icke berett att förorda det föreliggande förslagens genomförande för avhjälpande av de påtalade bristerna. Utskottet anser nämligen, att, som de större och medelstora städerna och även åtskilliga av de mindre ävensom en del större landskommuner redan gått in för en centralisering av sin förvaltning och de kommunala bestyrens ombesörjande, däribland även hjälpverksamhet, vilket väl i allmänhet skett i den utsträckning, som lokala och övriga förhållanden påkallat, det måhända är tjänligast och bäst att låta denna utveckling fortskrida på det sätt och under de former, som i varje fall av vederbörande prövas med hänsyn till omständigheterna bäst tjäna syftet och sålunda icke bindas vid en lagfästad organisationsform, som, i synnerhet inom större kommunala enheter, uppenbarligen skulle bli otymplig och bli tyngande i samma mån som de olika mångskiftande intressena skulle bereda inflytande inom nämnden.

Däremot vill utskottet för sin del förorda, att sådana bestämmelser genomföras, som bereda kommun möjlighet att till nämnd eller styrelse uppdraga ombestyrandet av de grenar av samhällelig hjälpverksamhet, som kommunen i varje särskilt fall prövar ändamålsenligt. Härigenom och genom uppläggandet av ett gemensamt register över all hjälpverksamhet inom kommunen i enlighet med sakkunnigas uttalande skulle bättre ordning och reda vinnas i flera hänseenden och det borde även kunna uppnås, att ovissheten om till vilken grupp hjälpsökande vore att hänföra i regel icke behövde förekomma med anledning därav, att närliggande grenar av hjälpverksamhet icke hava beröring med varandra.

Beredas kommunerna sålunda större rörelsefrihet i här antytt hänseende, så torde vara att förvänta att ett bättre organiserat arbete för hjälpverksamhetens handhavande skall efter hand komma till stånd inom kommunerna med ledning av sakkunnigas uttalanden och förslag och viss erfarenhet skulle även härigenom vinnas beträffande omfattningen av den lagstiftning på området, som framdeles kan visa sig behövlig.

Stadsfullmäktige i Karlskrona:

Förhållandena i landets olika kommuner — större som mindre — äro så mångskiftande, att det för den praktiske kommunalmannen måste väcka stora betänkligheter att genom den föreslagna sociala nämndens inrättande söka i avsedd omfattning inpressa de ifrågavarande verksamhetsgrenarna under samma schablon utan ringaste möjlighet till en differentiering på någon enda punkt.

Stadsfullmäktige i Ludvika:

Det kan ifrågasättas huruvida icke kommittéförslaget i viss mån utgör större våld än nöden kräver. I stort sett ha de nuvarande organen fungerat till belåtenhet. Endast i fråga om planmässig samverkan har det brustit. Det har onekligen varit till bättnad för alla parter att olika grenar av den sociala

vården såsom förtroendesysslor kunnat överlämnas till lämpliga och intresserade personer. Det har varit en billig anordning och så har arbetet på grund av dess begränsning fått en personlig prägel, vars betydelse man icke får underskatta. Med koncentrerings till *ett* organ för alla sociala uppgifter kan förtroendesystemet i de flesta fall ej bibehållas. Anordningen blir dyrare för kommunen varjämte en icke önskvärd byråkratisering kommer till stånd. Den beräknade besparingen genom den bättre överblicken över klientelet kan betydligt komma att reduceras genom det minskade personliga ansvaret som utskottssystemet medför. Det torde kunna inträffa, att utskottsordföranden eller föredraganden söker stöd för sina åtgöranden i tvivelaktiga fall hos nämnsordföranden, vilken i sin tur på grund av ärendenas omfattning och mångfald helt ytligt tar del av ärendet i förlitande på föredragandens större kännedom i saken och goda omdöme.

Det torde också komma att vålla särskilda svårigheter att få en lämplig person till nämnsordförande. Tar han sitt uppdrag på allvar kräver arbetet ej så liten tid. Många för sysslan lämpliga personer torde av denna anledning ej vilja ställa sig till förfogande. Måste kandidater sökas med hänsyn till att vederbörande har gott om tid, torde ej det bästa urvalet komma att ske. Skulle ordföranden åter få en blott formell uppgift, uppnås icke syftet med organisationen.

Den nya organisationen synes alltså icke enbart föra med sig fördelar. Bäst torde den komma att gestalta sig i små kommuner, där nämnsordföranden kan hålla allt i sin hand, och i stora kommuner, där tjänstemannasystemet under alla förhållanden är ofrånkomligt.

Kommunalfullmäktige i Grämanstorp:

Ett stort antal personer med ingående personkännedom böra vara knutna vid hjälpverksamheten. — — — Om det alltså är nödvändigt, att ett stort antal personer som en kommuns förtroendemän anlitas för den samhälleliga hjälpverksamhetens bedrivande, så torde det knappast vara önskvärt med en sammanslagning av samtliga de nuvarande hjälporganen till en social nämnd. Ty det kan väl icke ifrågasättas att denna nämnd skall göras till en stor fullmäktigeförsamling.

Kommunalfullmäktige i Skellefteå landskommun:

För Skellefteå landskommun med en hittills hastigt växande folkmängd, som för närvarande överstiger 25,000 personer, spridda över ett område av över 14 kvadratmil, skulle en omorganisation enligt betänkandet ifråga innebära oöverskådliga konsekvenser. — — —

Det synes kommunalfullmäktige att en tillfredsställande lösning bör sökas på det sättet, att de nuvarande organen väljas på vanligt sätt endast med den skillnaden att en gemensam ordförande utses för samtliga hjälporgan inom kommunen, och att det bör åligga denna, bland annat, att föra ett centralt register över hjälpverksamhetens klientel inom kommunen.

Med sistnämnda yttrande må jämföras innehållet i ett av *kommunalfullmäktige i Sorsele* avgivet yttrande:

Sorsele kommunalfullmäktige äro ense med de sakkunniga däruti, att en centralisation av hjälpverksamheten måste vara nyttig. Särskilt kommer denna nytta att framträda på ett markant sätt i sådana kommuner som t. ex. Sorsele med en ytvidd av 80 kvadratmil och ej fullt 6,000 inbyggare. Där kan en större central nämnd med större arbetsuppgifter, vilka samtliga äro nära besläktade, bättre överblicka ställningen i den vida kommunen och genom att denna sociala nämnd blir sammansatt av ledamöter från den stora kommunens olika

delar kan den bättre överblicka ställningen inom kommunen och bättre sätta sig in i detaljförhållandena än nu ofta är fallet. Vidare skulle denna sociala nämnd skaffa sig större respekt både inåt och utåt till ovärderlig nytta och gagn för den samhälleliga hjälpverksamheten.

Sammanfattning rörande vissa skäl, som anförts mot införandet av social nämnd.

I yttrandena återkomma i stor utsträckning nedannämnda skäl mot införandet av social nämnd.

1.

En *anhopning av ärenden* till den sociala nämnden kan befaras.

Detta anföres i yttranden av stadsfullmäktige i Norrköping, Jönköping och Ljungby samt kommunalfullmäktige i Björkvik.

2.

Avsevärt *dubbelarbete* kan förväntas, särskilt i anledning av den föreslagna bestämmelsen att alla av utskott fattade beslut skola underställas nämndens prövning.

Yttranden av sådant innehåll hava avgivits av bland annat Värmlands läns landstings förvaltningsutskott, svenska landskommunernas förbund, stadsfullmäktige i Norrköping, Växjö, Karlshamn och Tidaholm samt kommunalfullmäktige i Björkvik.

3.

Nämnden synes komma att bli en *tung och svårskött organisation*. Det torde kunna befaras, att särskilda tjänstemän måste anlitas. Bland annat av denna anledning kan en övergång från förtroendemannasystem till tjänstemannasystem bli följderna av inrättandet av social nämnd.

Denna synpunkt har framförts i yttranden av länsstyrelserna i Jönköpings, Blekinge, Kristianstads och Örebro län, stadsfullmäktige i Lidingö, Djursholm, Linköping, Nässjö, Växjö, Ängelholm, Halmstad, Skövde, Tidaholm, Falköping och Arboga samt kommunalfullmäktige i Sollentuna, Danderyd, Nacka, Solna, Flen, Motala landskommun, Odeshög, Ronneby landskommun, Mjällby, Gråmanstorp, Tomelilla, Bjuv, Höganäs, Hällefors, Västansfors, Sura, Norberg, Kopparberg, Stora Tuna, Ovansjö, Torp, Högsjö, Långsele, Degerfors, Lycksele landskommun och Lövånger.

Ur de uppräknade yttrandena må återgivas följande:

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

En följd av centraliseringen torde bli, att man i ett stort antal kommuner tvingas att förvandla förtroendeuppdragen till avlönade befattningar. Den byråkratisering av hjälpverksamheten, som detta skulle innebära och som visserligen med ett samhälles tillväxt förr eller senare kan bli en nödvändighet, kommer att göra arbetet tungrott och kan ur socialvårdssynpunkt knappast anses önskvärd.

Stadsfullmäktige i Lidingö:

Nödvändigheten av att framför allt för fattigvårdsärendenas handläggning och med hänsyn till det stora antal självskrivna ledamöter, som föreslagits

skola ingå i nämnden, göra nämnden så stor, som motsvarar behovet av att kunna på ett tillfredsställande sätt inom en större kommun verkställa alla erforderliga undersökningar, kommer att medföra, att nämnden blir en synnerligen tung och svårskött organisation. Detta kan måhända också leda till, att man nödgas övergå till att helt anförtro utredningar i hithörande frågor åt särskilt anställda tjänstemän, en åtgärd, vars lämplighet ur flera synpunkter kan ifrågasättas.

Kommunalfullmäktige i Höganäs:

De sociala uppgifter och områden, sakkunniga föreslå till sammanslagning, äro så artskilda och omfattande, att de var för sig nästan helt kräva sin man. Genom nuvarande ordning kan en person lättare placeras på det område, där hans speciella intressen äro till finnandes. Härigenom vinnes en sakligare behandling av ärendena och den större personkännedom, som uppstår genom det utpräglade förtroendemannasystemet, är ofta mycket värdefull.

4.

Svårigheter torde komma att uppstå i fråga om rekryteringen av den sociala nämndens ledamöter. Jämväl på grund av detta förhållande föreligger risk för att förtroendemannasystemet skall efterträdas av ett tjänstemannasystem.

I nu angivna riktning hava uttalanden gjorts av länsstyrelserna i Jönköpings och Gotlands län, Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott, svenska stadsförbundet, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, centralförbundet för socialt arbete, Jönköpings läns barnavårdsförbund och skånska barnavårdsförbundet, stadsfullmäktige i Lidingö, Norrköping, Linköping, Jönköping, Växjö, Eslöv, Kungsbacka, Lysekil och Falun samt kommunalfullmäktige i Nacka, Björkvik, Motala landskommun, Kville, Säby, Ljungby, Döderhult, Ålem, Lösen, Harplinge, Viby, Ramundeboda och Grangärde.

Av yttrandena må återgivas följande:

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Det är uppenbart, att den ifrågasatta sociala nämnden i synnerhet i städer och större samhällen skulle få en orimligt stor mängd ärenden att behandla. Det torde, åtminstone å landsbygden, icke bliva möjligt att finna personer, som äro villiga att företaga resor och ställa sin tid till förfogande först i de beredande utskotten och sedan i den sociala nämnden, eller att ägna nämndens verksamhet den kraft, som en omsorgsfull behandling av frågorna kräver. De vitt skilda hjälpformerna regleras av ett så stort antal lagar och författningar, att länsstyrelsen ej vågar förutsätta, att samma personer i regel skola komma i tillfälle att i önskvärd utsträckning göra sig förtrogna med denna omfattande lagstiftning. En följd av centraliseringen torde därför bliva, att man i ett stort antal kommuner tvingas att förvandla förtroendeuppdragen till avlönade befattningar.

Länsstyrelsen i Gotlands län:

Om, såsom föreslagits, medelsförvaltningen skulle tillkomma allenast sociala nämnden i dess helhet, torde utskottens verksamhet komma att bliva lidande härav till nackdel icke minst för de hjälpsökande. Auktoriteten hos ett utskott, vars beslut skola i varje fall underställas nämnden, kan icke bliva den önskvärda och fara föreligger under sådana förhållanden, att svårigheter komma att möta vid rekryteringen av utskotten med dugliga och intresserade medlemmar.

Kommunalfullmäktige i Grangärde:

I författningar, som gälla för de hjälpverksamhetsuppgifter, vilkas handhavande enligt förslaget skulle tillkomma den sociala nämnden, förutsättes, att de personer, som väljas till ledamöter av respektive nämnder, skola vara lämpliga för sina speciella uppdrag. En viss specialisering har sålunda hittills eftersträfvats i de kommunala organens uppgifter. Dels på grund härav och dels för att få önskvärd representation från olika delar av kommunerna ha — och detta gäller särskilt för vidsträckta kommuner — ett relativt stort antal personer kommit att tagas i anspråk för det samhälleliga hjälparbetet. Detta har ur olika synpunkter ansetts vara en tillgång och styrka i den kommunala verksamheten. Genom den föreslagna ordningen med en social nämnd skulle näppeligen finnas möjligheter att i samma omfattning i lika ansvariga uppdrag tillgodogöra samhället det personliga intresset och den frivilliga arbetskraften i hithörande avseende som hittills. En viss byråkratisering, som icke är vare sig nödvändig eller önskvärd, torde icke med den föreslagna anordningen kunna undvikas.

5.

Från många håll hava uttalats farhågor, att det torde komma att visa sig möta särskilda *svårigheter att få någon person, som kan vara ordförande i den sociala nämnden.*

Å ena sidan har därvid framhållits ordförandens stora arbetsbörda. I många fall komme ordföranden att upptagas av denna sin verksamhet i sådan utsträckning, att det bleve hans enda eller åtminstone huvudsakligaste sysselsättning. Hans arvode måste bestämmas därefter.

Yttranden av sådant innehåll hava avgivits av länsstyrelserna i Kalmar, Kristianstads samt Göteborgs och Bohus län, svenska landstingsförbundet, stadsfullmäktige i Djursholm, Växjö, Kristianstad, Halmstad, Lysekil, Åmål, Ludvika och Söderhamn samt kommunalfullmäktige i Sollentuna, Rasbo, Kville, Säby, Döderhult, Stoby, Gråmanstorp, Lomma, Bäve, Habo, Våse, Ramundeboda, Kopparberg, Ytterlännäs, Byske, Degerfors och Vännäs köping.

Å andra sidan har av statens arbetslöshetskommission, stadsfullmäktige i Värnamo samt kommunalfullmäktige i Böda och Gråmanstorp uttalats tvivel om möjligheten att i alla kommuner anskaffa någon person med tillräcklig kompetens för ordförandeposten i den sociala nämnden.

Så anföra t. ex. stadsfullmäktige i Värnamo:

I den centrala nämnden kommer ordföranden med all sannolikhet att bliva den ledande och det torde vara svårt att finna en person, som besitter den sakkunskap och framför allt den personkännedom, som erfordras och som nu innehas av ledamöterna i nämnderna. — — — På en ordförande kommer även att ställas stora rent personliga krav. I den sociala nämnden har sammanförts så olika ärenden — av vilka många äro av ömtålig och grannliga art — att de böra handhavas av olika naturer. Det är icke säkert att den, som är lämplig att handhava kommunens t. ex. arbetslöshetsfrågor och har att ordna med och leda nödhjälpsarbeten, är lämplig att ta hand om vården av de gamla eller att hjälpa och råda nödställda ogifta mödrar.

6.

I ett stort antal yttranden har mera allmänt framhållits den *fara för byråkratisering* av kommunernas hjälpverksamhet, som införandet av social

nämnd skulle medföra, i synnerhet därigenom att avlönade tjänstemän måste anställas.

Yttranden av sådant innehåll hava avgivits av kammarrätten, länsstyrelserna i Västmanlands och Kopparbergs län, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, centralförbundet för socialt arbete, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund, skånska barnavårdsförbundet, stadsfullmäktige i Värnamo, Ängelholm, Simrishamn, Eslöv, Halmstad, Laholm, Skara, Karlstad, Kristinehamn, Ludvika, Gävle, Sundsvall, Ornsköldsvik, Sollefteå och Piteå samt kommunalfullmäktige i Nynäshamn, Stora Malm, Algutsboda, Bunkeflo, Höganäs, Kyrkefalla, Habo, Grava, Väse, Eda, Stora Mellösa, Viby, Hällefors, Västanfors, Norberg, Mora, Bollnäs landskommun, Söderala, Timrå, Hässjö, Ramsele och Ullånger.

Härutinnan har anförts bland annat:

Stadsfullmäktige i Värnamo:

Det är lyckligt, om man vid avgörandet av kommunala angelägenheter kan äga tillgång till intresserade lekmän i förvaltningen. En förvaltning, som är så ordnad, att avgörandena träffas av kommunala förtroendemän, utrustade med ingående person- och lokalkännedom och vilka till sitt biträde hava juridisk sakkunskap, torde hava sitt särskilda värde framför en byråkratiserad förvaltning. När samhället växer så kommer till slut en tidpunkt, då byråkratisering måste ske, men så länge man kan behålla lekmannainflytandet torde det vara lyckligast.

Kommunalfullmäktige i Stora Malm:

Skall en omorganisation ske, bör den ske så varsamt som möjligt, och varje kommun bör i någon mån få anpassa sina organ efter sitt behov, så att den kommunala självstyrelsen ej helt spolieras. Då vi lever i ett demokratiskt tidevarv bör man icke övergå till ett centraliserat tjänstemannavälde.

En uppfattning, motsatt den som kommit till uttryck i de uppräknade yttrandena, har framförts bland annat av *Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott*:

Gentemot sakkunnigas förslag om inrättande av en social nämnd har anförts, att detta system syntes kunna komma att föra med sig, bland annat, en ökning av tjänstemannaelementet på förtroendemannens bekostnad. Även om en sådan utveckling, därest densamma skulle bliva följden av sakkunnigas förslag, givetvis icke är i och för sig eftersträfvansvärd och särskilt måste betraktas med farhågor av de, som i förtroendesystemet se en av de främsta garantierna för den kommunala självstyrelsens bevarande, torde det å andra sidan med hänsyn till de olägenheter, som uppenbarligen vidlåda det nu i allmänhet rådande systemet, kunna ifrågasättas om icke just det kommunala förtroendesystemet kan sättas i fara, därest icke denna alltmer utvidgade, på förtroendesystemet vilande hjälpverksamhet, som med skattemedel utföres, organiseras på sådant sätt, att i anslutning till sakkunnigas förslag med bibehållande i största möjliga utsträckning av förtroendesystemet angivna olägenheter avlägsnas.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför beträffande nu ifrågavarande spørsmål:

En beaktansvärd invändning mot införande av sociala nämnden gäller risken för att det frivilliga personliga arbetet efter hand skulle komma att begränsas med motsvarande ökning av tjänstemannasystemet, eventuellt med-

förande byråkratisering och kanske ökade kostnader. Utvecklingen går som bekant redan i denna riktning, oavsett det nu föreliggande förslaget. Detta torde, då de kommunala uppdragen ändock äro i växande grad avlönade, dock icke behöva medföra någon ekonomisk kostnadsökning, ej heller byråkratisering i den mening, att behandlingen av de hjälpsökandes ärenden skulle förtyngas; syftet är ju det motsatta. Man må beklaga, att de frivilliga insatserna i kommunalarbetet minskas, men med dettas allt mera omfattande och invecklade beskaffenhet lär ett undvikande härav icke vara möjligt eller ens önskvärt. För ledamotskap i nämnder och styrelser har man dock säkerligen allttjämt anledning och möjlighet att räkna med frivilliga insatser av intresserade medborgare.

Det har framhållits, att en centralisering av hjälpverksamheten i en vidsträckt kommun med delvis gles befolkning icke skulle medföra några större förmåner, men däremot vissa svårigheter vid bedömande av lokala och personliga förhållanden. Det vill dock synas länsstyrelsen, som om just i dylika fall en stor fördel skulle ligga i att för kommunens skilda, delvis avlägsna delar icke behöva räkna med olika personers sakkunskap rörande varje särskilt slag av hjälpåtgärder.

7.

Inrättandet av *social nämnd* torde komma att *fördyra hjälpverksamhetens handhavande*.

Yttranden med sådant innehåll hava avgivits av länsstyrelserna i Kristianstads och Skaraborgs län, kammarrätten, statens arbetslöshetskommission, stadsfullmäktige i Lidingö, Eksjö, Nybro, Oskarshamn, Simrishamn, Trälleborg, Eslöv, Halmstad, Lysekil, Skara, Falköping, Karlstad, Kristinehamn, Askersund, Köping, Falun, Ludvika, Gävle, Söderhamn, Sollefteå och Skellefteå samt kommunalfullmäktige i Rasbo, Stora Malm, Flen, Kvillinge, Skedevi, Odes hög, Säby, Algutsboda, Almundsryd, Ljungby, Böda, Döderhult, Madesjö, Ålem, Bunkeflo, Vellinge, Anderslöv, Karlsborg, Habo, Grava, Väse, Stora Mellösa, Ramundeboda, Hällefors, Västansfors, Ljusdals köping, Tuna, Långsele, Ramsele, Tåsjö, Ullånger, Nätra, Byske, Degerfors, Lövånger och Råneå. — Vid flera av yttrandena hava fogats noggranna uppgifter angående nuvarande och beräknade kostnader.

Flertalet av de nu uppräknade myndigheterna avstyrka på, bland annat, nu ifrågavarande skäl införandet av social nämnd; åtskilliga förklara sig dock gå med på fakultativt införande därav. Några myndigheter anse, att trots nu omförmälda olägenhet social nämnd bör införas, så t. ex. *stadsfullmäktige i Skellefteå*, som yttra:

Införskaffade uppgifter rörande kostnaden för den nu gällande organisationen visa, att densamma drager en kostnad av omkring 7,500 kronor per år. Enligt vad stadsfullmäktige inhämtat torde dock med säkerhet kostnaderna inom den närmaste tiden komma att stiga icke oväsentligt. Kostnaden för den sociala hjälpvårdens organisation efter förslagets genomförande har stadsfullmäktige funnit böra beräknas till omkring 15,000 kronor för år. Merkostnaden beror till stor del på avlöningen åt sociala nämndens ordförande, eller eventuellt särskilt tillsatt syssloman, på vilken med hänsyn till uppdragets beskaffenhet stora krav säkerligen komma att ställas och därför måste erhålla en därefter avpassad avlöning, som enligt stadsfullmäktiges förmenande ej bör sättas lägre än 6,000 kronor för år räknat.

Oaktat sålunda genomförandet av de sakkunnigas förslag skulle komma att föranleda en ökad utgift för stadens hjälpvårdande verksamhet, finner stadsfullmäktige, med hänsyn till stadens snabba utveckling och den stora fördel, som en centralisation av hjälpvården kommer att medföra såväl för de hjälp-sökande som staden, att reformens fördelar avgjort överstiga den därmed förenade kostnadsökningen.

I några yttranden har gjorts gällande, att någon kostnadsökning genom den nya organisationens införande icke behövde befaras.

Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott:

Vad angår faran av ökade administrationskostnader i samband med en centralisering av hjälpverksamheten, därvid ett omfattande arbete skulle hopas på en eller ett fåtal personer med ty åtföljande erforderlig betungande ersättning till denne eller dessa, synes man, på sätt sakkunniga framhålla, icke kunna undgå att taga hänsyn till att icke blott ordförandena utan jämväl i de största kommunerna sekreterarna i de olika från varandra fristående nämnderna i regel redan uppbära arvoden och ersättningar. En centralisering och därutav följande rationalisering av det nu av olika organ utförda arbetet torde näppeligen behöva medföra ett inom kommunen totaliter ökat arbete för ifrågavarande hjälpverksamhet.

I ett yttrande, som *magistraten i Luleå* avgivit till länsstyrelsen i Norrbottens län i samband med överlämnandet av infordrat yttrande från stadsfullmäktige i staden, anföres bland annat:

Magistraten vill i anledning av de gjorda påståendena om befarade ökningsar av kostnaderna för organisationen framhålla, att befarad kostnadsökning givetvis icke kan styrkas genom en jämförelse mellan kostnaderna för nuvarande och föreslagen organisation. Genom den enhetligare ledning, som, bland annat, avses med den nya organisationen, torde otvivelaktigt besparingar i understödsverksamheten ernås, vilka med största sannolikhet komma att lämna kommunerna kompensation för eventuellt ökade utgifter för administrationen.

8.

I åtskilliga yttranden har uttalats den åsikten, att *det föreslagna systemet* — särskilt med hänsyn till utskotten och deras verksamhet — *i praktiken torde komma att verka på ungefär samma sätt som de nuvarande anordningarna.*

Yttranden av sådant innehåll hava avgivits av länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands och Norrbottens län, statens arbetslöshetskommission, stadsfullmäktige i Uppsala, Värnamo, Ängelholm, Trälleborg, Eslöv, Varberg, Skövde, Falköping, Hudiksvall och Ornsköldsvik samt kommunalfullmäktige i S:t Nikolai, Misterhult (ordf.), Stoby, Skön och Råneå.

Av yttrandena må återgivas följande:

Länsstyrelsen i Stockholms län:

Med den självständighet, som tillagts utskotten, synes det länsstyrelsen som den avsedda centraliseringen endast bleve teoretisk, ty i praktiken torde de olika utskotten med tiden allt mer och mer komma att fungera som de nuvarande olika styrelserna och nämnderna.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Till följd av nämndens tungroddhet föreligger stor risk för att dess skilda utskott utveckla sig till att de facto bliva i avseende å kompetens och verksamhetsformer i det närmaste likställda med nuvarande styrelser och nämnder.

Skulle likväl sociala nämnden i en viss kommun kunna hävda sin makt gent emot utskotten, komme detta att införa ett betänkligt osäkerhetsmoment i det löpande utskottsarbetet och helt visst allvarligen äventyra utskottets förmåga att för sina uppgifter intressera högklassiga arbetskrafter. Över huvud framstår förhållandet mellan nämnden och utskotten enligt förslaget såsom skäligt oklart. Vid ett omsättande i praktiken av de sakkunnigas ifrågakarande projekt torde resultatet lätt nog bliva en överdimensionerad och byråkratiserad kommunal förvaltningsapparat, som kostar mera än den gagnar.

Härefter behandlas — under antagande att bestämmelser om social nämnd skulle tillskapas — vissa hithörande spörsmål.

Skall inrättandet av social nämnd föreskrivas?

Enligt de sakkunnigas förslag *skall* i varje kommun med mera än 1,500 invånare finnas en social nämnd. Kommun med mindre invånarantal *äger* enligt förslaget inrätta sådan nämnd.

Herr Anderson i Råstock anför i sin reservation, att möjlighet till en ändamålsenlig kommunal organisation genom införande av en social nämnd för vissa sociala uppgifters handhavande kan sägas vara i någon mån önskvärd i mycket små kommuner och möjligen även i städer och landskommuner med stor befolkningstäthet.

Enligt reservanten torde möjlighet att införa social nämnd därför böra ordnas, men tvingande föreskrift därom icke givas.

Av vad å sid. 28 här ovan anförts framgår *dels* vilka myndigheter (utöver stads- och kommunalfullmäktige) och sammanslutningar, som i princip tillstyrka de sakkunnigas förslag beträffande inrättandet av social nämnd, *dels* ock de, som härutinnan ansluta sig till herr Andersons i Råstock reservation.

Vad yttrandena från städer och landskommuner innehålla beträffande förevarande spörsmål framgår av tabellerna 2—4 här ovan.

Obligatorisk skyldighet att inrätta social nämnd för kommun med mera än 1,500 invånare? Annan gräns?

I fråga om det av de sakkunniga föreslagna invånarantalet — mer än 1,500 personer — såsom gräns för obligatoriskt inrättande av social nämnd ha i några yttranden gjorts vissa invändningar.

I några yttranden framhålles, att, om skyldighet att införa social nämnd skulle föreskrivas, sådan borde gälla för alla kommuner oavsett invånarantalet (t. ex. länsstyrelserna i Malmöhus, Skaraborgs och Värmlands län, stadsfullmäktige i Sundbyberg samt kommunalfullmäktige i Ärla och Åtvid).

Enligt flera yttranden har det väckt förvåning att icke sådan bestämmelse föreslagits, att social nämnd skulle vara obligatorisk i kommuner med *mindre* än 1,500 invånare och fakultativ i kommuner med större invånarantal (t. ex. statens arbetslöshetskommission, stadsfullmäktige i Norrköping, kommunalfullmäktige i Nynäshamn och skånska barnavårdsförbundet).

Svenska stadsförbundet framhåller, att valfrihet i fråga om inrättandet av social nämnd i vart fall ovillkorligen bör medgivas städer med minst 10,000 invånare.

I en grupp yttranden föreslås, att gränsen — 1,500 invånare — skall höjas (kommun med lägre antal invånare skulle alltså icke ha skyldighet att inrätta social nämnd).

Höjning av gränsen föreslås till
 3,000 invånare av kommunalfullmäktige i Lofta;
 5,000 » » » » Sköldinge, Virserum, Harplinge,
 Rasbo och Lövånger;
 6,000 à 7,000 invånare av stadsfullmäktige i Boden;
 8,000 invånare av stadsfullmäktige i Nybro; samt
 10,000 » » » » Laholm och Skara.

I förevarande sammanhang må ånyo erinras om att bestämmelserna om inrättandet av social nämnd enligt 26 § i utkastet till lag om den samhällseliga hjälpverksamhetens organisation med mera icke äro avsedda att gälla för Stockholm.

Skall i lag fastslås vilka grenar av hjälpverksamheten, som skola tillkomma social nämnd?

Beträffande spørsmålet om i lag skall fastslås vilka grenar av den sociala hjälpverksamheten, som skola tillkomma den sociala nämnden, hava uttalanden gjorts i några yttranden:

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

Tillskapandet av en central social nämnd såsom en institution, vars införande inom viss kommun göres för denna valfritt, är länsstyrelsen beredd att tillstyrka, helst om denna valfrihet även utsträcker på sådant sätt, att viss social verksamhetsgren må kunna undantagas från nämndens handhavande.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län:

Länsstyrelsen vill förorda, att kommunerna författningsenligt beredas möjlighet att i ungefärligen de — om än något friare — former, som sakkunniga föreslå, sammanföra flera eller färre av nuvarande styrelser och nämnders uppgifter till ett centralt organ. En tvingande lagstiftning på området bör där emot undvikas, tills erfarenhet vunnits om vad av en frivillig utveckling på av lagstiftningen anvisade vägar kan vinnas.

Blekinge läns landstings förvaltningsutskott:

Eftersom kommittén icke dragit sig för att föreslå en koncentration av kommunernas hela understödsverksamhet beträffande fattigvård, barnavård, ungdomsskydd, folkpensionering, alkoholistvård och arbetslöshetshjälp hos ett organ, synes intet hinder böra möta för kommunerna, att, i den mån de så kunna finna lämpligt, sammanföra allenast vissa grenar av understödsverksamheten hos ett särskilt organ eller att överlämna dem åt något eller några av de för de andra verksamhetsgrenarna redan tillsatta organen.

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott:

Kommun bör beredas möjlighet att till nämnd eller styrelse uppdraga ombestyrandet av de grenar av samhällselig hjälpverksamhet, som kommunen i varje särskilt fall prövar ändamålsenligt.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet — som i första hand avstyrker de sakkunnigas förslag samt i varje fall anser, att barnavårdsnämnden icke bör ingå i den sociala nämnden — anför:

Om fakultativ social nämnd infördes, borde kommunerna beredas frihet att själva avgöra, vilka av de övriga av de sakkunniga föreslagna nämnderna som borde uppgå i den sociala nämnden. Då det kunde antagas, att åtminstone en del kommuner komme att använda sig av möjligheten att tillsätta social nämnd, skulle därigenom efter hand vinnas en värdefull praktisk erfarenhet.

Kommunalfullmäktige i Domnarvet:

Kommunerna borde äga möjlighet till att själva efter förhandenvarande omständigheter och förhållanden få utbilda den organisationsform, som vore mest ändamålsenlig och praktisk.

Stadsfullmäktige i Strängnäs, som tillstyrka obligatoriskt införande av social nämnd:

Under en sådan central nämnd borde kunna, enligt kommunens bestämmande, sammanföras alla de hjälpformer, som omnämndes i förslaget.

Stadsfullmäktige i Växjö:

Det bör lämnas åt vederbörande kommun själv att pröva och avgöra huruvida en social nämnd skall införas, med rätt tillika för kommunen att själv bestämma, vilka av de förvaltningsgrenar, förslaget upptager, som skola handhas av nämnden.

I förevarande sammanhang må slutligen omnämnas ett uttalande av *kommunalfullmäktige i Kville*:

I händelse inrättandet av sociala nämnder icke gjordes obligatoriskt eller i lag icke bestämdes vilka hjälporgan som skulle sammanföras kunde ifrågasättas, huruvida ej kommunerna genom uppgörande av reglementen kunde beredas möjlighet att organisera eller centralisera sin hjälpverksamhet på det för varje kommun lämpligaste sättet. Länsstyrelsernas behandling och granskning av dessa reglementen skulle innebära en garanti för desammas enhetlighet och laglighet.

Vilka grenar av hjälpverksamheten böra tillkomma social nämnd?

Enligt de sakkunnigas förslag skall social nämnd handhava kommunens verksamhet för fattigvård, barnavård, ungdomsskydd, allmän ålderdomspensionering, behandling av alkoholister och arbetslöshetshjälp. Social nämnd skall därför ersätta fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd (ungdomsnämnd), pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetskommitté.

Reservanten herr Anderson i Råstock har ansett, att i varje fall pensionsnämndens och arbetslöshetskommitténs arbetsuppgifter äro så artskilda från de övriga ovannämnda myndigheternas, att deras verksamhet icke bör sammanföras till en nämnd.

I de avgivna yttrandena synes man ha utgått ifrån att fattigvårdsstyrelsen alltid skall ingå i social nämnd. Mot de övriga fyra kommunalmyndigheternas införlivande med social nämnd ha däremot framförts invändningar från skilda håll.

Inledningsvis må ånyo erinras därom, att ett stort antal myndigheter förklarat sig vilja giva sin allmänna anslutning till herr Andersons reservation, varigenom instämmande gjorts jämväl i reservantens nyss angivna mening. Så är fallet beträffande en länsstyrelse, 4 landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i 7 städer samt kommunalfullmäktige i 52 landskommuner. Därutöver har emellertid i vissa yttranden invändning gjorts mot ett eller flera av de nu ifrågavarande kommunala organens upptagande i social nämnd.

A. Pensionsnämnden.

Att pensionsnämnd skall uppgå i social nämnd avstyrkes av pensionsstyrelsen, svenska stadsförbundet, stadsfullmäktige i Stockholm, Uppsala och Enköping samt kommunalfullmäktige i Böda, Ronneby landskommun, Mjällby, Eda, Bollnäs landskommun, Gudmundrå, Byske, Hörnefors och Norsjö. Stadsfullmäktige i Lidingö, Linköping och Gävle samt kommunalfullmäktige i Nacka och Häverö uttala sin tveksamhet om lämpligheten av att pensionsnämnd uppgår i social nämnd.

Ur yttrandena må återgivas följande:

Pensionsstyrelsen:

Den sociala nämndens arbete skall ledas av en kommunalvald ordförande. Nämndens sammansättning skall ske med hänsyn till behovet av sakkunskap på de olika områdena av hjälpverksamheten.

Att en sålunda ledd och sammansatt nämnd icke kan på ett tillfredsställande sätt sköta de arbetsuppgifter, som tillkomma en pensionsnämnd, synes styrelsen uppenbart. Dessa arbetsuppgifter äro av långt mer statlig än kommunal natur. Därför är det också nödvändigt, att en nämnd med dylika arbetsuppgifter står under ledning av en person, som utses utan att härvid några ovidkommande kommunala intressen få spela in och som har känslan av att i nämnden intaga en fristående och obunden ställning. I enlighet härmed har det hittills tillkommit Konungens befallningshavande att utse ordförande i pensionsnämnd jämte suppleant för denne. — — —

Hittillsvarande lagstiftning har av bärande skäl sökt att hålla isär fattigvård och pensionsförsäkring. Såväl med hänsyn härtill som till faran för att statens kostnader för sistnämnda verksamhet skulle belastas med utgifter, som borde åvila fattigvården, måste det anses uteslutet att ställa nämnda båda slag av hjälpverksamhet under gemensam rent kommunal förvaltning.

Stadsfullmäktige i Stockholm:

Folkpensionsväsendet är enligt nuvarande lagstiftning icke att betrakta som en kommunal verksamhet, varför det ur principiell synpunkt synes oriktigt att utan att ändra dess karaktär underordna denna verksamhet ett kommunalt förvaltningsorgan.

Stadsfullmäktige i Uppsala:

Folkpensioneringsverksamheten har under pensionsförsäkringens mer än tjuguariga bestånd utvecklats sig i en anda och efter linjer, som äro för densamma säregna. Denna verksamhet skulle icke bliva till bättre gagn för den enskilde eller samhället, om densamma bleve insnörd i ett system, vari den icke passar. Pensionsnämndernas verksamhet är icke penningförvaltande, en

ytterligare anledning att icke sammanföra densamma med andra hjälporgan med sådan uppgift. Folkpensioneringsverksamheten, vilken i stor utsträckning bygger på det personliga momentet i hjälpverksamheten och som till sin byggnad och idé är artskild från all annan social hjälpverksamhet, bör därför icke organisatoriskt sammanslås med andra sociala verksamhetsgrenar.

Kommunalfullmäktige i Gudmundrå:

Pensionsnämndernas verksamhet måste anses vara så artskild från och ligga så vid sidan om den sociala nämndens verksamhet att enbart detta synes tala emot ett sammanförande. Den omständigheten, att pensionsnämnden företräder en social försäkringsverksamhet och icke bedriver understödsverksamhet av primärkommunal karaktär synes vara tillräcklig anledning att hålla pensionsnämndens verksamhet skild från övriga organs så att säga direkt understödjande verksamhet.

Pensionsnämnderna hava för övrigt att taga befattning icke blott med frågor om understödspension utan även med sådana som röra avgiftspension. Det förhållandet, att de som endast söka avgiftspension skola vända sig till ett understödsorgan synes av lätt förklarliga skäl vara av sådan karaktär att ett sammanförande på sätt som föreslagits icke bör ske.

Kommunalfullmäktige i Hörnefors:

Särskilt olämpligt anse vi de sakkunnigas förslag vara att sammanföra pensions- och fattigvårdsverksamheten till samma nämnd. Detta skulle helt säkert bidra till att i folkmedvetandet utplåna skillnaden mellan pension och fattigvård, och mången strävsam man och kvinna, som på grund av sjukdom eller ålderdom råkat i nödläge, skulle känna det förödmjukande att vända sig till en sådan nämnd och begära hjälp.

I åtskilliga av yttrandena har framhållits att, även om pensionsnämnd ej skulle upptagas i den sociala nämnden, det dock skulle åligga pensionsnämnden att lämna uppgifter angående utbetalade pensioner till ett centralregister för kommunen.

B. Arbetslöshetskommittén.

Flera myndigheter avstyrka, att arbetslöshetskommitté ingår i eventuell social nämnd. Detta är förhållandet beträffande länsstyrelsen i Norrbottens län, statens arbetslöshetskommission, Kalmar läns norra samt Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Västervik, Växjö och Falkenberg samt kommunalfullmäktige i Kvillinge, Ronneby landskommun, Mjällby, Ovensjö, Söderala, Njurunda, Ytterlännäs och Sorsele. Viss tvekan i nu ifrågavarande spørsmål har uttalats av kommunalfullmäktige i Häverö.

Ur yttrandena skall här omnämnas följande:

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Särskilt olämpligt synes vara att i sociala nämnden inlemma arbetslöshetskommittén och därmed giva densamma heder och värdighet av ett normalt kommunalt förvaltningsorgan.

Statens arbetslöshetskommission:

Den understundom framträdande benägenheten att genom fattigvården bereda kommunal arbetslöshetshjälp åt personer, som av olika anledningar, t. ex. att de tillhöra avstängd yrkesgrupp, icke kunna komma ifråga till statlig arbetslöshetshjälp, torde näppeligen komma att avtaga efter genomförandet av de sakkunnigas förslag. Kommissionen förmenar, att, då särskild hjälpverksamhet för arbetslösa bedrives, denna bör noga skiljas från fattigvårdens ordinarie arbetsuppgifter och allt göras för skarpast möjliga avgränsning dem emellan.

Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott:

Förslaget om arbetslöshetskommittéernas inordnande i social nämnd bör utgå. Arbetslöshetskommittéer äro icke nödvändiga annat än under betydande arbetslöshet. Under normala förhållanden är sådan kommitté icke påkallad.

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott:

Arbetslöshetskommittéerna äro eller borde vara kristidsorgan och sålunda under normala tider obehöfliga åtminstone såsom självständiga organ. Men i kristider och särskilt om en kris med åtföljande massarbetslöshet har sådant omfång och blir av sådan långvarighet, som exempelvis varit fallet under de senare åren i Bohusläns stenhuggerikommuner, bli arbetslöshetsorganets uppgifter så omfattande, att det torde bli hart när omöjligt att förena dessa med annan hjälpverksamhet. Då sålunda arbetslösheten har större omfång, är det nödigt att som hittills ett fristående organ härför finnes, ehuru givetvis ett sådant organ bör hålla en viss kontakt med övriga hjälpverksamhetsorgan.

Stadsfullmäktige i Västervik:

Mellan arbetslöshetshjälpens å ena sidan och övriga grenar av samhällets sociala verksamhet, varom nu är fråga, å den andra föreligger den principiella skillnaden, att samhällets ingripande i sistnämnda fall motiveras av omständigheter, som ligga hos den understödde individen själv, medan i fråga om arbetslöshetshjälp orsakerna till ingripandet äro att söka utanför individen. Vidare är arbetslösheten icke av samma permanenta natur som de övriga omständigheter, som påkalla samhällets ingripande, och det kan då icke anses lämpligt, att arbetslöshetshjälpens infogas i en organisation av så fast beskaffenhet, som den tilltänkta. Dessutom bör det betonas, att arbetslöshetshjälpens verkar på två linjer, nämligen understödslinjen och arbetslinjen, och att denna senare verksamhet så betydligt avviker från den övriga sociala verksamheten, att ett särskilt organ för arbetslöshetshjälp synes lämpligast.

Kommunalfullmäktige i Ronneby landskommun:

På grund av den stora arbetsbörda, som påvilar arbetslöshetskommittén, är det otänkbart att i en större kommun pålägga en social nämnd detta arbete.

Kommunalfullmäktige i Söderala:

Organen för arbetslöshetshjälpens äro icke uteslutande eller ens till övervägande del understödsutdelande. Deras viktigaste uppgifter bestå i anordnandet av arbeten och hänvisning till sådana. Även om centraliserade organisationer av de föreslagna sociala nämndernas natur givetvis icke skulle vara oförmögna att handhåva sådan verksamhet, torde fördelarna med de föreslagna samorganisationerna vara svåra att påvisa och i realiteten säkerligen obefintliga.

C. Nykterhetsnämnden.

Att social nämnd skall innefatta även nykterhetsnämnden avstyrkes av socialstyrelsen, svenska stadsförbundet, Södermanlands läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Uppsala, Enköping, Linköping, Örebro och Gävle samt kommunalfullmäktige i Solna, Habo, Bollnäs landskommun, Byske och Hortlax. Kommunalfullmäktige i Nacka anse det vara tveksamt, om nykterhetsnämnd bör uppgå i social nämnd.

Ur yttrandena må återgivas följande:

Socialstyrelsen:

Styrelsen har berett nykterhetsnämndernas centralkommitté och samtliga nykterhetsnämndssammanslutningar tillfälle att avgiva yttrande över betänkandet. De med anledning härav till styrelsen inkomna 21 yttrandena begränsa sig väsentligen till spörsmålet om nykterhetsnämndsärendenas inordnande under den sociala nämnden. Sammanslutningen av nykterhetsnämnder inom Västmanlands län anser sig böra principiellt tillstyrka förslaget. Nykterhetsnämndernas sammanslutning inom Härnösands kontrollområde ställer sig icke direkt avvisande till förslaget, om vissa ändringar i detsamma vidtagas. Övriga yttranden giva uttryck åt en starkt kritisk inställning till förslaget och kunna, även där bestämd standpunkt icke intagits, anses i stort sett gå i avstyrkande riktning.

Styrelsen finner sig för egen del böra understryka nykterhetsnämndsarbetets speciella, från social understödsverksamhet skiljaktiga natur och faran för att detta arbete inom den sociala nämnden skulle få träda i bakgrunden för övriga, på egentlig understödsverksamhet inriktade arbetsuppgifter. Det är därför angeläget, att nykterhetsnämndsärendena handhavas av ett speciellt organ, sammansatt av för uppgiften lämpade personer, i alla de fall, där förutsättningar för inrättandet av en effektivt arbetande särskild nykterhetsnämnd äro förhånden.

Stadsfullmäktige i Uppsala:

Nykterhetsvården skulle vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag komma i en ogynnsammare ställning än den nu har. I likhet med barnavård och ungdomsskydd samt även folkpensioneringsverksamheten intager nykterhetsvården en särställning gentemot övriga grenar av social hjälpverksamhet. Under det att dessa senare i huvudsak äro ekonomiska, måste nykterhetsvården framför allt bygga på personlig inverkan och denna kräver därför speciella kvalifikationer hos dem, åt vilka dessa uppgifter anförtras. Det kan befaras, att handhavandet av nykterhetsvården i regel skulle komma att överlåtas åt den sociala nämnden (och ej åt ett utskott) och öka dess säkerligen stora arbetsbörda. Att detta ej skulle bli till fromma för nykterhetsvårdens vidare utveckling torde vara självklart.

Men även i sådana fall, där en kommun begagnar sin rätt att tillsätta särskilt utskott för nykterhetsärenden, skulle den av de sakkunniga föreslagna organisationen medföra vissa olägenheter. Framför allt synes bestämmelsen, att alla beslut, som fattas av särskilda utskott, skola underställas den sociala nämndens prövning, vara mindre lämpligt när det gäller nykterhetsvården, där liksom beträffande barnavården ärenden av särdeles ömtålig natur icke sällan förekomma och där största möjliga sekretess kan vara önskvärd. Det bör kanske också erinras om att en ganska avsevärd del av nykterhetsnämndernas arbetsuppgifter, såsom beredningen av ärenden rörande försäljning av rusdrycker, pilsnerdricka, skattefri sprit m. m. samt granskningen av körkorts-

ansökningar, har ytterst ringa eller intet intresse för den sociala hjälpverksamheten, varför dessa ärendens prövning av den sociala nämnden skulle medföra ett meningslöst dubbelarbete.

Kommunalfullmäktige i Solna:

Förslaget innebär i själva verket ett upprivande av en organisation, som först nu är färdigbildad, och mot vilken inga erinringar riktats i fråga om utöandet av dess speciella uppgifter. Redan av denna anledning synes förslaget vara opåkallat, i vad som gäller nykterhetsnämnderna. — — —

Alkoholistlagen föreskriver, att en läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, bör vara ledamot i nykterhetsnämnd. Någon motsvarande bestämmelse finnes icke beträffande utskott för nykterhetsvården, vilket måste betraktas som ett försvagande moment. — — —

Förslaget upptager icke någon bestämmelse om att föredragande för nykterhetsvården skall vara obligatorisk utan hänvisar i detta fall till kommunernas gottfinnande. En dylik förändring kan medföra en tillbakagång av betänklig art. — — —

Om man önskar fortsätta på den en gång inslagna vägen att i möjligaste mån förebygga fylleri och dryckenskap, borde det vara naturligare att stärka nykterhetsvårdens ställning än att försvaga densamma, vilket otvivelaktigt blir följden, om förslaget upphöjes till lag.

Kommunalfullmäktige i Nacka:

Kommunalfullmäktige ställa sig tveksamma till förslaget om att överlämna de uppgifter, som nu åvila nykterhetsnämnden, åt en korporation, vars väsentliga uppgifter äro helt artskilda från nykterhetsnämndens nykterhetsvårdande arbetsuppgifter. Visserligen har Nacka fattigvårdsstyrelse samtidigt fungerat som nykterhetsnämnd, men med de ökade arbetsuppgifter, som år från år pålagts nämnden, har denna anordning visat sig mindre tillfredsställande.

D. Barnavårdsnämnden.

Slutligen avstyrka åtskilliga myndigheter och sammanslutningar att barnavårdsnämnden ingår i social nämnd. Denna ståndpunkt intages av kammarrätten, svenska stadsförbundet, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, Jönköpings och Hallands läns barnavårdsförbund, skånska barnavårdsförbundet, stadsfullmäktige i Uppsala, Linköping och Örebro samt kommunalfullmäktige i Ronneby landskommun, Eda, Ovensjö, Bollnäs landskommun, Söderala, Hörnefors och Hortlax.

Ur yttrandena må anföras:

Kammarrätten framhåller, att vissa nu förefintliga olägenheter av fattigvårds- och barnavårdsnämndernas uppdelning på skilda organ komme att upphöra genom inrättandet av social nämnd, samt anför vidare, bland annat:

Kammarrätten vill icke bestrida, att vissa fördelar — utom dem, som hänföra sig till avhjälpande av angivna olägenheter — kunna vara förbundna med ett sammanförande av fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd. Ett dylikt sammanförande kan ställa sig gynnsamt med hänsyn till önskvärdheten av enhetliga riktlinjer i avseende å fattigvård samt barnavårdsnämndens verksamhet av understödjande karaktär.

Förslaget om social nämnd, i vad fråga är om ett sammanförande av fattig-

vårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, lämnar emellertid rum för åtskilliga betänkligheter.

Kammarrätten påvisade i sådant hänseende vissa olägenheter, föranledda av arbetsbördan för den sociala nämndens ordförande samt föreskriften att utskottsbeslut skola underställas den sociala nämnden. Nyttan av ett sammanförande av barnavård, däri inbegripet ungdomsskydd, med fattigvård under en gemensam nämnd syntes vara så tvivelaktig, att ett övergivande av den nuvarande organisationen ej kunde anses motiverat.

Svenska stadsförbundet:

De sakkunniga synas hava allt för ensidigt tagit sikte på själva understödsmomentet i barnavårdsnämndens arbete. Däremot hava de bortsett från de etiskt-pedagogiska uppgifter, som tillkomma nämnden. Dessa äro emellertid av den största vikt. De uppnådda resultaten kunna innebära så stora besparingar för det allmänna, att den utgiftsminskning, som kan uppnås genom en »normalisering» av vissa understöd i jämförelse med den blir av försvinnande liten betydelse. Barnavårdsnämnden har också en dömande verksamhet, icke minst betydelsefull efter den under 1934 vidtagna utvidgningen av lagen att gälla även ungdom i åldern 18 till 21 år. Om det visar sig möjligt att i längden bibehålla dessa funktioner hos en, ofta nog efter politiska grunder vald nämnd synes det i vart fall nödvändigt, att nämndens ställning bibehålles orubbad.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet:

I avseende å barnavårdsnämndens införlivande med den sociala nämnden må särskilt erinras om barnavårdens från övriga hjälpverksamhetsgrenar artskilda beskaffenhet. Hos barnavårdsnämndernas ordförande och ledamöter måste man kräva ett intresse för nämndernas uppgifter beträffande barns och ungdoms omhändertagande för skyddsuppfostran eller samhällsvård, beträffande fosterbarnsvård, uppsikt över barnavårdsmännens verksamhet m. m., som icke är tillfinnandes hos de flesta. Behovet av för varje uppgift lämpad person gäller med alldeles särskild styrka ifråga om barnavården. Tyvärr kan det befaras att de personer, som man under de gångna åren lyckats engagera i barnavårdsarbetet såsom ordförande och ledamöter i nämnderna, i stor utsträckning skulle draga sig tillbaka, därest de skulle tvingas att taga ansvar för de sociala nämndernas övriga, för dem ofta säkerligen främmande uppgifter eller i varje fall genom barnavårdsnämndernas förvandling till ett utskott känna sig försatta i beroende av den sociala nämnden, vars majoritet på intet sätt kan antagas komma att äga särskilda kvalifikationer för barnavårdsuppgifterna. Man kan fråga sig hur ett barnavårdsutskott skall kunna våga att i praktiken tillämpa anvisningen om omedelbar verkställighet av utskottets beslut, när man vet, hur ofta utskottets beslut kommer att röra icke ekonomiska ting utan åtgärder rörande barnets person, där beslutets upphävande av den sociala nämnden, om det ens är praktiskt utförbart, i varje fall kan få ödesdigra följder.

Jönköpings läns barnavårdsförbund:

Den reformering av den samhälleliga barnavården, som genomfördes 1924, har i allt väsentligt visat sig vara till barnavårdens fromma. Av värde har särskilt varit, att barnavårdsärendenas centralisering till en nämnd, som blott haft att syssla med dithörande frågor, gjort det lättare än förut att för barnavårdsarbetet förvärva lämpliga krafter. Personer, som besitta särskilt intresse

och fallenhet för barnavård och som disponera tillräcklig tid att ägna åt de ofta ömtåliga och tidskrävande fall, vilka där förekomma, kunna nämligen ofta icke tagas i anspråk för den samhälleliga hjälpverksamheten i övrigt. Då de föreslagna åtgärderna rikta sig direkt emot den specialisering av barnavårdsarbetet, som 1924 genomfördes i och med inrättandet av ett särskilt organ för barnavården, synes man hava skäl befara, att åtgärderna komma att medföra en återgång till tidigare mindre tillfredsställande förhållanden. Det föreslagna barnavårdsutskottet synes icke innebära garantier häremot, i synnerhet som utskottet icke skall hava egen beslutanderätt och icke heller skulle bliva obligatoriskt i sådana kommuner, som frivilligt inrätta social nämnd.

Hallands läns barnavårdsförbund:

Barnavårdens inordnande under samma primära myndighet, som skulle handhava exempelvis även frågan om alkoholisters behandling, är minst sagt olämpligt. Likaså torde de ärenden, som nu handhas av pensionsnämnderna och ytterst vila på folkpensionslagens försäkringstekniska grund, hava mycket litet att göra med barnavårdsfrågor. Då barnavården har att i givna avseenden trygga och säkerställa det yngre släktet, vill det synas förbundet som om de härmed förenade angelägenheterna icke borde på något sätt, således icke ens i förvaltningstekniskt avseende, sammankopplas med de sociala problem, som mera direkt beröra den vuxna befolkningen.

Rent principiellt är förbundet därför motståndare till förslaget om en gemensam social nämnd i vad det angår barnavårdens angelägenheter. Härtill kommer, att förslaget i detalj innehåller svagheter, vilka äro så betydande, att även om förbundet saknade nyssberörda principiella inställning till förslaget, förbundet likväl sett sig nödsakat framlägga ett avstyrkande yttrande. Bland de många detaljanmärkningar, som kunna göras, kan man nöja sig med att fästa uppmärksamheten å den ifrågasatta föreskriften därom, att beslut av den sociala nämndens s. k. utskott — sålunda även av barnavårdsutskottet — skulle utan uppskov underställas den sociala nämndens prövning men utan avvaktan därpå gå i verkställighet. Bestämmelsen måste uppenbarligen lägga hinder i vägen för de praktiska och raska ingripanden, som barnavårdsnämnderna allt som oftast måste företaga, auktoriteten skulle undergrävas eller bortfalla och osäkerhet skulle bliva följden såväl för den enskilde som för utskottet.

Skånska barnavårdsförbundet:

För barnavårdens del kommer de sakkunnigas förslag vid dess genomförande att medföra försämring, ja, det kan väl helt enkelt sägas, att förslagets upphöjande till lag skulle medföra en tillbakagång till en position, som vi i vårt land en gång ansett oss böra övergiva och detta därför, att vi med det då rådande systemet icke ansågo barnavårdsarbetet hava erhållit den särskilda ställning, det med hänsyn till sin natur krävde.

Därest socialnämnden — väl delvis tillsatt efter politiska synpunkter — skulle finna sig icke kunna fastställa barnavårdsutskottets beslut, bliva utskottets ledamöter personligen ansvariga för sitt beslut. Kan man verkligen då tro, att personer »med intresse och fallenhet för barnavård» skola vara benägna för att inträda i ett utskott, som utöver det, att det icke äger någon makt, kan komma att förorsaka sina ledamöter ansvar. Naturligtvis skulle man kunna tänka sig en ändring i de sakkunnigas förslag därhän, att utskottets beslut bliva definitiva, och detta torde väl vara den enda möjligheten, därest förslaget skulle kunna genomföras.

Stadsfullmäktige i Uppsala:

Den av barnavårdsnämnden bedrivna understödsverksamheten är blott en detalj i dess mångskiftande arbete. Ett bifall till det föreliggande förslaget om barnavårdsnämndens uppgående i eller anslutning till en social nämnd med huvudsaklig uppgift att svara för samhällets understödjande verksamhet kommer att framhåva den av barnavårdsnämnden bedrivna understödsverksamheten på sådant sätt att denna i det allmänna medvetandet blir dess huvudfunktion, medan barnavårdsnämndens väsentliga uppgift — den på rent personlig påverkan byggda verksamheten till barns och ungdoms väl — kommer att ställas i bakgrunden. Fara är att barnavårdsverksamheten kommer att förändra karaktär och i det allmänna medvetandet framträda som en samhällelig understödsverksamhet bland barn och ungdom. Med hänsyn till många barnavårdsärendens ömtåliga natur torde det vidare vara av ett allmänt intresse, att dessa frågor behandlas så diskret som möjligt och icke föreläggas större antal personer än nödvändigt.

Kommunalfullmäktige i Söderala:

Barnavårdsnämndernas verksamhet avser huvudsakligast att bereda vård och fostran åt sådana barn, för vilka på grund av olika omständigheter möjligheterna härför eljest icke äro för handen. Barnavårdsnämnderna äro icke understödjande organ i vanlig bemärkelse och deras arbetsfält ligger åtskilligt fjärran från fattigvårdens. Visserligen anför de sakkunniga, att komplicerade fall kunna inträffa. Men de av de sakkunniga anförda fallen inträffa sannolikt aldrig i verkligheten.

Detaljspörsmål betr. 1 kap. (om social nämnd).*Rubriker m. m.**Blekinge läns landstings förvaltningsutskott:*

Lagen om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera bör för bekvämlighets skull erhålla även en kortare benämning.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län:

Som principiellt skäl mot införande av sociala nämnder har bland annat anförts, att slutprövningen av fattigvårds- och pensionsfrågor i samma nämnd kunde befaras medföra en icke önskvärd nivellering av hjälpklientelet och avtrubba vissa hjälpsökandes ambition. Farhågan är beaktningsvärd, men synes kunna hävas genom lämplig anordning av upplysningsbyrå och specialorganen (utskotten). Benämningen av dessa organ kan spela en viss roll; möjligen böra de hellre kallas nämnder, liksom nu barnavårds- och pensionsnämnderna, därvid det centrala organet skulle kallas t. ex. social centralstyrelse.

Jämväl *styrelsen för upptagnings- och spädbarnshemmet vid Hynboholm* anför, att en annan benämning än »social nämnd» vore önskvärd.

1 §.

Stadsfullmäktige i Göteborg (åberopa ett uttalande av Göteborgs stads barnavårdsnämnd) anmärker på formuleringen av sista punkten i paragrafen:

Det måste anses vara i hög grad olämpligt att giva en sådan formulering åt en lag, som skall lända till efterrättelse för de kommunala förtroendemännen i så gott som alla landets kommuner, att det av densamma ej kan utläsas, vad lagen i själva verket menar. För menige man är redan det svårt att tolka

en lag där lagtexten är tydlig, hur mycket svårare måste det icke vara att kunna tolka här omhandlade lagförslag då härför fordras att kunna avgöra, huruvida något i den äldre lagen strider mot den nya. — — — Både från rent praktisk synpunkt och för att i detalj utmärka, i vilken omfattning och i vilka punkter lagförslaget skiljer sig från nu gällande barnavårdslag, hade det varit icke blott önskvärt utan rent av nödvändigt att barnavårdslagen — måhända också de andra av förslaget berörda lagarna — i detalj omarbetats.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

De sakkunnigas metod att låta allt vad i nu befintliga lagar eller andra författningar stadgats om fattigvårdsstyrelser och andra kommunala styrelser och nämnder med social verksamhet utan vidare gälla social nämnd, i den mån det icke kommer i strid med vad som stadgas i den föreslagna lagen om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera, kan med säkerhet leda till betänkliga missuppfattningar om vad som skall vara gällande lag. Ändringar och hänvisningar även i de äldre författningarna synas här välbehövliga.

Kammarrätten:

Enligt 1 § skall den sociala nämnden handhava bland annat kommunens verksamhet för fattigvård. Det är emellertid att märka, att enligt 10 § fattigvårdslagen fattigvårdsstyrelse icke ombesörjer alla angelägenheter inom samhällets fattigvård, utan blott dem, som äro att hänföra till förvaltning och verkställighet. Kammarrätten förutsätter, att den sociala nämnden icke kommer att erhålla större befogenhet i avseende å samhällets fattigvård än fattigvårdsstyrelsen.

Det är av vikt, bland annat med hänsyn till kommuns rätt mot annan kommun, att den sociala nämnden i sin protokollföring noga angiver, till vilken särskild hjälpform ett dess beslut att meddela vård eller underhåll hänförelse sig. Uttrycklig bestämmelse i detta avseende synes hava bort upptagas i lagutkastet.

2 §.

Allmänt.

Stadsfullmäktige i Alingsås:

Angående sociala nämndens sammansättning finnes i förslaget en mängd detaljbestämmelser: en av ledamöterna skall utses av K. B., en skall vara läkare, en präst, en lärare o. s. v. — — — Är vederbörande för övrigt lämplig, är det en fördel, att han har läkarens, prästens eller lärarens erfarenhet. Men är han öfver huvud taget icke lämplig såsom ledamot, så gör han ingen nytta, om han också är både läkare, präst eller lärare. Nackdelen med de ifrågasvarande bestämmelserna är att en mindre lämplig ledamot kan besätta en plats, på vilken en annan person kunnat göra vida mer nytta.

Socialstyrelsen:

Jämlikt gällande alkoholistlag äga präst och läkare deltaga i nykterhetsnämnds förhandlingar. I förslaget har emellertid något motsvarande stadgande icke intagits för nykterhetsnämndsärendens vidkommande.

1 momentet.

Medicinalstyrelsen:

Tjänsteläkare borde ej belastas med uppgifter av annat slag än sådana, där hans sakkunskap kunde vara direkt värdefull.

Medicinalstyrelsen vill föreslå att, därest social nämnd inrättas, tjänsteläkaren får såväl skyldighet som befogenhet att delta i handläggningen inom nämnden av sådana ärenden, som falla inom hans tjänstgöringsområde. Nämnda skyldighet skulle inträda vid kallelse från nämnden.

Kommunalfullmäktige i Solna:

I 2 § 1 mom. nämnes ej kommunalläkaren. Denne besitter dock i många fall god kännedom om kommunalmedlemmarna och deras förhållanden och synes sålunda även böra inräknas bland nämnda läkare.

Blekinge läns landstings förvaltningsutskott:

Bestämmelserna i 2 § om K. B:s allmänna befogenhet att insätta en ledamot i den sociala nämnden synas strida mot principen om kommunernas självstyrelse och avstyrkes därför. Däremot blir förhållandet ett annat i de fall, då statsbidrag för viss verksamhet eller skatteutjämningsbidrag utgår. Att märka är emellertid då, att kommunerna ju hava möjlighet att på många andra sätt än genom understödsverksamheten i onödan betunga sina medlemmar utan möjlighet för statsmakterna att ingripa annat än genom nedläggning i förekommande fall av skatteutjämningsbidragen. För den skull att i vissa fall statens rätt kan beröras, bör ej statens representant äga befogenhet att deltaga i alla respektive organs beslut utan blott i de fall statens intresse kan stå på spel. Då emellertid sistnämnda förhållande ofta ej kan bedömas på förhand, bör frågan ordnas på ett annat sätt än genom ett egentligt ledamotskap.

Stadsfullmäktige i Ludvika:

I ett av Kungl. Maj:t utfärdat normalreglemente för social nämnds utskott bör den av länsstyrelsen utsedde ledamotens ställning på tydligare sätt bli preciserad.

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott:

Skola alla de kategorier av yrkesutövare och befattningshavare, som omfattas i 2 och 4 §§, vara företrädade i sociala nämnden, och denna dessutom bestå av såväl män som kvinnor, är det att befara det nämnden måste bestå av ett betydligt större antal personer än fem och bli en alltför månghövdad och tungrodd apparat för att kunna fylla anspråken på ett arbetsdugligt verkställande organ.

Detta gäller i varje fall de mindre och medelstora kommunerna, som dock utgöra flertalet. I större kommuner, där nämnden som regel kommer att arbeta på flera utskott, bli de påtalade olägenheterna antagligen mindre.

Enligt förvaltningsutskottets mening böra alltså bestämmelserna i lagförslagens 2 och 4 §§ om sociala nämndens sammansättning modifieras så att de icke under alla förhållanden bli obligatoriska.

2 och 3 momenten.

Kommunalfullmäktige i Alvkarleby:

Det torde böra föreskrivas, att till social nämnd skall höra en i församlingstjänst inom kommunen anställd ordinarie präst. Att tillkalla sådan prästman endast vid handläggningen av vissa ärenden synes mindre lämpligt.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Enligt bestämmelserna i lagen om fattigvården äga provinsialläkare och extra provinsialläkare rättighet att inom sitt distrikt deltaga i fattigvårds-

styrelses sammanträden. Motsvarande synes böra gälla vid den social nämndens behandling av fattigvårdsfrågor.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

Viss oklarhet förekommer på några ställen i texten. I 2 § 3 mom. talas sålunda om att »kyrkoherde eller hans ställföreträdare» äger deltaga i fattigvårdsärendens handläggning. Huru arbetsfördelningen mellan kyrkoherdarna skall ske i stad, bestående av flera församlingar, nämnes emellertid icke.

3 §.

Enligt 2 § äger Konungens befallningshavande utse en ledamot jämte suppleant i den sociala nämnden. Kommunen utser emellertid själv enligt 3 § ordförande och vice ordförande i nämnden.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län, statens arbetslöshetskommission, kommunalfullmäktige i Älvkarleby och Bjärträ samt fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i andra distriktet ifrågasätta, om icke ordföranden i nämnden bör utses av Konungens befallningshavande.

Ur yttrandena må härom anföras följande:

Länsstyrelsen i Västernorrlands län:

Av nämndens ledamöter kommer givetvis ordföranden att belastas med det mesta och mest maktpåliggande arbetet, ett arbete som särskilt i större kommuner kommer att taga hans tid helt eller till största delen i anspråk. De uppgifter, som tillkomma ordföranden, äro också av så skiftande och i många fall grannliga natur, att valet av ordförande bör ske med den största urskillning. Då den arbetsbörda och det ansvar, som komma att åvila ordföranden, bli betydande, torde man kunna utgå ifrån, att ett relativt högt arvode kommer att tilldelas honom. Detta i sin tur kan medföra, att ordförandeposten blir en inom kommunen eftersträfvansvärd befattning även av personer, som sakna nödiga förutsättningar för att sköta befattningen ifråga, men som äga ett visst inflytande i kommunen. Såväl nämnda förhållande som den omständigheten, att det kan befaras, att ordförandeposten på grund av andra ovidkommande förhållanden kan komma att tillsättas med en för här ifrågasatt uppgifter mindre lämpad person, föranlåter länsstyrelsen ifrågasätta, huruvida ej nämndens ordförande efter förslag från kommunen bör tillsättas av Konungens befallningshavande.

Statens arbetslöshetskommission:

Kommissionen är icke övertygad om att de former, under vilka valet av ordförande i social nämnd är avsett att äga rum, alltid skulle tillföra nämnden den för uppgiften bäst lämpade arbetskraften. Det synes kommissionen, att den likformighet och kontinuitet i hjälpverksamhetens utövande, som väl bland annat eftersträvas genom den sociala nämnden, skulle i väsentlig grad äventyras, då valet av ordförande överlåtes åt kommunen och personvalet alltså kunde komma att påverkas av en rent tillfällig politisk majoritet. — — — Ordföranden i arbetslöshetsutskott bör, i likhet med vad fallet nu är för arbetslöshetskommitté, under alla förhållanden utses av länsstyrelsen.

Kommunalfullmäktige i Älvkarleby:

Det torde kunna ifrågasättas, om icke social nämnds ordförande bör av Konungens befallningshavande för en tid av fyra år åt gången förordnas. I pensionsnämnd och arbetslöshetskommitté utser Konungens befallnings-

havande enligt nu gällande bestämmelser ordförande, och så torde lämpligen också ske för en nämnd, som avser att ersätta sagda hjälporgan.

Kommunalfullmäktige i Bjärträ:

Ordföranden borde förordnas av Konungens befallningshavande efter hörande av vederbörande landsfiskal och kommunalfullmäktige.

4 §.

1 momentet.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län håller — som förut (sid. 61) nämnts — av vissa skäl före, att utskotten hellre böra kallas nämnder, därvid det centrala organet skulle kallas t. ex. social centralstyrelse.

Blekinge läns landstings förvaltningsutskott:

Förslaget om inrättande av särskilda beslutande utskott för de särskilda verksamhetsgrenarna synes olämpligt och oegentligt, varför förvaltningsutskottet avstyrker detsamma.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län:

Det torde kunna ifrågasättas, om det icke måste anses nödvändigt att i lagen lämna vissa allmänna regler för arbetsfördelningen mellan den sociala nämnden och de utskott, som kunna bliva tillsatta. Den föreslagna organisationens effektivitet och ändamålsenlighet torde i hög grad bliva beroende av hur denna fråga löses. Att helt reglera hithörande spörsmål genom särskilt reglemente torde ej vara att förorda.

Stadsfullmäktige i Ludvika:

De sociala nämndernas utskott böra genom ett av Kungl. Maj:t utfärdat normalreglemente få sina befogenheter tydligt angivna.

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott framhåller, att bestämmelserna i 4 § böra modifieras så, att de icke under alla förhållanden bli obligatoriska.

Stadsfullmäktige i Norrköping (hänvisa bland annat till vad fattigvårdsstyrelsen i staden anfört; nämnda styrelse har yttrat):

Enligt 4 § 1 mom. kunna i kommuner, som äro uppdelade i flera pensionsdistrikt, pensionsutskott tillsättas för varje distrikt. Något motsvarande finnes icke stadgat beträffande fattigvården. Likväl är behovet av en sådan bestämmelse ännu större beträffande fattigvården, särskilt i kommuner, vilka i likhet med Norrköping ha blandat system med distriktsstyrelser. Det måste vara möjligt för den sociala nämnden att icke allenast tillsätta ett utskott för fattigvården utan också att åt distriktsstyrelser (distriktsutskott?) överlämna — givetvis under den sociala nämndens kontroll — avgörandet av vissa understödsfrågor.

Länsstyrelsen i Kalmar län:

En bestämmelse föresloges, att inom social nämnd alltid skulle finnas ett barnavårdsutskott, dock med möjlighet för mindre kommun att i samband med fastställelse å reglemente vinna befrielse från tillsättandet av sådant utskott.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Enligt uttalande i den allmänna motiveringen skulle befattningen med frågor om uppsökande och efterhållande av försumliga fäder till barn utom äktenskap i de fall, då barnavårdsutskott tillsatts, tillkomma antingen den

sociala nämnden eller annat utskott än barnavårdsutskottet, medan tillsynen i vad rör barns personliga förhållanden skulle tillkomma sistnämnda utskott. Härigenom komme tillsynen över barnavårdsmans verksamhet att bli uppdelad på ett sätt, som knappast kan anses lyckligt. För de administrativa myndigheterna bleve det obekvämt att hålla reda på de olika anordningarna i detta hänseende i skilda kommuner och för de enskilda, som i allmänhet icke hava tillgång till reglementet för den sociala nämnden, skulle anordningen medföra samma olägenheter, som man genom centralisationen velat undvika. Det torde vara lämpligt, att alla uppgifter, som sammanhånga med tillsynen över barnavårdsmans verksamhet, samlas inom samma utskott eller avdelning av den sociala nämnden.

Mot bestämmelsen att alla beslut av utskott utan onödigt uppskov skola underställas nämndens prövning men gå i verkställighet utan avvaktan därpå, ha — såsom i den allmänna översikten omnämnts — invändningar framställts från skilda håll.

Vissa ytterligare uttalanden rörande nämnda stadgande torde här återgivas: *Stadsfullmäktige i Norrköping* (hänvisa bland annat till vad fattigvårdsstyrelsen i staden anför; nämnda styrelse har yttrat):

Om med stadgandet blott menas, att utskottets beslut skola underställas nämnden för att ge densamma tillfälle att när så prövas nödigt göra en framställning till vederbörande utskott eller i undantagsfall rentav upphäva utskottsbeslutet, så ligger här en trygghetsgaranti, som torde vara nödvändig, i fall icke nämndens kontroll skall bli illusorisk. I praktiken kommer det väl att tillgå så, att ordföranden i nämnden, vilken såsom självskriven ledamot av alla utskott har största möjligheten att följa utskottens arbete, eller någon ledamot i utskotten eller någon tjänsteman hos nämnden finner anledning föreligga att begära upptagandet av ett utskottsbeslut till omprövning i nämnden. Föreligger ingen sådan anledning, föres beslutet utan vidare till nämndens protokoll. Med en sådan praxis vore intet att invända mot ifrågavarande bestämmelse.

Skulle återigen ordet »prövning» tolkas så, att varje utskotts beslut skulle behöva realiter omprövas i nämnden, vore nog en sådan ordning ogenomförbar. I varje fall skulle den vara ofantligt tungrodd och alltför mycket kringskära utskottens rörelsefrihet. Styrelsen tager för givet, att meningen är den först angivna. Måhända vore dock ett förtydligande behöfvligt.

Länsstyrelsen i Kalmar län:

Många ärenden äro av den natur, att beslutanderätten i desamma mycket väl kan uppdragas åt utskotten utan att därigenom inrättandet av den sociala nämnden äventyras. Detta gäller t. ex. åtskilliga barnavårdsärenden rörande barns personliga förhållanden, förordnande och entledigande av barnavårdsmän, ärenden enligt lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. — — — För att emellertid bibehålla det nödiga sambandet mellan nämnden och utskotten kunde lämpligen stadgas, att därest i ett ärende, i vilket beslutanderätten uppdragits åt ett utskott, någon utskottsledamot påyrkade ärendets hänskjutande till nämndens prövning, sådant ovillkorligen skulle ske.

Länsstyrelsen i Värmlands län:

Länsstyrelsen finner sig icke kunna biträda förslaget bestämmelse om att alla beslut av utskott skola underställas nämndens prövning. Nämndens arbetsbörda skulle säkerligen härigenom komma att bli så stor, att ärendena icke skulle hos nämnden kunna erhålla den sakliga prövning, som nödvändigt-

vis måste förutsättas. Det vore därför önskvärt att i lagen bestämdes vissa viktigare frågor, som alltid skulle underställas nämndens prövning, under det att övriga frågor endast i den mån särskilt reglemente så bestämde skulle av nämnden prövas och i annat fall avgöras av vederbörande utskott.

Skånska barnavårdsförbundet:

Enligt föreslagna bestämmelser skulle utskotten icke äga någon makt men kunna komma att förorsaka sina ledamöter ansvar. I anledning därav skulle det vara svårt att få ledamöter i utskotten.

Naturligtvis skulle man kunna tänka sig en ändring i de sakkunnigas förslag därhän, att utskottets beslut bli definitiva, och detta torde väl vara den enda möjligheten, därest förslaget skulle kunna genomföras.

Centralförbundet för socialt arbete:

Det torde vara svårt att vinna intresse och väcka ansvarskänsla för arbetsuppgiften från de i regel oavlönade kommunala förtroendemännens sida om de skola ständigt känna, att de avgörande besluten dock fattas av en annan instans.

Stadsfullmäktige i Gävle:

4 § 1 mom. sista stycket borde bli föremål för omarbetning, då det icke kunde vara lämpligt, att vad som beslutits av utskott och som skulle vara beroende av nämndens prövning annat än i trängande fall ginge i omedelbar verkställighet.

Kommunalfullmäktige i Bondkyrka:

På grund av den nämnden ålagda prövningen vill det synas, som om ansvaret för besluten komme att vila på nämnden, trots att den icke har i sin hand att bestämma över beslutets genomförande. — — — Då nämnda oegentlighet torde bli mest framträdande på det ekonomiska området, men det givetvis kan förekomma fall, då ett av utskott avgjort ärende är av så brådskande natur, att det icke medhinnes att underställa detsamma nämndens prövning, torde givas följande formulering åt sista stycket i 1 mom.: »Alla beslut av utskott skola utan onödigt uppskov underställas nämndens prövning och må icke annat än i brådskande fall dessförinnan gå i verkställighet, för såvitt beslutet föranleder utgift för det allmänna.»

Stadsfullmäktige i Skellefteå:

Vissa betänkliga konsekvenser kunna uppkomma genom föreskriften att utskotts beslut omedelbart skola gå i verkställighet. Dock torde genom bestämmelser uti reglementet för den sociala nämnden sådana fall kunna regleras, där ett utskotts beslut gått i verkställighet och sedan upphävts av den sociala nämnden.

T. f. fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet:

I de största kommunerna, där hundratals ärenden handläggas vid varje sammanträde, bleve bestämmelsen att alla beslut av utskott skulle underställas nämndens prövning säkerligen endast en tidsödande tom formalitet, till förfång för viktigare angelägenheter. Att den sociala nämnden skall vara något slags klagoinstans, där de, av på olika områden sakkunniga, i utskotten fattade besluten skola korrigeras, är väl icke meningen. Jag ifrågasätter om inte den i 4 § 2 mom. andra stycket införda bestämmelsen, att nämndens ordförande är självskriven ledamot i varje utskott, utgör tillräcklig garanti för nödig sammanhållning.

Svenska stadsförbundet:

Det vore icke klart, om besvärstid i ett av utskott handlagt ärende skulle löpa från utskottets beslut eller från nämndens.

2 momentet.

Kommunalfullmäktige i Solna:

Alkoholistlagen föreskriver, att en läkare, om sådan är bosatt i kommunen, bör vara ledamot i nykterhetsnämnd. Någon motsvarande bestämmelse finnes icke beträffande utskott för nykterhetsvården.

I åtskilliga yttranden har — såsom ovan (sid. 47) omnämnts — framhållits, att det med hänsyn till den arbetsbörda, som kommer att åvila den sociala nämndens ordförande, vilken skall vara självskriven ledamot i alla utskott, torde komma att visa sig vara mycket svårt att erhålla någon lämplig person, som kan åtaga sig ordförandeuppdraget.

Kommunalfullmäktige i Bjärträ vilja däremot gå betydligt längre än förslaget, i det att de föreslå, att nämndens ordförande skall vara ej blott ledamot utan jämväl ordförande i alla utskott.

5 §.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

För närvarande gäller att, om särskild nykterhetsnämnd ej finnes tillsatt, en av fattigvårdsstyrelsens ledamöter skall inom nämnda styrelse vara föredragande i ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnd. Länsstyrelsen ifrågasätter, huruvida det ej vore lämpligt att i förevarande paragraf föreskriva, att särskild föredragande i på nykterhetsnämnd ankommande ärenden alltid skall utses, om ej dylika ärenden hänvisas till särskilt utskott.

En härmed överensstämmande ståndpunkt intages även av *kommunalfullmäktige i Solna* samt *nykterhetsnämndernas centralkommitté*.

6 §.

Kommunalfullmäktige i Bjärträ föreslå (utan motivering) att förevarande paragraf formuleras på följande sätt:

»Den sociala nämndens kassarörelse handhaves av ordföranden eller den han i sitt ställe förordnar; dock att etc.»

7 §.

Kommunalfullmäktige i Bjärträ, som vid 3 § yrkat, att K. B. skall äga förordna ordförande i social nämnd, anse att första stycket kan utgå.

Beträffande tredje stycket förklarar *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att »formuleringen verkat här i hög grad bakvänd» samt *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att uttrycket »bytt yrke» eller »bytt befattning» icke täcker det fall, som förmodligen vore avsett, att ledamot lämnat sitt yrke eller sin befattning utan att skaffa sig annat yrke eller annan befattning.

8 §.

Stadsfullmäktige i Alingsås:

I fråga om valbarhet till sociala nämnden föreslå de sakkunniga betydande inskränkningar, olika för land och stad. Bestämmelserna gå för städernas del

längre än de, som nu gälla för fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, och längre än de, som föreslagits för landet. — — —

Man söker i betänkandet förgäves något motiv för de föreslagna bestämmelserna om valbarhet. Det bör finnas mycket starka skäl för att i detta hänseende lämna olika föreskrifter för olika kommuner.

(Liknande uttalande av arbetslöshetskommittén i Landskrona.)

Statens arbetslöshetskommission:

Bestämmelsen i 8 § sista stycket skulle kunna leda till att ledamot av nämnden kunde deltaga i beslut om att tilldela sig själv understöd eller att hänvisa sig själv till reservarbete, då ju diskvalifikation skulle inträda först i och med att han kommit i åtnjutande av understödet. Kommissionen anser, att berörda stycke bör formuleras sålunda: »Som ledamot eller suppleant må ej den tjänstgöra, som är föremål för nämndens verksamhet i annat avseende än fråga om avgiftspension.»

10 §.

De sakkunniga hava föreslagit, att det skall åligga den sociala nämnden att föra register, kallat understödsregister, över understödsverksamheten inom kommunen. Detta förslag har i yttrandena icke mött någon gensaga. I åtskilliga yttranden — t. ex. av svenska stadsförbundet och länsstyrelsen i Västmanlands län — har framhållits, att sådant register bör införas i alla kommuner, icke blott de som införa social nämnd.

Förslaget har vidare ansetts vara av sådan natur, att — enligt en mängd uttalanden — centralregister bör upprättas i kommunerna, oavsett om förslaget rörande inrättandet av social nämnd genomföres eller ej. Till ett sådant register, förslagsvis fört av fattigvårdsstyrelsen, skulle uppgifter lämnas från de särskilda kommunala myndigheterna.

I några yttranden hava vissa särskilda synpunkter, som här torde återgivas, blivit anförda:

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet anför följande beträffande centralregisters införande:

Förbundet finner angeläget, att ett centralregister kommer till stånd i alla kommuner, där verksamheten är av sådan omfattning, att icke den rent personliga kontakten är tillräcklig garanti för kontroll och översikt över hjälpverksamhetens olika grenar. Oavsett att förbundet icke kan tillstyrka de sakkunnigas förslag om skyldighet för kommun med mera än 1,500 invånare att hava social nämnd, vill förbundet tillstyrka, att förandet av centralregister över fattigvårdsstyrelsens, barnavårdsnämndens, pensionsnämndens, nykterhetsnämndens och arbetslöshetskommitténs verksamhet göres obligatoriskt för kommuner med mera än 1,500 invånare, under det att frågan för mindre kommuner må bero av deras eget avgörande. Av vikt är, att registret även omfattar annan understödsverksamhet. Särskilt må pekas på att genom dispensärnämnder och folkskolor lämnas vissa understöd liksom även på den mångestädes omfattande enskilda hjälpverksamheten, vilken i dess mera organiserade former bör så långt möjligt omfattas av registret.

Statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård:

Om ej en obligatorisk social nämnd skulle inrättas ansluter jag mig livligt till tanken på att föreskrifter meddelas kommunerna om skyldighet att föra

ett centralt understödsregister över understödsverksamheten. Det kan dock ifrågasättas om denna skyldighet även skall påvila kommuner med mindre än 1,500 invånare. I registret skall kunna inhämtas upplysningar till förhindrandet av dubbelunderstöd, men bristande kännedom om hjälp från olika håll torde vara utesluten inom mindre kommuner.

Kommunalfullmäktige i Ljusdals köping:

Skäl föreläge för en lagstiftning, som ålade pensionsstyrelsen att vid dess beslut om tilldelad pension lämna meddelande därom till fattigvårdsstyrelsen i pensionstagarens hemkommun.

Länsstyrelsen i Örebro län:

Bestämmelser borde meddelas av innehåll att varje kommunalt hjälporgan borde i understödsfrågor inhämta upplysningar från centralregistret.

I förevarande sammanhang må omnämnas en synpunkt, som framförts av stadsfullmäktiges i Ystad beredningsutskott (ej understödd av stadsfullmäktige):

Beredningsutskottet kan ej tillstyrka inrättandet av ett centralt understödsregister med mindre förslaget om den sociala nämnden blir genomfört. Därest ett centralt register upprättades medan de nuvarande olika sociala hjälporganen finnas, skulle nämligen ett allt för stort antal personer få del av registrets uppgifter.

Stadsfullmäktige i Kristianstad:

Namnet »understödsregister» synes dels vara inadekvat dels olämpligt, då det skulle komma att omfatta personer, som aldrig erhållit eller önskat få understöd av kommunen, dels innehålla uppgifter och upplysningar även av annan art än dem, som falla under rubriken understöd. Lämpligare synes vara att kalla det föreslagna registret för »socialt register».

Stadsfullmäktige i Ludvika:

Registret borde få annat namn, då även andra sociala åtgärder än understöd skulle antecknas i detsamma.

I flera yttranden har föreslagits, att även andra uppgifter än de av de sakkunniga angivna skola intagas i registret.

Stadsfullmäktige i Strängnäs:

I registret borde ingå även uppgifter om understöd genom den obligatoriska olycksfallsförsäkringen, vilket torde kunna vinnas genom föreläggande för de olika försäkringsbolagen att till socialnämnderna anmäla utbetalda understöd.

Stadsfullmäktige i Åmål anse jämväl, att uppgifter till gemensamt register skola lämnas av organen för den obligatoriska olycksfallsförsäkringen.

Stadsfullmäktige, som vilja införa socialt register ehuru de avstyrka förslaget om social nämnd, föreslå, att registret skall föras inom varje kommun av en särskild registerförare, vilken skall vara ledamot i samtliga berörda nämnder, nämligen fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetsorgan.

Kommunalfullmäktige i Tierp:

För större kommuner bör anställas särskild registerförare, vilken fungerar som sociala nämndens sekreterare och förbereder ärendena. Skyldighet för kommun att anställa registerförare bör fastställas vid en folkmängd av 5,000 med rätt för kommun under denna siffra att vidtaga sådan åtgärd. Register-

föraren har att på bestämd plats och fastställd mottagningstid mottaga de hjälpsökande.

Jönköpings läns barnavårdsförbund:

Det ifrågasattes, om icke i större kommuner registreringen borde utbyggas så, att varje hjälpsökande skulle kunna för erhållande av råd och vederhäftiga upplysningar hänvända sig till någon därtill utsedd person eller kommitté.

Socialstyrelsen:

Möjligheten för sjukkassorna att erhålla upplysningar från registret må utvidgas till att omfatta — utöver genom det allmännas organ lämnad sjukvård till kassornas klientel — även beviljade pensionstillägg, då upplysningar i sådant avseende kunna ha praktisk betydelse för kassornas verksamhet. Det synes önskligt att viss annan organiserad enskild hjälpverksamhet, i den mån vederbörande organisation genom sina stadgar och eljest lämnat betryggande garantier för erforderlig diskretion, måtte beredas möjlighet att erhålla för dess arbete vägledande upplysningar från registret.

Riksförsäkringsanstalten:

Anstalten, som givetvis komme att vid behov tillhandagå den sociala nämnden med upplysningar angående i anstalten försäkrad, till följd av olycksfall i arbete skadad, hans ersättning m. m., förutsatte som givet, att den av den sociala nämnden på begäran skulle erhålla sådana hos nämnden tillgängliga upplysningar, varav anstalten för handläggning av viss ersättningsfråga kunde vara i behov. Anstalten hemställde, att i lagen intoges ett stadgande rörande skyldighet för nämnden att på begäran lämna anstalten dylika upplysningar.

I det stora antal yttranden, som avstyrka införandet av social nämnd men som föreslå, att ett centralregister det oaktat skall inrättas, torde man — liksom reservanten herr Anderson i Råstock — ha utgått ifrån, att registret skulle föras genom fattigvårdsstyrelsens försorg.

Statens arbetslöshetskommission:

Det kunde ifrågasättas, om icke i vissa fall annat kommunalt organ än fattigvårdsstyrelsen lämpligen kunde handhava registret.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet:

Med hänsyn till förekommande växlande förhållanden borde det läggas i kommunernas egna händer att bestämma, vilket organ som skulle sköta och svara för centralregistret.

11 §.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför, att en åtminstone formell motsägelse föreligger i föreskriften, att sammanträden skola »hållas i mån av behov och på regelbundet återkommande tider».

(I utlåtande till medicinalstyrelsen hade styrelsen för svenska stadsläkareföreningen ifrågasatt en föreskrift i 11 § 1 mom. andra stycket att sammanträde skulle hållas på begäran av tjänsteläkare. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker emellertid icke sådan bestämmelse, enär erfarenhet först borde vinnas om sociala nämndens verksamhet.)

14 §.

Stadsfullmäktige i Sundbyberg:

De sakkunniga föreslå en bestämmelse om att social nämnds ledamöter, suppleanter och tjänstemän icke må för obehöriga yppa upplysningar om en-

skildas förhållanden, som lämnats vid nämndens eller dess utskotts sammanträde eller eljest i deras arbete.

För visso är detta ett högeligen beaktansvärt önskemål, men denna bestämmelse bör dock icke utformas så att nämnden skulle sakna behörighet att vid offentlig eller enskild kritik av någon nämndens åtgärd i ett fattigvårds- eller arbetslöshetsärenden med fakta kunna vederlägga detta.

Arbetslöshetskommittén i Landskrona:

Den i 14 § föreslagna tystnadsplikten för dem, som arbetade i social hjälpverksamhet, vore lämplig. Bestämmelser därom borde lagfästas, oavsett om lagförslaget i övrigt komme att vinna statsmakterna bifall.

15 §.

Statens arbetslöshetskommission:

Enligt 15 § skulle arvode till den av länsstyrelse för granskning av den särskilda hjälpverksamheten för arbetslöshetens bekämpande utsedde revisorn kunna utgå av statsmedel enligt länsstyrelsens bedömning. Då väl kommissionen på grund av dess ingående kännedom om revisors arbete bättre än länsstyrelsen torde äga möjlighet att värdesätta detsamma, synes något skäl icke föreligga att från kommissionen till länsstyrelsen överflytta skyldigheten att fastställa arvode, varom nu är fråga. Det synes vidare kommissionen lämpligt, att för val av länsstyrelses revisor behörighetsföreskrifter uppställas i anslutning till vad kommissionen föreslagit i skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 11 juni 1935 angående ändringar i kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434). Förevarande paragraf torde därför böra kompletteras med en så lydande bestämmelse: »Som länsstyrelsens revisor må ej den tjänstgöra, som i egenskap av kommunalvald revisor har att taga befattning med den sociala nämndens verksamhet eller som är föremål för densamma i annat avseende än fråga om avgiftspension.»

Bestämmelser angående lagens ikraftträdande m. m.

Stadsfullmäktige i Landskrona:

Om lagen skulle komma till stånd, borde en längre övergångstid än den föreslagna medgivas samt möjlighet beredas för de kommuner, som så önskade, att erhålla befrielse från lagens tillämpning.

Förslag till förbättringar utan införande av social nämnd.

I åtskilliga yttranden har framhållits, att så ingripande åtgärder, som organisationssakkunniga föreslagit, icke äro erforderliga, enär den samhälleliga hjälpverksamheten genom enklare medel kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. De medel, som i sådant hänseende förordats, äro huvudsakligen följande:

- 1) inrättande av ett centralregister;
- 2) samarbete mellan olika nämnder och styrelser genom gemensamma ledamöter;
- 3) gemensamma sammanträdeslokaler och expeditioner (kommunalkontor) och förbättrade instruktioner för avlönade tjänstemän;
- 4) gemensamma nämndssammanträden.

1.

Beträffande frågan om inrättande av centralregister hänvisas till vad ovan anförts (sid. 69—71).

2.

Samarbete genom gemensamma ledamöter har särskilt förordats av länsstyrelserna i Östergötlands och Värmlands län, Blekinge läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Enköping, Ängelholm och Hjo samt kommunalfullmäktige i Älvkarleby, Julita, Stigtomta, Döderhult, Virserum, Stoby, Gråmanstorp, Habo, Väse, Kopparberg, Ovansjö, Timrå, Tuna och Skellefteå landsförsamling.

Av yttrandena må återgivas följande:

Länsstyrelsen i Östergötlands län:

I mindre kommuner kan, enligt vad erfarenheten visat, ökad samverkan mellan de olika hjälporganen nås genom att samma personer bliva ordförande eller ledamöter i flera av nämnderna. Finnas icke de, som äro villiga och skickade att åtaga sig en sådan arbetsbörda, kan antagligen icke heller den tilltänkta sociala nämnden rekryteras på ett tillfredsställande sätt.

Stadsfullmäktige i Enköping:

Genom lagändringar torde kunna vinnas ökad samverkan i arbetet på så sätt att skyldighet till inval i olika organ av samma personer föreskrevs i större omfattning än nu.

Kommunalfullmäktige i Skellefteå landskommun:

De nuvarande organen borde väljas på vanligt sätt med endast den skillnaden, att en gemensam ordförande utsåges för samtliga hjälporgan inom kommunen.

3.

Samarbete genom inrättande av gemensamma sammanträdeslokaler och expeditioner (kommunalkontor) har förordats i ett flertal yttranden.

Ett yttrande av *länsstyrelsen i Kristianstads län* må här återgivas:

Stora fördelar borde kunna vinnas, därest kommunerna i större utsträckning än som skett inrättade kommunalkontor med centraliserad medelsförvaltning under ledning av kommunalkamrerare, som därjämte kunde fungera jämväl som sekreterare och föredragande hos de olika styrelserna och nämnderna. Inrättandet av kommunalkontor skulle möjliggöra större kontinuitet i hjälpverksamheten, bland annat därigenom, att reda och ordning kunde åstadkommas bland kommunens handlingar och att man kunde påräkna arbete av samme kommunalkamrer under en lång följd av år och därigenom undvika för täta byten av personer i ifrågavarande organ.

Vidare må här hänvisas till det yttrande av kommunalfullmäktige i Gråmanstorp, som refererats ovan å sid. 27.

Länsstyrelsen i Östergötlands län:

Ökad samverkan kunde vinnas inom den nuvarande lagstiftningens ram genom förbättrade instruktioner för de avlönade tjänstemännen.

Stadsfullmäktige i Enköping hava framlagt följande förslag:

Syftemålet att stärka kontakten mellan de i lagförslaget ifrågakomna organen torde åtminstone beträffande städer av Enköpings storlek kunna såväl

ur organisatorisk som ekonomisk synpunkt lättare ernås genom att för alla organen tillsattes en gemensam syssloman, som ålades så stor arbetsbörda och åtnjöte sådan avlöning, att tjänsten ej blott bleve en bisyssla.

4.

Gemensamma nämndssammanträden ha förordats av länsstyrelsen i Jönköpings län samt kommunalfullmäktige i Emmaboda och Harplinge.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Föreskrifter borde meddelas om »gemensamma utskottssammanträden för behandling av gränsfall eller komplicerade fall».

Kommunalfullmäktige i Emmaboda:

Fullmäktige förorda tillkomsten av bestämmelser om skyldighet för ordförändena i fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, arbetslöshetskommittén och pensionsnämnden att sammanträda förslagsvis fyra gånger årligen för att överlägga om principerna m. m. för hjälpverksamheten inom kommunen.

Kommunalfullmäktige i Harplinge:

Vi anse det önskvärt, att undersökning verkställes, huruvida ej de svåraste olägenheterna i det nuvarande systemet kunna bortelimineras genom ett lagstadgat samarbete under mindre genomgripande former mellan fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, pensionsnämnden och arbetslöshetskommittén inom kommunen, t. ex. genom anordnade av ett visst antal gemensamma sammanträden.

Åtgärder för barnavårdens utveckling.

För att ernå en lämplig organisation av den verksamhet till stöd för barnavårdsnämnderna i det arbete, som åligger dem enligt barnavårdslagen, har under senare år inom samtliga län bildats barnavårdsförbund, vilka utgöra i första hand frivilliga sammanslutningar av barnavårdsnämnderna inom länen, men vilka även stå öppna för andra intresserade medlemmar. Barnavårdsförbunden hava att i främsta rummet sörja för att vårdplatser finnas tillgängliga för barn, som behöva omhändertagas huvudsakligen för tillfällig vård och observation samt för ensamstående mödrar med späda barn ävensom att söka anskaffa lämpliga fosterhem. Varje barnavårdsförbund har ett barnavårdsombud anställt, som skall tillhandagå kommunerna vid placering av omhändertagna barn i lämpliga fosterhem och med att vid sidan av barnavårdsnämnderna övervaka fosterhemmen. Till kostnaderna för upptagningshem för äldre barn, för spädbarnshem samt för hem för psykopatiska barn ävensom till kostnaderna för barnavårdsombuden bidrager allmänna barnhuset med avsevärda belopp, som år 1933 utgjorde tillhoppa över 287,000 kronor, för år 1934 enligt uppgift nära 380,000 kronor.

De sakkunnigas förslag.

De sakkunniga, som funnit det höjt över allt tvivel, att barnavårdsförbunden äga stor betydelse för åstadkommande av samverkan och planmäs-

sighet i barnavårdsnämndernas verksamhet, hava föreslagit, att barnavårdsnämndernas anslutning till barnavårdsförbund lagfästes. Bestämmelser om barnavårdsförbund hava upptagits som kapitel 2 — omfattande 17—19 §§ — i utkastet till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera.

De sakkunniga, som anfört, att barnavårdsförbunden fortfarande torde kunna påräkna bidrag — om än något förminskat — från allmänna barnhuset, hava förklarat sig hysa den förhoppningen, att landstingen skola behjerta det viktiga ändamål, varom här är fråga, och lämna de medel, som, utöver vad från andra håll inflyta, äro erforderliga för förbundens verksamhet — av de sakkunniga beräknade till 100,000—125,000 kronor för hela riket. Bestämmelser härutinnan hava emellertid icke upptagits i lagutkastet.

Yttrandena.

Förslaget om obligatoriskt medlemsskap i barnavårdsförbund för barnavårdsnämnderna har i yttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran av kammarrätten, länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Gotlands, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, Uppsala län och Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Sundbyberg, Uppsala, Nybro, Halmstad, Uddevalla, Tidaholm, Örebro och Gävle, kommunalfullmäktige i Stigtomta, Lofta, Madesjö, Gråmanstorp, Stora Mellösa, Sura, Bureå, Burträsk och Degerfors, direktionen över allmänna barnhuset, svenska stadsförbundet, Södermanlands, Kalmar, Hallands, Göteborgs och Bohus, Örebro, Gävleborgs och Norrbottens läns barnavårdsförbund, styrelsen för Värmländska barnavårdsföreningens upptagningshem och spädbarnshem vid Hynboholm, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård samt t. f. fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i tredje distriktet. — Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har dock ifrågasatt om stad, som icke deltagar i landsting, bör tvångsanslutas till barnavårdsförbund.

Ur yttrandena må anföras följande:

Länsstyrelsen i Uppsala län:

Barnavårdsförbundet inom Uppsala län har vunnit anslutning från samtliga barnavårdsnämnder. Barnavårdsförbundet har framför allt genom sitt barnavårdsombud kunnat biträda barnavårdsnämnderna med råd angående behandlingen, med anvisningar på hem och med tillsyn över fosterhem. Enligt länsstyrelsens erfarenhet har denna verksamhet haft synnerligen stor betydelse och från de allra flesta barnavårdsnämnder rönt mycket stor uppskattning. Förbundens verksamhet har kommit att utgöra ett snart sagt oundgängligt led i barnavården. Det är vid sådant förhållande otillfredsställande, att förbundens tillvaro saknar det stöd, som en i lag given organisation skulle innebära. Det är därför i hög grad önskvärt, att barnavårdsförbunden bliva obligatoriska.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Det lär ej kunna bestridas, att barnavårdsförbunden äro av synnerlig betydelse för vinnande av ökade planmässighet i barnavårdsnämndernas arbete

och överhuvud för höjande i olika avseenden av den samhälleliga barnavårdens standard. Och förslaget är uppenbarligen ägnat att direkt och indirekt väsentligt stärka förbundens ställning och sålunda jämna vägen för en lyckosam utveckling av dessas behjärtansvärda verksamhet.

Direktionen över allmänna barnhuset:

Genom de föreslagna 17—19 §§ (2 kap.) skulle barnavårdsförbunden erhålla en mera central och auktoritativ ställning än hittills samt kunna företräda barnavårdsnämnderna i länet på ett mera effektivt sätt än tidigare. Den medlemsavgift, som barnavårdsförbund avfordrar barnavårdsnämnd, utgör i regel ett obetydligt belopp. Då likvisst ännu i vissa län finnas barnavårdsnämnder, som icke anse sig böra utgiva detta ringa belopp — en sak som väl får tillskrivas bristande insikt om fördelen av att anlita barnavårdsombudet vid anskaffande av fosterhem och för intagning av barn i barnhem — synes behöfligt, att för nämnderna föreskrives, att de skola vara medlemmar av barnavårdsförbundet i länet.

Hallands läns barnavårdsförbund:

Då allmänna medel i betydande utsträckning ställas till förfogande för att inom länen skapa centrala anstalter för barns vård och omhändertagande och de enskilda kommunerna visat sig i allmänhet icke mäktat kommunvis åstadkomma enskilda sådana anstalter samt genom allmänna medel likaledes tillhandahållas åt barnavårdsnämnderna sakkunnig hjälp genom de s. k. barnavårdsombuden, vore det rättvist och samtidigt för barnavården inom riket befrämjande om genom lagstiftning det bleve fastslaget att kommun inom län, där genom det allmänna understött barnavårdsförbund funnes upprättat, vore skyldig ansluta sig till detsamma. Härigenom torde till fromma för barnavårdsarbetet inom riket kunna vinnas avsevärda fördelar.

Statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård:

Mot förslaget torde i huvudsak intet vara att erinra. Tvärtom bör genom den föreslagna lagbestämmelsen vissa fördelar stå att vinna. Länsbarnavårdsförbunden, till vilka redan nu flertalet barnavårdsnämnder äro anslutna, erhålla större stadga och de barnavårdsnämnder, som kanske mest på grund av ringa intresse för sitt arbete ännu ej anslutit sig till förbunden, bliva obligatoriskt delaktiga av de fördelar, medlemskapet i förbundet medför. Härvid vill jag räkna som en avsevärd fördel att barnavårdsombuden skola få tillfälle att företaga fosterhemsinventeringar även i de kommuner, som hittills genom att ej vara anslutna till förbunden icke varit med om dessa. Skall fosterhems- och fosterbarnstillsynen bliva av verkligt värde och till den nytta, vartill den är avsedd, bör den utövas av personer, som äro beroende av lokala personförhållanden, och om detta ej på grund av kostnads-skäl låter sig ske kontinuerligt varje år, bör åtminstone med några års mellanrum en sådan tillsyn i form av inventering komma till stånd.

Förslaget om obligatoriskt medlemskap har däremot avstyrkts av länsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus, Skaraborgs och Värmlands län, Kronobergs och Blekinge läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Lidingö, Djursholm, Kalmar och Ystad, kommunalfullmäktige i Gudmundrå, svenska landskommunernas förbund, Östergötlands, Jönköpings och Blekinge läns barnavårdsförbund, skånska barnavårdsförbundet samt fattigvårds- och barnavårdskonsulenter i första, andra, tredje, sjätte, sjunde och åttonde distrikten.

Följande yttranden må återgivas:

Länsstyrelsen i Värmlands län:

Det inom Värmlands län verksamma barnavårdsförbundet hade, såvitt länsstyrelsen kunnat följa dess verksamhet, på ett berömvärt sätt fullgjort sitt ansvarsfulla värv. En verksamhet av filantropisk art, sådan som den barnavårdsförbunden utöva, bör icke bindas av i lag stadgade former. Det levande intresse, som besjular de i förbunden verksamma krafterna, är den viktigaste faktorn för åstadkommande av ett gott resultat. Det torde kunna befaras, att detta intresse kommer att slappas eller förkvävas, därest förbunden icke såsom hitintills få arbeta under fria former.

Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott:

Den föreslagna tvångssammanslutningen länsvis av barnavårdsnämnderna synes innebära en överorganisation, varav behov icke kan anses föreligga. Detta särskilt som förbundens verksamhetsområden (med undantag av ett län) sammanfaller med landstingens. Nämndernas frivilligt igångsatta samarbete, vilket redan nu omfattar flertalet nämnder, torde vara att föredraga framför kommunalförbund, vilka nödvändigtvis komma att kräva avsevärda kostnader för administrationen. I den mån barnavårdsförbunden i sin nuvarande form icke förmå lämna nämnderna avsett och erforderligt stöd, kunna landstingen, vilka redan nu handhava en del till barnavården hörande verksamhet, såsom dispensärbarnhemmen, skyddshemmen och vårdanstalter för abnorma barn, vara väl skickade för övertagande av upptagningshemmen och hem för nödställda mödrar med barn. Barnavårdsförbundens verksamhet kan begränsas till ett mindre antal uppgifter än vad de nu synes vilja omhändertaga.

Stadsfullmäktige i Lidingö:

Den utveckling, som på frivillighetens väg hittills skett, synes ingalunda få anses hava påvisat nödvändigheten av att här tillgripa en tvångslagstiftning. Om avsikten därmed är att söka av landstingen erhålla anslag till barnavårdsförbunden och därmed göra dessa ansvariga för även denna verksamhetsgren, synes det i så fall vara riktigare att ålägga landstingen att sörja för anskaffandet av barnhem m. m. inom sina områden. De kommuner, vilka redan ordnat sin barnhemsfråga utan varje bidrag från det allmänna, skulle också enligt förslaget få bidraga jämväl till upprättandet av barnhem för andra kommuner. För närvarande synes den frivilliga utveckling, som på detta område skett, icke böra avbrytas genom en lagstiftning, vilkens ekonomiska konsekvenser icke synas vara tillräckligt utredda.

Svenska landskommunernas förbund:

Att göra barnavårdsförbunden, organiserade som de äro på sidan om de kommunala och statliga organen, till officiella organ kan icke vara tillräckligt. Ingen vet vad en sådan åtgärd kan medföra i ekonomiskt avseende för kommunerna. Barnavårdsförbunden böra få vara vad de äro och vad andra liknande rådgivande och stödjande förbund mellan kommunerna äro — en frivillig sammanslutning mellan dem och för dem, som ansluta sig och som vilja anlita deras tjänster.

Jönköpings läns barnavårdsförbund:

De på frivillighetens väg framvuxna barnavårdsförbunden skulle icke vinna något av den föreslagna tvångsanslutningen från barnavårdsnämndernas sida. Tvärtom är det att befara, att de till barnavårdsförbunden tvångsanslutna barnavårdsnämnderna skulle verka som en broms på barnavårdsförbundens utveckling, varigenom dessa så småningom skulle förlora sina nuvarande frivilliga medlemmars intresserade och initiativrika arbete och slutligen mista sin livskraft och betydelse för barnavårdens främjande.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i andra distriktet:

För den, som på nära håll observerat det välsignelsebringande arbete, vilket under formen fosterhemsförmedling (anskaffande av goda fosterhem) utförts av de inom barnavårdsförbunden verksamma barnavårdsombuden, är det med en viss beklämmande känsla man undrar hur detta arbete skall komma att gestalta sig sedan en eventuell lagstiftning kommer att hålla sin tunga hand över denna nu så friskt spirande nästan frivilliga verksamhet. Är lagstiftning på detta område ofrånkomlig, borde det vara lämpligt att ännu några år avvakta med densammas införande.

Länsstyrelserna i Stockholms och Jönköpings län, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, Stockholms och Gotlands läns barnavårdsförbund samt centralförbundet för socialt arbete förklara sig vilja ifrågasätta lämpligheten av sådant obligatoriskt medlemskap i barnavårdsförbunden, varom nu är fråga.

Länsstyrelsen i Jönköpings län samt Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott ifrågasätta en begränsning av barnavårdsförbundens verksamhet till vad deras ekonomiska resurser medgiva. Vissa delar av deras verksamhet skulle därför överflyttas på landstingen. — Svenska landstingsförbundet ifrågasätter, huruvida det icke varit lämpligast, att man sökt helt överflytta på landstingen de för barnavårdsförbunden tilltänkta uppgifterna i stället för att skapa ett nytt länsorgan för handhavandet av sagda uppgifter.

I åtskilliga yttranden har framhållits, att bestämmelser måste finnas, varigenom reglering i lag gives ifråga om barnavårdsförbundens ekonomiska verksamhet. Uttalanden i sådan riktning hava gjorts av länsstyrelserna i Stockholms, Gotlands och Älvsborgs län, Stockholms läns och Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet samt Södermanlands, Jönköpings, Kalmar, Gotlands och Gävleborgs läns barnavårdsförbund.

Av yttrandena må återgivas vad som, bland annat, anförts av *länsstyrelsen i Gotlands län*:

För att giva den stadga åt barnavårdsförbundens ekonomi, som oundgängligen erfordras, om förbundens verksamhet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt, är det nödvändigt att vid sidan av allmänna barnhuset och förbundsmedlemmarna ställa en obligatorisk garant av permanent karaktär och med tillräcklig ekonomisk styrka. Med hänsyn därtill att på landstingen redan nu vila åtskilliga sociala vårdnadsuppgifter — även på barnavårdens område — bör principiellt intet vara att erinra mot att även denna uppgift anförtros landstingen, men dessas medverkan bör i så fall vara obligatorisk.

Att skyldighet för landstingen att lämna bidrag skall inskrivas i lagen har påyrkats jämväl av Stockholms läns landstings förvaltningsutskott och Jönköpings läns barnavårdsförbund.

Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott, samt Kalmar och Gävleborgs läns barnavårdsförbund hava ansett, att i lagen även uttryckligen bör sägas ifrån, att förbunden ha rätt att upptaga årsavgifter av anslutna barnavårdsnämnder.

Svenska landstingsförbundet påyrkar bestämt, att landstingen icke åläggas bidragsskyldighet till barnavårdsförbunden.

Förslag att staten skulle i stället för landstingen bisträcka med erforderliga medel har framställts av länsstyrelsen i Kalmar län, Södermanlands läns samt Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott, Kalmar och Blekinge läns barnavårdsförbund samt skånska barnavårdsförbundet.

Ifråga om de särskilda detaljbestämmelserna har anförts, bland annat:

Länsstyrelsen i Kalmar län och Kalmar läns barnavårdsförbund:

Bestämmelser böra upptagas i lagen om det närmare tillvägagångssättet vid antagandet av stadgar, om skyldighet att föra räkenskaper samt om revision. Större bidragsgivare böra ha rätt att utse revisor.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län:

I lag bör angivas hur förbundets verkställighetsorgan, dess styrelse, skall vara sammansatt samt vilken myndighet, som skall vara närmaste tillsynsorgan över förbundens verksamhet.

Beträffande spörsmålet i vilken utsträckning landstingen för närvarande bevilja anslag direkt till barnavårdsförbunden må omnämnas följande uppgifter, avseende år 1934 fattade beslut.

Norrbottnens läns landsting har beviljat länets barnavårdsförbund 1,000 kronor.

Västerbottens läns landsting har, i anledning av en hemställan från länets barnavårdsförbund att för sin verksamhet få övertaga landstingets barnhemsfond, beslutat, att medel för i framställningen angivna ändamål kunna utlämnas ur barnhemsfonden, samt uppdragit åt förvaltningsutskottet att efter framställning från nämnda barnavårdsförbund om bidrag för uppgivet bestämt ändamål pröva om anslag bör lämnas och fixera lämpligt anslagsbelopp.

Kristianstads och Malmöhus läns landsting hava beviljat Skånska barnavårdsförbundet respektive 500 och 800 kronor till dess upplysningsverksamhet inom respektive landstingsområden rörande angelägenheter inom den offentliga barnavården.

Kommunalförbund med gemensam social nämnd.

I 3 kapitlet (20—24 §§) av utkastet till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera hava de sakkunniga sammanfört bestämmelser om kommunalförbund med gemensam social nämnd.

I förevarande sammanhang hänvisas till de vid denna p. m. fogade bilagorna 2 och 3.

Endast i ett mindre antal yttranden har förevarande spörsmål särskilt behandlats, nämligen i yttranden från 11 länsstyrelser, 3 landstings förvaltningsutskott, 2 barnavårdsförbund, stadsfullmäktige i 2 städer, kommunalfullmäktige i 10 landskommuner, svenska landstingsförbundet, statens t. f.

inspektör för fattigvård och barnavård samt 2 fattigvårds- och barnavårds-konsulenter.

I flertalet av dessa yttranden tillstyrkes förslaget eller lämnas utan erinran.

Av de yttranden, däri förslaget tillstyrkes, må återgivas följande:

Länsstyrelsen i Uppsala län:

Då enligt förslaget kommun under vissa förutsättningar kan få sig ålagt att ingå i kommunalförbund, må erinras, att man redan vid tillkomsten av 1919 års lag övervägde en sådan lagstiftning, men ansåg, att man först borde pröva verkan av de frivilliga sammanslutningarna. Förhoppningarna i detta avseende hava icke gått i uppfyllelse i tillräcklig omfattning. Däremot hava nya och ökade uppgifter lagts på kommunerna, särskilt med avseende å understödsverksamheten i dess olika former. För de små kommunerna synes det icke i längden bliva möjligt att fylla dessa uppgifter. Förslag har också framlagts att till väsentlig del överflytta uppgifterna från primärkommunerna, vare sig på staten eller på landstingen. Enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes uppfattning skulle man därigenom underminera den kommunala självstyrelsen. Denna har för hela det folkliga styrelseskicket haft en betydelse, som knappast kan överskattas. Bortfallandet av vissa verksamhetsgrenar inom primärkommunerna eller deras inordning under en byråkratiskt ordnad organisation skulle hava verkningar långt utöver de kommunala uppgifternas gränser. Om man emellertid vill undvika att allt flera grenar av den kommunala verksamheten på sådant sätt skalas bort, måste man sörja för att kommunerna erhålla tillräcklig styrka. Någon annan utväg att vinna detta syftemål med bibehållande av de nuvarande primärkommunerna synes icke stå till buds än att anlita sammanslutningsformen kommunalförbund, eventuellt genom tvingande beslut.

Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott:

Förvaltningsutskottet finner förslaget vara värt allt beaktande såsom ett steg i rätt riktning, fastän utskottet skulle funnit det lyckligare för hjälpverksamheten, om dennas handhavande anförtratts åt större kommunala enheter än primärkommunerna, såsom härad (tingslag) eller län.

Stockholms läns barnavårdsförbund:

Fördelen med i författningsutkastet omförmälda kommunalförbund är mycket begränsad, ty ett sådant förbund skulle tillskapas endast för själva organisationen av gemensam social nämnd för två eller flera kommuner och endast kostnaderna för denna organisation och för den sociala nämndens förvaltning skulle kommunalförbundet vidkännas. Styrelsen håller före, att den riktiga lösningen av problemet icke vinnes genom kommunalförbund av föreslagen typ utan genom rationella sammanslutningar av två eller flera kommuner till en enhet. Om emellertid genom antagande av författningsutkastet i denna del vägen komme att jämnas för den av styrelsen nu omnämnda reformen, skulle styrelsen hälsa detta med tillfredsställelse.

Länsstyrelsen i Stockholms län ansluter sig till sistnämnda uttalande men tillägger att om lagstiftning av förevarande art skall komma till stånd, dithörande bestämmelser böra inarbetas i lagen om kommunalförbund.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

Beträffande förslaget om kommunalförbund med gemensam social nämnd torde vara uppenbart, att detta förslag icke är väl förenligt med vad länsstyrelsen anförut angående lämpligheten av att göra de sociala nämnderna

för kommunerna valfria. Bortses från den sociala nämnden, må emellertid uttalas, att det i och för sig synes vara ett önskemål, att sammanslagning av kommuner till kommunalförbund — icke minst för sociala uppgifter — underlättas och att för ändamålet möjlighet införes att få dylikt förbund till stånd, även där kommunerna icke kunnat enas om förbundsordning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

Genom införande av större kommunala enheter skulle möjligheten att er-hålla för verksamheten lämpade personer och att bekosta för densammas rationella skötande erforderlig tjänstemannapersonal och centralbyrå underlättas. Därför synas föreskrifterna om kommunalförbund med gemensam social nämnd böra kunna få stor betydelse i ifrågavarande hänseende. Det torde dock ifrågasättas, huruvida enbart en sådan bestämmelse, som föreslagits, skulle komma att medföra bildande av kommunalförbund i större utsträckning. Att mot kommunens eget bestridande visa, att på grund av en kommuns ringa invånareantal svårigheter uppstått för kommunen att fylla sina sociala uppgifter, torde nämligen oftast visa sig omöjligt och det torde därför kunna befaras, att med en dylik förutsättning för bildande av kommunalförbund dylika icke skola komma till stånd annat än i undantagsfall, liksom visat sig hava varit fallet hittills. Då man torde kunna utgå ifrån att dylika svårigheter alltid i viss mån föreligga i mindre kommuner, synes utredning böra igångsättas med ändamål att ernå sammanslutning i kommunalförbund av kommuner under ett visst invånarantal och beslut därefter härutinnan meddelas.

I några yttranden framhålles särskilt, att bestämmelser om kommunalförbund i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag böra komma till stånd oavsett om förslaget rörande införande av social nämnd blir antaget.

Uttalanden i sådan riktning hava gjorts av länsstyrelserna i Jönköpings och Örebro län, stadsfullmäktige i Gävle samt Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott.

Ur yttrandena må återgivas följande:

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Då länsstyrelsen icke kunnat tillstyrka införande av social nämnd, finner sig länsstyrelsen icke heller kunna förorda vad de sakkunniga föreslagit i fråga om kommunalförbund med gemensam sådan nämnd.

I fråga om kommuners sammanslutning för tillgodoseende av fattigvård och barnavård finnas redan bestämmelser givna i fattigvårds- och barnavårdslagarna.

Det torde dock med hänsyn till vad de sakkunniga härutinnan anfört vara lämpligt, att möjligheter öppnas för att kunna förmå kommuner, som hava så ringa invånarantal, att till följd därav svårigheter uppstå för dem att tillbörligen fylla sina sociala uppgifter, att på sätt de sakkunniga föreslagit ingå i kommunalförbund.

Aven i fråga om nykterhetsvård och verksamhet för arbetslöshetens bekämpande torde bestämmelser i likhet med vad nu gäller om fattigvård och barnavård samt vad sålunda föreslagits om tvångsanslutning till kommunalförbund böra införas.

I några yttranden anföres, att tvångsätgärder på förevarande område icke böra vidtagas. Denna ståndpunkt intages av länsstyrelsen i Kristianstads län, svenska landstingsförbundet och kommunalfullmäktige i Älvkarleby.

I viss mån samma åsikt har *Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott*, som anför:

Utskottet har intet att erinra mot förslaget, för så vitt det avser frivilligt bildade kommunalförbund. Med den hittillsvarande utvecklingen, evad det angår bildandet av kommunalförbund för andra ändamål för ögonen, är det dock tydligt att denna form för samfundsbildning hittills icke varit synnerligen populär, vadan det synes vara skäl att, ifråga om genomförandet tvångsvis av kommunalförbunds bildningar, gå fram med försiktighet och i varje fall tvångsåtgärder ej vidtagas ifråga om kommuner med mer än 500 invånare.

Flera yttranden gå i mer eller mindre negativ riktning.

Centralförbundet för socialt arbete:

Förbundet ifrågasatte, huruvida å föreslagna väg skulle kunna ernås några mera betydelsefulla resultat i den otvivelaktig önskvärda riktningen att få till stånd större lokala enheter för den sociala omvårdnaden.

Statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård:

Jag hyser föga förhoppning om att det av de sakkunniga framförda förslaget för åstadkommandet av kommunalförbund skall medföra avsedd effekt. Det lär bli synnerligen svårt för att ej säga omöjligt att kunna påvisa att någon kommun på grund av sitt ringa invånarantal har sådan svårighet att fylla sina sociala uppgifter, att en tvångssammanslagning kommuner emellan skall kunna genomföras. Svårigheter ha så vitt jag vet ej förekommit i sådan omfattning att icke behövande kommit i åtnjutande av vad de enligt lag äro berättigade till. Och detta vore väl den huvudsakliga förutsättningen för en tvångssammanslutning i kommunalförbund. Förhoppningar på en frivillig sammanslutning saknar jag alldeles, om icke en sådan kan påvisas medföra ekonomiska fördelar för förbundsmedlemmarna. Och även i dylika fall lär det bli mycket svårt att få sammanslutningar till stånd. Erfarenheten från arbetet för att förmå kommuner att ingå kommunalförbund för anordnandet av gemensam fattigvårdsanstalt har icke varit uppmuntrande. Endast tack vare ett långvarigt, intensivt arbete av konsulenter, som i många fall fått utföra de rent organisatoriska åtgärderna, ha en stor del av förbunden kommit till stånd, trots att på detta begränsade område för verksamheten det varit jämförelsevis lätt att påvisa fördelarna. Skall ett resultat för avhjälpandet av småkommunernas besvärligheter åstadkommas, lär ingen annan verklig utväg stå till buds än den, som konsulenten i sjätte distriktet anført (sid. 175), nämligen tvångssammanslutning till större kommunala enheter. Om en sådan tvångssammanslutning kunde förenas med något vederlag av staten för viss tid, förslagsvis i fallande skala, för kortare eller längre tid till de kommunelar, som genom sammanslagningen finge vidkännas ökat skattetryck, borde icke några skäligen invändningar kunna göras.

Skånska barnavårdsförbundet.

Förbundet vill framhålla, att förslaget om tvångsvis sammanslutning i kommunalförbund lider av stora svårigheter, för så vitt det icke tillämpas på sådant sätt, att en rättvis uppdelning av hela riket därigenom kommer till stånd. Att en sådan uppdelning inom en icke alltför lång tid måste ske synes förbundet uppenbart. Lika tydligt är emellertid, att för en sådan uppdelning ytterligare utredning är nödvändig. Ifrågasättas kan, om icke vid sådan distriktsindelning hänsyn bör tagas även till andra frågor än de, som i detta betänkande beröras, men som med dem hava ett mycket starkt

samband, exempelvis hälsovårdens. Förbundet vill därför tillstyrka, att frågan om primärdistriktet för den sociala omvårdnaden göres till föremål för ytterligare utredning.

Avstyrkande yttrande har avgivits jämväl av kommunalfullmäktige (-stämorna) i Hälsingtuna, Idenor, Hög och Ilsbo.

Bestämmelser angående förbud mot oreglerad stödverksamhet.

I 4 kapitlet (25 §) av utkastet till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera hava de sakkunniga bl. a. upptagit bestämmelser innefattande förbud mot oreglerad stödverksamhet.

Förevarande spörsmål har särskilt behandlats endast i ett mindre antal yttranden, nämligen i yttranden från 9 länsstyrelser, stadsfullmäktige i 4 städer, kommunalfullmäktige i 5 landskommuner, ett landstings förvaltningsutskott, socialstyrelsen, statens arbetslöshetskommission, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, centralförbundet för socialt arbete samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Förslaget har med få undantag tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I några yttranden framhålles, att bestämmelser av förslagets natur böra genomföras oavsett om förslaget rörande social nämnd bifalles.

Socialstyrelsen anför, bland annat:

Vad som föreslagits innebär, enligt vad den verkställda utredningen synes giva vid handen, ett fastslående i stort sett av vad som synes vara gällande rätt i förevarande avseende. Med hänsyn till den oklarhet, som emellertid anses råda beträffande den gällande rättens ståndpunkt i fråga om kommunernas befogenhet att bevilja understöd utan fattigvårds karaktär, synes det välbetänkt att på sätt de sakkunniga föreslagit en klar rättslig reglering på detta område åstadkommes. I enstaka kommuner har man kunnat iakttaga tendenser i fråga om en kommunal understödsverksamhet vid sidan av fattigvårdslagen och den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten, som synts kunna innebära en allvarlig fara för kommunens finansiella ställning. Låt vara att sådana tendenser framträtt endast i enstaka kommuner och att på det stora flertalet håll understödsverksamheten i stället handhaves i en anda, som måhända kan betecknas såsom restriktiv, är det dock en viktig angelägenhet, att dessa tendenser kvävas, så att man i vårt land icke behöver ställas inför nödvändigheten att vidtaga anordningar för att kommuner på grund av slapphänthet i den kommunala förvaltningen måste ställas under statlig administration.

Med hänsyn till det ovan anförda anser sig styrelsen böra förorda, att bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med de i förevarande 25 § föreslagna utfärdas. Ifrågasättas må, om ej sådana bestämmelser lämpligen borde inflyta i kommunallagarna.

Då styrelsen sålunda ansett sig böra förorda förslaget i nu närmast förevarande del, har styrelsen ingalunda förbisett, att vissa legitima understödsbehov, som under nuvarande ordning ansetts kunna tillgodoses, böra kunna även i fortsättningen fyllas. I den mån det skulle anses, att exempelvis nu

i vissa kommuner förekommande fri bespisning av skolbarn, utdelandet av fri skolmateriel och liknande falla under förbudet mot oreglerad understödsverksamhet för enskilda, synes sålunda möjligheten till fortsatt sådan verksamhet författningsenligt böra tryggas. Förbises kan ej heller, att i fortsättningen nya hjälpbehov kunna uppkomma och nya hjälpformer befinnas påkallade, vilka i så fall även de böra genom generella anordningar göras författningsenliga.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län gör ingen erinran i och för sig men ifrågasätter, om det föreslagna lagrummet innebär den klara rättsliga reglering, som de sakkunniga själva förmena.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet anför:

De lagar, som för närvarande avse här åsyftad hjälpverksamhet, angivas vara fattigvårdslagen, barnavårdslagen, lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag samt lagen om lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. Enligt motiven skulle behörigheten av tilläventyrs vid sidan av dessa lagar förekommande understödsverksamhet kunna komma under bedömande vid prövning av ansökan om statsbidrag. Är avsikten med detta uttalande den, att statsbidrag skulle kunna förvägras, därest det befunnas, att kommunen meddelade dylik olaglig understödsverksamhet — något som dock icke torde vara fallet — torde däremot icke vara annat att erinra än att bestämmelse därom torde bli erforderlig i vederbörande författning om statsunderstödd hjälpverksamhet. Om däremot avsikten med den föreslagna bestämmelsen icke är den nyss antydda, synes det vara tvivel underkastat, om samma bestämmelse skänker någon ökad garanti mot olaglig kommunal understödsverksamhet, i det att eljest dess fortbestånd liksom hittills blir beroende av om kommunens beslut att meddela sådan understödsverksamhet blir överklagat eller ej.

Vad formuleringen av det ifrågasatta stadgandet angår, må ifrågasättas, om icke enligt stadgandets ordalydelse kommun blir förhindrad att meddela understöd åt enskilda ur kommunen tillhöriga donationer, något som säkerligen icke kan vara av de sakkunniga avsett.

Svenska stadsförbundet:

Det torde kunna ifrågasättas, om lösningen ej bleve väl schematisk. Den lämnar i vart fall icke ett klart svar på frågan, huru till exempel barnbespisning, fri skolmateriel, olika former av kommunal bostadssubvention etc. skulle bedömas. Å andra sidan skulle möjligheter till »oreglerad» understödsverksamhet dispensvägen beredas kommunerna. Hade sådana möjligheter förefunnits under den senaste krisen, skulle de måhända utnyttjats i så stor utsträckning, att nyssnämnda förbud fått relativt liten betydelse. Ett strängt reglerande från statsmakternas sida av det kommunala understödsväsendet torde få förutsätta, att staten vid inträffade kriser icke undandrar sig effektiva åtgärder för de arbetslösas hjälpande. Lämnas kommunen därvid åt sitt öde, är det rimligt att den vill hava så fria händer som möjligt i sin arbetslöshetspolitik. Under förutsättning av ett fruktbringande samarbete stat och kommun emellan torde intet vara att invända mot en viss beskärning av kommunernas rätt på nu ifrågavarande område. Men frågan om kommunens allmänna kompetens och särskilt om dess rätt att meddela understöd torde som sagt i så fall behöva en mera ingående granskning än den, de sakkunniga företagit.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Fattigvårdslagen vore i behov av en genomgripande revision; med avseende därå syntes det tveksamt, huruvida anledning föreläge att nu lagstifta

i det ämne, som behandlades i 25 §. (Ingen erinran mot bestämmelserna i och för sig.)

Rent avstyrkande äro utlåtandena av stadsfullmäktige i Borås samt fattigvårds- och barnavårdsinspektören i sjunde distriktet.

Slutligen må omnämnas ett uttalande av *Stockholms stads arbetslöshetskommitté*:

Enär det enligt de sakkunnigas mening är olämpligt, att kommun anordnar en understödsverksamhet, som ej är reglerad i lag eller annan författning eller genom statsbidrags meddelande så att säga erhållit statsmakternas godkännande och då denna oreglerade understödsverksamhet förekommit i så stor omfattning, att ett förbud häremot anses vara påkallat, torde väl konsekvensen fordra, att detta förbud utsträcket att gälla hela landet och att ett undantag för Stockholm i berörda hänseende icke bör förkomma. Om den föreslagna lagen kommer till stånd, böra således stadgandena i 25 § givas sådan utformning, att de jämväl bliva gällande för Stockholm.

Ändring i skatteutjämningsförordningen.

De sakkunniga hava framhållit (sid. 183), att vid prövning av ansökningar om skatteutjämningsbidrag kontroll bör utövas över kommunernas handhavande av sitt understödsväsende.

I första rummet kan därvid själva lagligheten beaktas. Men även om formerna för hjälpverksamheten hålla sig inom laglighetens gränser, kan understödsverksamheten dock drivas till en för kommunens ekonomi förödande omfattning, och det kan icke gärna vara lämpligt, att en sålunda vanskött kommunal ekonomi skall räddas genom skatteutjämningsbidrag.

I överensstämmelse med vad nu anförts hava de sakkunniga föreslagit tillägg till 4 § 1 mom. b) i skatteutjämningsförordningen.

Reservanten herr Anderson i Råstock har förklarat, att den föreslagna ändringen i fråga om villkoren för skatteutjämning syntes mindre lämplig och ägnad att motverka ett humant handhavande av fattigvården.

Förevarande förslag till författningsändring har varit föremål för uttalanden i ett antal yttranden, därvid förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran av överståthållarämbetet, 10 länsstyrelser, kammarrätten, statens arbetslöshetskommission, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, centralförbundet för socialt arbete, 3 landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i 4 städer samt kommunalfullmäktige i 5 landskommuner.

Ur yttrandena må anföras:

Länsstyrelsen i Stockholms län:

Länsstyrelsen låter statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent genomgå och granska samtliga ansökningar om understöd av skatteutjämningsmedel. På grund av sin verksamhet torde konsulenterna i allmänhet äga god kännedom om såväl förutsättningarna som formerna för hjälpverksamhetens bedrivande i de olika kommunerna och genom omförmälda granskning vinnes en viss garanti för att skatteutjämningsmedlen icke komma till obehörig

användning eller utlämnas till kommuner, som bedriva en slösaktig hjälpverksamhet. Med hänsyn till den övervakning av understödsverksamheten, som redan förefinnes, synes anledning icke vara att befara, att sagda bestämmelse kan komma att verka därhän, att skattetyngda kommuner av fruktan för att icke bekomma skatteutjämningsmedel eller åtminstone icke medel i den omfattning, som påräknats, komma att slå in på den motsatta vägen och bedriva sparsamhetspolitik till nackdel för hjälpbehövande.

Viss tveksamhet angående värdet av författningsändringen har uttalats av kommunalfullmäktige i Gudmundrå:

Ändringar i enlighet med de sakkunnigas förslag synas visserligen icke vara omotiverade, men torde det kunna ifrågasättas om denna ändring kan få någon praktisk betydelse, då kommunerna med största sannolikhet icke torde utlämna högre understöd än som kunna av omständigheterna påkallas. Den kontroll, som skulle vara erforderlig för att utröna huruvida understödsverksamhet bedrivits i större utsträckning, än gällande författningar medgiva, torde komma att bli svår att ordna och i varje fall bli så omfattande att kostnaderna härför icke skulle kunna uppvägas av de medel staten skulle kunna inbespara i statsbidrag genom ifrågavarande bestämmelse.

Statens arbetslöshetskommission:

Förslaget torde med fördel kunna antagas även utan samband med lagen om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera.

De yttranden, i vilka uttalande mot förslaget framställts, äro färre till antalet.

Stadsfullmäktige i två städer, kommunalfullmäktige i 4 landskommuner samt 2 fattigvårds- och barnavårdskonsulenter avstyrka förslaget. 2 länsstyrelser, stadsfullmäktige i en stad samt kommunalfullmäktige i 3 landskommuner uttala sin anslutning till herr Andersons i Råstock reservation.

Ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Förslaget har icke givit anledning till någon erinran.

Statens arbetslöshetskommission:

Förslaget borde med fördel kunna genomföras även utan samband med förslaget till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera.

Ändringar i fattigvårdslagen.

Inledning.

De sakkunniga hava förklarat sig anse, att de svårigheter, med vilka den sociala hjälpverksamheten visat sig vara behäftad, icke torde kunna bemästras blott genom förändringar av verksamhetens organisation, utan att vissa ändringar i de författningsbestämmelser, som innehålla de materiella reglerna för verksamheten och regler om kontroll över dessa bestämmelsers efterlevnad, även torde vara nödvändiga.

I sådant hänseende hava de sakkunniga föreslagit, bland annat, vissa ändringar i fattigvårdslagen.

Förslaget har mötts med sympati och i flertalet yttranden blivit tillstyrkt.

Rent avstyrkande uttala sig allenast överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Malmöhus län, stadsfullmäktige i Stockholm och Trollhättan samt kommunalfullmäktige i Danderyd och Stora Mellösa.

Ur yttrandena må återgivas följande:

Överståthållarämbetet:

Med hänsyn därtill att — på sätt ämbetet närmare angivit — allvarliga erinringar synas vara att framställa mot alla de paragrafer, som avse saklig ändring i gällande fattigvårdslag, anser sig ämbetet, även om ämbetet kan i vissa fall giva sin anslutning till de syften, som de sakkunniga velat främja med den av dem föreslagna lagtexten, böra avstyrka det nu föreliggande lagförslaget.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Det saknas anledning att nu lagstifta om andra frågor än sådana, som direkt sammanhånga med organisationsfrågan, varför i fattigvårdslagen icke synes böra göras andra ändringar än sådana, som föranledas av den sociala nämndens inrättande. På grund härav anser länsstyrelsen, att förslaget till ändring av fattigvårdslagen icke bör läggas till grund för lagstiftning.

Stadsfullmäktige i Stockholm och kommunalfullmäktige i Danderyd anse, att med lagändringar lämpligen bör anstå i avvaktan på den allmänna revision av lagstiftningen på hithörande område, som torde bli ofrånkomlig.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet förklarar sig principiellt icke hava något att erinra mot de sakkunnigas synpunkter men tillägger:

Likväl anser förbundet icke de sakkunnigas förslag i denna del vara av den betydelse, att det bör genomföras isolerat. I varje fall böra nu ifrågasvaranda synpunkter beaktas vid den revision av understödslagstiftningen, som [enligt vad ovan framhållits] bör komma till stånd. Angeläget är emellertid att framhålla att den utformning, som de föreslagna lagändringarna erhållit, lider av en betänkelig oklarhet, som i tillämpningen kan få allvarliga skadeverkningar.

Ur de yttranden, i vilka förslaget allmänt blivit tillstyrkt, må här endast omnämnas, att *statens arbetslöshetskommission* och *stadsfullmäktige i Askersund* förklarat, att förslaget med fördel torde kunna genomföras även utan samband med lagen om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera.

Ändringsförslagen i detalj.

Vid de olika paragraferna skall nedan redogörelse lämnas för de yttranden, i vilka erinringar och invändningar blivit framställda.

1 §.

Förslaget har direkt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av 5 länsstyrelser, 3 landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i 2 städer, kommunalfullmäktige i 3 landskommuner, en fattigvårds- och barnavårdskonsulent, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet och svenska landskommunernas förbund.

Ändring har förklarats obehövlig eller avstyrkt av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands och Norrbottens län, kammarrätten, kommunalfullmäktige i Danderyd, Våse och Sura, fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i tredje distriktet samt t. f. fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet.

Överståthållarämbetet anför bland annat:

Det kan ifrågasättas huruvida icke det föreslagna tillägget kan komma att tolkas sålunda, att de sakkunniga därigenom velat bereda fattigvårdsstyrelserna en möjlighet att med stöd av berörda bestämmelse vägra lämna fattigvård åt en nödställd, vilken äger försörjningspliktig anhörig. En sådan tolkning skulle emellertid innebära avsteg från den gällande principen i 1918 års fattigvårdslag, att en nödställd icke är utesluten från möjligheten att erhålla fattigvård enligt 1 § fattigvårdslagen på den grund att försörjningspliktig anhörig finnes, som äger möjlighet att hjälpa. Då det föreslagna tillägget till 1 § fattigvårdslagen kan lämna rum för tvivelsmål angående rätta tolkningen av detsamma och då enligt gällande fattigvårdslag fattigvårdsstyrelse visserligen är berättigad till men ej skyldig att söka gottgörelse av försörjningspliktig, anser sig överståthållarämbetet böra avstyrka tillägget ifråga.

Formella invändningar mot den föreslagna paragrafen ha framställts av kammarrätten, länsstyrelserna i Malmöhus och Norrbottens län, stadsfullmäktige i Örebro samt fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna i första och åttonde distriktet. — Uppmärksammas må även formella invändningar av fattigvårdsnämndens i Stockholm ombudsman och barnavårdsnämnden i Stockholm.

26 §.

Förslaget har direkt tillstyrkt eller lämnats utan erinran av 5 länsstyrelser, 2 landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i 2 städer, kommunalfullmäktige i 3 landskommuner, svenska landstingsförbundet, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård samt en fattigvårds- och barnavårdskonsulent.

Ändring av paragrafen har ansetts opåkallad eller avstyrkt av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands och Norrbottens län, kammarrätten, svenska stadsförbundet (tveksamt) samt fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjätte distriktet.

Överståthållarämbetet anför bland annat:

Det synes tveksamt huru tillägget rätteligen bör tolkas. Närmast torde väl den föreslagna bestämmelsen hava till syfte att begränsa fattigunderstödens storlek. De sakkunniga synas emellertid hava förutsatt att för den nödställda skulle finnas valfrihet mellan att å ena sidan mottaga fattigvård och å andra sidan förskaffa sig försörjning genom eget arbete. Detta är emellertid icke förhållandet i de fall, då fattigvård meddelats enligt 1 § fattigvårdslagen. För erhållande av fattigvård enligt sistnämnda lagrum förutsättes ju, att den nödställda på grund av ålderdom, sjukdom, lyte eller eljest bristande kropps- eller själskrafter är oförmögen att genom arbete försörja sig. I de fall då understöd enligt 1 § lämnats nödställd, har det alltså skett på den grund att personen ifråga varit arbetsoförmögen och till följd härav ur stånd att genom arbete förskaffa sig sin försörjning. Någon valfrihet i nämnda hänseende kan följaktligen ej föreligga för den nödställda.

Åsyftas med lagbestämmelsen däremot de fall, då understöd lämnats någon enligt 2 § sagda lag, må erinras, att enligt sistnämnda lagrum fattigvårds-samhället ensamt äger bestämma de grunder, som härvidlag bör av fattigvårdsstyrelse iakttagas. Då det föreslagna tillägget förefaller svårtolkat och oklart, synes det överståthållarämbetet mindre lämpligt att detsamma i sin föreslagna lydelse upphöjes till lag.

43 §.

Förslaget har direkt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av 4 länsstyrelser, ett landstings förvaltningsutskott, kommunalfullmäktige i 2 landskommuner, svenska landskommunernas förbund, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård samt en fattigvårds- och barnavårdskonsulent.

Kammarrätten anser, att omformulering av paragrafen bör ske. — Samma ståndpunkt intar överståthållarämbetet (som ju dock i princip avstyrker hela förslaget).

Kommunalfullmäktige i Danderyd och Julita ifrågasätta lämpligheten av ändring.

Helt avstyrkande uttala sig Blekinge läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Karlskrona och kommunalfullmäktige i Våse.

55 §.

Kammarrätten föreslår en formell ändring.

59 §.

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott föreslår viss ändring.

60 §.

Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Kalmar och Gävleborgs län, Kalmar läns södra och Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott, socialstyrelsen, svenska landstingsförbundet, centralförbundet för socialt arbete, stadsfullmäktige i Arboga samt kommunalfullmäktige i Sollentuna, Julita, Madesjö, Säfle, Burträsk och Västanfors. — Länsstyrelserna i Stockholms och Kalmar län framhålla emellertid, att stadgandet icke torde bliva nämnvärt tillämpat. Sistnämnda ståndpunkt intages även av kommunalfullmäktige i S:t Nikolai.

I yttranden av länsstyrelsen i Västernorrlands län, svenska landskommunernas förbund, stadsfullmäktige i Sundsvall och kommunalfullmäktige i Solna anføres, att staten bör betala full ersättning, icke blott $\frac{9}{10}$.

Stadsfullmäktige i Lidingö och Gävle samt kommunalfullmäktige i Stoby uttala sin tveksamhet beträffande förslaget i denna del.

Vissa ändringar i de föreslagna reglerna föreslås av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt kommunalfullmäktige i Gudmundrå.

Helt eller närmast helt avstyrkande yttranden hava avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs och Norrbottens län, kammarrätten, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, svenska stads-

förbundet, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, t. f. fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet, Blekinge läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Karlskrona, Alingsås, Åmål och Örebro samt kommunalfullmäktige i Danderyd, Kvillinge, Väse, Sura och Söderala.

Ur yttrandena må återgivas följande:

Kammarrätten:

Kammarrätten kan icke känna sig övertygad, att genom de i nu ifrågasvarande hänseende föreslagna bestämmelserna arbetslättnad av mera avsevärd betydelse vinnes. Det är givet, att ersättningsrätten skulle få ökad tillämpning, i händelse gottgörelse medgäves med hela fattigvårdskostnaden, men å andra sidan hade man härvid att räkna med ökning av antalet fall, i vilka ansökningarna skulle befinnas obefogade. Man skulle även kunna tänka sig att ernå ett ökat utnyttjande av stadgandet genom en sådan anordning, att länsstyrelserna tillerkändes rätt att avbryta handläggningen av hos dem anhängiggjorda fattigvårdsmål när enligt länsstyrelsens förmenande särskilda svårigheter att utreda hemortsrätten föreläge, därvid för dylika fall gottgörelse möjligen torde böra utgå med hela fattigvårdskostnaden. Även om nu angivna modifikationer rörande ersättningsrättens utformning vidtagas, torde dock ej arbetslättnaden bliva av avsevärdare vikt.

Med hänsyn till att den föreslagna ersättningsrätten sålunda torde få en ganska begränsad betydelse för det syfte den avser att tjäna, anser kammarrätten icke tillräckligt fog för lagfästande av densamma föreligga.

Statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård:

Avsikten med förslaget är att härigenom inskränkning av hemortsrättsprocesserna skall kunna vinnas. De sakkunnigas förhoppning i detta avseende kan jag icke dela. Först och främst anser jag det uteslutet att en fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd, som åsamkade sin kommun en förlust med en tiondel för utgivna kostnader därför att vissa svårigheter förelegat för vinnandet av erforderlig klarhet, skulle beviljas ansvarsfrihet. Enbart detta skäl vore tillräckligt för att bestämmelsen icke skulle vinna tillämpning. Men dessutom anser jag den opraktisk. Jag fruktar att den för kommunernas vidkommande, därest den trots vad jag förut anfört verkligen komme att tillämpas, skulle åstadkomma ännu mera besvär och villervalla än med nu gällande bestämmelser. — — — En ordförande, som varit med i arbetet under en längre tid och härunder vunnit en viss erfarenhet i utsokningsförfarandet, finner säkerligen inga »särskilda svårigheter» med ärenden, som en ny och oerfaren ordförande kanske finner alldeles omöjliga. Denne senare har då att först börja process samt efter en tid då han finner särskilda svårigheter föreligga återkalla sin talan hos länsstyrelsen och inlämna ansökning om gottgörelse av staten. Blir sedan ansökningen om gottgörelse av staten avslagen, har han att inom viss fatalitetid börja ny process. Ytterligare andra skäl, bl. a. frestelsen att försöka övervältra kostnader på staten för personer, som ha sin hemortsrätt klar, föranleder mig att avstyrka den föreslagna bestämmelsen.

61 §.

Beträffande förevarande paragraf, som intimt sammanhänger med 60 §, ha särskilda anmärkningar framställts av kammarrätten, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Skaraborgs och Värmlands län.

78 §.

Förslaget har tillstyrkts av länsstyrelserna i Jönköpings och Kristianstads län, socialstyrelsen, fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjätte distriktet, kommunalfullmäktige i Tierp samt Södermanlands läns landstings förvaltningsutskott, vilken sistnämnda myndighet därjämte föreslår viss utökad kontroll.

En viss betänksamhet mot förslaget uttalas av fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i femte distriktet samt kommunalfullmäktige i Julita.

Avstyrkande yttranden hava avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholm, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län, kammarrätten, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, Blekinge läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Karlskrona samt kommunalfullmäktige i Danderyd och Väse.

Kammarrätten anför bland annat:

Flera skäl tala emot den föreslagna besvärsrätten. Vid bedömande av gränserna för den kommunala självbestänningsrätten kunna uppstå rättsfrågor, som falla utom området för fattigvårdskonsulenternas egentliga sakkunskap. Enär den kontroll, som genom stadgandet kan utövas, icke avser det sätt, på vilket fattigvårdsstyrelserna inom den för dem medgivna ramen handhava sin understödsverksamhet, kommer stadgandet blott att delvis tillgodose det syfte, som ligger till grund för detsamma, nämligen syftet att förhindra att kommunerna genom en missriktad understödsverksamhet undergräva sin ekonomi. Besvärsrätten blir av begränsad betydelse även med hänsyn därtill, att fattigvårdskonsulents kännedom om de fall, i vilka det kan ifrågasättas, att fattigvårdsstyrelserna överskridit sin befogenhet, blir beroende av tillfälligheter. Den i stadgandet förekommande hänvisningen till föreskrifterna i 78 § 1 mom. första stycket fattigvårdslagen, vilken hänvisning torde innebära, att besvären skola anhängiggöras inom 30 dagar från det fattigvårdskonsulenten erhållit del av fattigvårdsstyrelsens beslut, synes visserligen för att icke sakna nödigt underlag förutsätta att fattigvårdsstyrelsens beslut delgives konsulenten, men för närvarande finnes icke någon bestämmelse om sådan delgivning och det torde icke heller rimligen kunna ifrågakomma att ålägga fattigvårdsstyrelserna att delgiva fattigvårdskonsulenten beslut rörande meddelad fattigvård, i betraktande av den omgång detta skulle medföra för såväl fattigvårdsstyrelserna som fattigvårdskonsulenterna.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att länsstyrelsen i Stockholms län, som avstyrker ändring i 78 §, förklarar sig anse det synnerligen lämpligt, att konsulenterna — genom bestämmelse i instruktionen — åläggas att till länsstyrelsen göra anmälan, då kommunalt slöseri på förevarande område ägt rum.

Stadsfullmäktige i Ludvika:

Med hänsyn till föreslagna bestämmelser i 43 §, borde stadgas, att även den av länsstyrelsen utsedde ledamoten i social nämnd skulle kunna överklaga ett av sociala nämnden fattat beslut.

Fråga om allmän revision av sociallagstiftningen.

Herr Karlssons reservation.

I ett särskilt yttrande till organisationssakkunnigas betänkande har en av de sakkunniga, borgarrådet W. E. Karlsson — vilken biträder de framlagda förslagen — därutöver framhållit, att det enligt hans mening vore ogörligt att enbart genom organisatoriska åtgärder — på sätt de sakkunniga föreslagit — undanröja alla olägenheter, vilka till väsentlig del vore en följd av att den omfattande och mångskiftande socialvården reglerades av en mångfald olika lagar och författningar, som, tillkomna på olika tider, icke fullt harmonierade med varandra. Ville man ernå en verkligt effektiv samverkan mellan de olika verksamhetsgrenarna, syntes detta icke kunna vinnas med mindre än att man grepe sig an med en revidering av de olika lagarna i syfte att åstadkomma inbördes samklang dem emellan. En ingående utredning härom borde verkställas.

Yttranden.

Anslutning till de synpunkter, åt vilka herr Karlsson givit uttryck, har i de nu avgivna yttrandena uttalats från olika håll. En utredning om allmän revision av sociallagstiftningen tillstyrkes sålunda av socialstyrelsen, länsstyrelsen i Malmöhus län, Gotlands läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Stockholm, Norrköping, Sundbyberg och Ludvika, kommunalfullmäktige i Danderyd, Våse och Söderala, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, t. f. fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet, svenska stadsförbundet samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Utredning i vissa särskilt angivna hänseenden föreslås i några yttranden. Sålunda framhålla kommunalfullmäktige i Nynäshamn, att utredning bör verkställas och lagstiftning komma till stånd, som innefattar ett klagörande av fattigvårdens ställning till de arbetslösa. Kommunalfullmäktige i Bunkeflo förorda revision av speciellt fattigvårdslagstiftningen och anse, att först sedan sådan revision verkställts frågan om den samhälleliga hjälpverksamhetens omorganisation bör upptagas till behandling. Kommunalfullmäktige i Bjärträ föreslå, att fattigvårds- och barnavårdslagarna omarbetas, så att all understödsverksamhet enligt desamma blir lagd under fattigvården.

Av yttrandena må återgivas följande:

Socialstyrelsen:

Medan å ena sidan förutsatts, att i viss utsträckning viktiga uppgifter av ej egentlig understödskaraktär skola ankomma på den sociala nämnden, ehuru detta ej direkt understrukits i lagtexten, ha å andra sidan åtskilliga viktiga sociala uppgifter — även i någon mån sådana som avse beredandet av materiellt stöd — icke medtagits bland den sociala nämndens arbetsuppgifter. Erinras må här endast, att skolstyrelsen har åtskilliga socialt betonade arbetsuppgifter och att samma är förhållandet med hälsovårdsnämnden. Efter det vid innevarande års riksdag fattade beslutet om distriktsvården m. m. har hälsovårdsnämnden fått sina sociala arbetsuppgifter avsevärt vidgade. Man pekar här på nämndens uppgifter med avseende å

bostadsinspektion, barnavård och förebyggande hälsovård samt dess befattning med frågor om bostadsbyggande på landsbygden.

Med det nu anförda har man endast velat framhålla, att den sociala nämnden enligt förslaget icke kan anses ha erhållit en efter fullt rationella grunder genomförd avgränsning av sitt kompetensområde. Genomförandet av en sådan avgränsning skulle emellertid resa vittutseende och svårlösta problem och faktiskt kräva en revision av en betydande del av vår social-lagstiftning.

Redan förslaget, sådant det nu föreligger, synes vara ägnat att göra en sådan revision i viss utsträckning önskvärd. I en till de sakkunnigas beaktande fogad reservation har också denna synpunkt framförts. Styrelsen anser sig i detta sammanhang böra påpeka, att grunderna för bestridandet av de med den sociala understödsverksamheten förenade kostnaderna äro olika vid skilda understödsformer. Det synes sannolikt, att sammanförandet inom en enda nämnd av befattningen med de olika slagen av understödsverksamhet skulle göra det erforderligt, att man upptog till övervägande frågan om en lämplig avvägning av kostnadsfördelningen vid de olika sociala understödsformerna.

Stadsfullmäktige i Stockholm:

Organisationsfrågan är icke den viktigaste för ett ändamålsenligt uppbordande av den sociala hjälpverksamheten, utan vad som här främst höves är en revision av de lagar och författningar, som reglera denna verksamhet. — — — Med hänsyn till den mångskiftande sociala hjälpverksamhet, som såväl staten som kommunerna numera var för sig och även gemensamt utöva, är det av största vikt, icke blott att de olika lagarna och författningarna på detta område täcka varandra, utan även att en inbördes samklang dem emellan är rådande. Särskilt framstår detta som en nödvändighet, där samma hjälpbehov måste tillgodoses samtidigt av flera hjälporgan.

Stadsfullmäktige i Norrköping:

Tvivalsutan hava en gång, då fattigvårdslagen, barnavårdslagen etc. tillkommo, goda och vägende skäl anförts för en separat handläggning inom kommunerna av de olika hithörande uppgifterna. Vill man nu frångå denna decentralisering och övergå till en fullt genomförd centralisering, så torde detta knappast låta sig med gott resultat genomföra, därest man icke från grunden tar upp de sociala problemen till gemensam översyn och tillser, att icke minst rättsreglerna rörande desamma passa in — icke som nu för en separat behandling — utan för en gemensam handläggning. Det gäller att först skapa enheten, vilket icke låter sig göra enbart genom att låta vad som skapats såsom säruppgifter i befintligt skick ingå såsom delar av en enhet, utan man måste börja inifrån med ett grundligt studium av förutsättningarna för och verkningarna av ett sammanförande. Vad som då befinnes passa samman, bildar en naturlig enhet och det gemensamma organet ger sig därmed självt utan tvångsåtgärder. De sakkunniga synas hava eftersträvat att vinna en gemensam organisation utan att tillräckligt hava beaktat, om en sådan passar samman med de regler och de förutsättningar i övrigt, som nu gälla för varje särskild vårdnadsgren. Man synes närmast hava skärskådat problemet så att säga utifrån i stället för inifrån. Härav förklaras väl de meningsbrytningar, som uppkommit rörande förutsättningarna för den gemensamma sociala nämndens existens och funktion. Därest sålunda en sammanföring av vårdnadsuppgifterna skall genomföras, synes den statliga utredningen böra kompletteras med en mera ingående undersökning rörande förutsättningar och verkningar i fråga om ett sammanförande av den sociala omvårdnadens olika grenar till en eller flera organiska enheter.

Stadsfullmäktige i Ludvika:

En omorganisation av socialvården i av sakkunniga anvisad riktning, även om den kan vara behöfvlig och önskvärd, undanröjer icke helt de olägenheter som finnas inom nuvarande system med mindre än en revidering av de olika lagar som reglera socialvården kommer till stånd; det kan nämligen befaras att den samklang mellan själva sociallagarna och blivande lagar för socialvårdens organisation, som vore önskvärd, icke blir rådande genom att nu enbart lagstadga om organisatoriska förändringar.

Svenska stadsförbundet:

En viktig förutsättning för goda arbetsresultat genom en social nämnds inrättande torde vara den utbyggnad av sociallagstiftningen, som påkallats av en reservant inom de sakkunniga. En inflyttning av nämnderna i en social nämnd utan en översyn av den lagstiftning, den nya organisationen skulle tillämpa, torde få anses utesluten, om man vill uppnå mera betydande resultat. Vad reservanten därom anfört synes förtjänt av den största uppmärksamhet. Däremot kan man ju hysa olika meningar om tidpunkten för denna omarbetning nu är inne, eller om man först bör vinna någon erfarenhet av själva den organisatoriska nydaningen.

Bilaga 1.

Yttranden från överståthållarämbetet och länsstyrelserna över organisations-
sakkunnigas betänkande.¹

Ö. Ä. och län	Därvid fogade yttranden från				
	landstings förvalt- nings- utskott	städer hela antalet i län	landskommuner hela antalet i länet		
Överståthållarämbetet	—	1	1	—	—
Stockholms	1	5	9	6	112
Uppsala	1	2	2	8	86
Södermanlands	1	4	7	11	89
Östgötlands ¹	—	3	7	14	146
Jönköpings ¹	—	6	8	2	128
Kronobergs	1	1	1	3	87
Kalmar	2	4	6	9	106
Gotlands	1	1	1	3	92
Blekinge	1	3	4	6	36
Kristianstads	1	3	4	6	146
Malmöhus	—	6	8	9	236
Hallands	—	5	5	2	86
Göteborgs och Bohus	1	4	7	2	87
Älvsborgs	—	5	6	1	219
Skaraborgs	1	6	7	5	260
Värmlands	1	2	4	8	88
Örebro	—	3	4	4	61
Västmanlands	1	3	4	4	66
Kopparbergs	1	3	5	9	52
Gävleborgs	1	3	3	10	53
Västernorrlands	—	4	4	21	63
Jämtlands ²	—	—	1	—	60
Västerbottens	1	2	2	26	30
Norrbottens ¹	—	4	4	8	25
Summa	16	83	114	177	2,414

¹ Förvaltningsutskottet har förklarat sig avstå från att avgiva yttrande.² Yttrande från länsstyrelsen ej inkommet.

Bilaga 2.

Antal kommuner fördelade efter folkmängden den 1 januari 1935.

Antal invånare den 1/1 1935	Städer	Lands- kommuner
T. o. m. 500	—	469
500—1,000	1	640
1,000—1,500	6	440
1,500—2,000	3	261
2,000—3,000	14	283
3,000—5,000	16	187
5,000—10,000	34	107
10,000—25,000	23	26
25,000—50,000	12	1
Över 50,000	5	—
Summa	114	2,414

Bilaga 3.

Antal landskommuner fördelade efter folkmängden den 1 januari 1935.¹

L ä n	Antal kommuner med nedanstående antal invånare										Summa
	1—500	500—1,000	1,000—1,500	1,500—2,000	2,000—3,000	3,000—4,000	4,000—5,000	5,000—10,000	10,000—25,000	Över 25,000	
Stockholms	14	34	20	14	16	4	2	4	4	—	112
Uppsala	25	27	15	7	8	1	—	3	—	—	86
Södermanlands	14	23	26	8	10	6	—	2	—	—	89
Östergötlands	23	50	36	15	10	3	6	2	1	—	146
Jönköpings	18	40	32	15	17	6	—	—	—	—	128
Kronobergs	10	20	22	5	18	8	4	—	—	—	87
Kalmar	9	30	20	16	16	7	5	3	—	—	106
Gotlands	56	32	3	1	—	—	—	—	—	—	92
Blekinge	1	4	4	3	15	2	3	4	—	—	36
Kristianstads	15	34	41	21	24	5	5	1	—	—	146
Malmöhus	64	82	41	28	12	7	—	2	—	—	236
Hallands	13	31	16	8	17	—	1	—	—	—	86
Göteborgs och Bohus	5	20	20	19	12	2	3	5	1	—	87
Älvsborgs	71	69	34	17	17	7	2	2	—	—	219
Skaraborgs	110	97	33	9	7	3	1	—	—	—	260
Värmlands	4	12	15	15	14	14	6	7	1	—	88
Örebro	4	6	10	12	11	5	5	7	1	—	61
Västmanlands	6	15	20	9	6	6	2	2	—	—	66
Kopparbergs	—	2	3	7	15	6	2	15	2	—	52
Gävleborgs	1	2	6	7	8	7	7	11	4	—	53
Västernorrlands	1	4	8	7	14	7	7	12	3	—	63
Jämtlands	4	6	13	14	13	5	2	3	—	—	60
Västerbottens	1	—	1	3	1	3	2	14	4	1	30
Norrbottnens	—	—	1	1	2	3	5	8	5	—	25
Summa	469	640	440	261	283	117	70	107	26	1	2,414

¹ Jämför tabell 11 (sid. 178) i de sakkunnigas betänkande.

REGISTER TILL BILAGA A.

	Sid.
Inledning.....	21
Direktiv	21
De sakkunnigas förslag.....	21
Remissplan	21
Allmänt omdöme rörande den sociala hjälpverksamhetens nuvarande organi- sation. Medel till avhjälpande av förefintliga olägenheter	22
Organisationssakkunniga	22
Lagen ej tillämplig beträffande Stockholm	23
Hava olägenheter försports beträffande nuvarande organisation?.....	24
Redan vidtagna åtgärder för centralisering av den kommunala understöds- verksamheten	25
Översikt över yttrandena angående förslaget om inrättande av social nämnd	28
Närmare redogörelse för yttrandenas innehåll.....	32
Tillstyrkande yttranden	32
Yttranden vari ett fakultativt införande av social nämnd tillstyrkes..	33
Yttranden vari förslaget om införande av social nämnd avstyrkes.....	37
Sammanfattning rörande vissa skäl, som anförts mot införandet av social nämnd	45
Skall inrättandet av social nämnd föreskrivas?	51
Obligatorisk skyldighet att inrätta social nämnd för kommun med mera än 1,500 invånare? Annan gräns?	51
Skall i lag fastslås vilka grenar av hjälpverksamheten, som skola tillkomma social nämnd?.....	52
Vilka grenar av hjälpverksamheten böra tillkomma social nämnd?.....	53
A. Pensionsnämnden	54
B. Arbetslöshetskommittén.....	55
C. Nykterhetsnämnden	57
D. Barnavårdsnämnden	58
Detaljspörsmål beträffande 1 kap.....	61
Rubriker m. m.	61
1 §	61
2 §	62
3 §	64
4 §	65
5 §	68
6 §	68
7 §	68
8 §	68

	Sid.
10 §	69
11 §	71
14 §	71
15 §	72
Bestämmelser angående lagens ikraftträdande m. m.	72
Förslag till förbättringar utan införande av social nämnd	72
Åtgärder för barnavårdens utveckling	74
De sakkunnigas förslag	74
Yttrandena	75
Kommunalförbund med gemensam social nämnd	79
Bestämmelser angående förbud mot oreglerad stödverksamhet	83
Ändring i skatteutjämningsförfordningen	85
Ändring i förfordningen om erkända arbetslöshetskassor	86
Ändringar i fattigvårdslagen	86
Inledning	86
1 §	87
26 §	88
43 §	89
55 §	89
59 §	89
60 §	89
61 §	90
78 §	91
Fråga om allmän revision av sociallagstiftningen	92
Herr Karlssons reservation	92
Yttranden	92

Bilagor till bilaga A.

1. Yttranden från överståthållarämbetet och länsstyrelserna över organisationssakkunnigas betänkande	95
2. Antal kommuner fördelade efter folkmängden den 1 januari 1935	95
3. Antal landskommuner fördelade efter folkmängden den 1 januari 1935...	96

INNEHÅLLSFÖRTECKNING TILL PROPOSITIONEN M. M.

	Sid.
Propositionen.	
Förslag till lag om socialregister	2
Utdrag av statsrådsprotokollet den 9 januari 1936	4
Organisationssakkunnigas förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m.	4
Förslaget i allmänhet	4
Yttranden	6
Organisationssakkunnigas förslag rörande understödsregister	7
Yttranden ..	9
Departementschefen	9
Förslag till lag om socialregister	10
Allmänna synpunkter	10
I vilka kommuner skall register föras?	10
Departementschefen	11
Registrets omfattning och benämning	12
Departementschefen	13
Registerförande myndighet	14
Departementschefen	15
Skyldighet att inhämta upplysningar från registret	16
Departementschefen	16
Rätt att erhålla upplysningar från registret m. m.	16
Departementschefen	18
Förslagets särskilda bestämmelser	19
Bilaga A. P. M. angående organisationssakkunnigas betänkande den 11 december 1934 med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. (S. O. U. 1934: 53) samt däröver avgivna yttranden ..	21
Register till Bilaga A	97